

Serie nouă
octombrie 2016

10
(CLXXXIII)

48 pagini
ISSN
1220-742X

ACTUALITATEA MUZICALĂ

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

D i n s u m a r :

- ✓ Concursul Internațional “George Enescu” 2016
- ✓ Turneul “Vioara lui Enescu”
- ✓ Festivalul Internațional al Orchestrelor Radio (RadiRo)
- ✓ Festivalul FIFE de la Zlatna
- ✓ Musicalul “Frozen - regatul înghețat”
- ✓ Săptămâna europeană de tango

În imagine: **Gyehee Kim**,
câștigătoarea secțiunii de vioară
a Concursul Internațional “George Enescu”
(foto: Andrei Gîndac)

Nici egoism, nici conformism

E musai să iubești libertatea de expresie ca să o poți apăra. Înainte de toate, cred, trebuie, însă, să știi dacă are limite și, dacă da, care sunt acestea. O altă problemă ar fi ce fac cu această libertate? Ce răspunderi îmi impune acest drept? Cu toate reglementările ce vorbesc despre inevitabile și necesare hotare ale scumpei noastre libertăți, există totuși două tabere distincte, fiecare privind fenomenul din perspective diferite ori deziderate etice și estetice tranșant antinomice. Prima tabără idolatrizează libertatea de expresie, exersând, pur și simplu, ne-limitarea ei. „Anithing goes”! Sunt admise impertinența demolatoare, angajarea „trandy”, kitschul agresiv, derizoriul putred, pornografia scabroasă, altfel spus, compromiterea unor valori impuse anevoie și păstrate cu grele sacrificii în conștiința publicului, uitându-se că „une extrêm liberté tue la liberté”. Cealaltă grupare, dimpotrivă, își arogă competențe în a restrânge libertatea de expresie în numele bunului-gust, al buneicuvii și, mai ales, al bunului-simț. Dar mai există oare azi în artă „ce se cade” și „ce nu se cade a fi făcut”? Este permis să întreprindem în zona esteticului sau a eticului orice, oriunde și oricând? Iată două întrebări la care, dacă am putea răspunde, am elucida, printre altele, și tragedia de la „Charlie Hebdo”. Misiune cât se poate de dificilă și delicată, deoarece libertatea de expresie se joacă îndeobște între îngăduința spiritului vremii și onestitatea profesională a artistului. Bunăoară, în Modernism, îngăduința a fost intens maximizată, iar deontologia cras alterată; de aici cacofoniile estetice din pictură, muzică, literatură, în timp ce în Clasicism gradul de onestitate era foarte crescut, iar asentimentul față de schimbare era mult atenuat, consecința fiind absența derapajelor stilistice. Mai trebuie să admitem că libertatea estetică este una și libertatea etică – alta. Prima rezidă în echilibru, cea de a doua, în echitate. În primul caz e un mijloc, în al doilea, un scop. Evident este și faptul că nu există libertate de expresie în dezordine sau în ignoranță. Apoi, acest fel de libertate e mai puțin un drept și mai mult o obligație. O conștiință cât mai curată. Căci nu seamănă cu o firmă ce se citește la colțul străzii, ci reprezintă o forță vie, pe care o simți în tine. Mai mult decât atât, este garanția integrității tale etico-estetice și imperativul unei reflecții constante. Oricum, nu este un bun pe care să-l capeți ori să-l aperi, jucându-te cu el: ludicul nu are ce căuta aici. Așa cum libertatea nu se confundă cu îngăduința de a te abate de la ordine, nici ordinea nu se cabrează pe absența libertății. În artă, neatârarea ține de opțiunea pentru un anumit profil estetic. Prin urmare, nu poți vorbi de libertatea expresiei dacă nu există varii drumuri între care să poți alege. Aparent paradoxal, dar odată cu apariția constrângerii la un anumit drum, crește și coeficientul de libertate pe care ți-l asumi. De aici necesitatea de a putea face orice asupra ta, nu însă și asupra altora, ceea ce se traduce prin solidaritate în diversitate: nici egoism, nici conformism. Ce te faci însă cu Schönberg ori Cage? Serialismul primului ar putea primi semnificația parabolei banilor,

conform căreia nu ajunge să fii bogat pentru a ști să-i cheltui; ar fi prea ușor și, pe undeva, nedrept; trebuie să ai și ceea ce nu se cumpără – imaginație; altfel mori pe aurul tău, fără să fi profitat de el; ca un sărac; or, Schönberg n-a fost deloc sărac. Cât despre aleatorismul celui de-al doilea, el poate fi conotat cu zicala despre muribunzii care cred în viață așa cum ocașii cred în libertate. În sfârșit, libertatea gândirii nu e același lucru cu libertatea inimii. Pe una – rațiunea – o poți cultiva; cealaltă – simțirea – te cultivă ea pe tine. Important e ca nici una, nici alta să nu fie puse a face „rating”.

Liviu DANCEANU

DIN SUMAR

Concursul Internațional „GeorgeEnescu” ..2-17

Secțiunea vioară.....3-5

Secțiunea pian.....6-8

Secțiunea violoncel.....9-12

Secțiunea compoziție.....13-15

Dialog cu Leo Hussain (II).....18-19

Turneu - Vioara lui Enescu 2016.....20-21

Interviu cu Ștefan Angi.....24-25

Festivalul „RadiRo”.....26-33

Despărțiri.....33-36

FIFE 2016 la Zlatna.....38-39

Recenzii.....40-41

“FROZEN - Regatul înghețat” 42-43

De la Black la Heavy.....44-45

Concursul Internațional „George Enescu”, ediția 2016

Concertul de deschidere: laureați în dialog

Orice competiție – și cu atât mai mult, una din cele mai bine cotate la nivel mondial, precum Concursul Internațional „George Enescu” – reflectă, în continuitatea sa, împlinirea unui vis. Însuși anevoiosul proces de selecție al potențialilor concurenți, anterior competiției *live* în sine, este gândit spre a jalona viitorul traseu solistic al fiecăruia dintre ei, oglindindu-i disponibilitățile artistice. „Trăiește-ți visul!”, noul concept provocator al ediției a XV-a a concursului, a reunit, în decursul a douăzeci și trei de zile, evoluțiile etapizate ale competitorilor selectați pentru a participa în cadrul celor trei secțiuni instrumentale: violoncel, vioară și pian, parcursului competițional adăugându-i-se o suită de concerte și recitaluri camerale ai căror protagoniști au fost atât laureații edițiilor precedente, cât și membri ai juriului.

Inaugurând ediția 2016, concertul din 3 septembrie a adus pe scena Ateneului Român trei tineri interpreți, a căror carte de vizită însumează o suită de aprecieri la nivel internațional. De naționalitate italiană și origine română, violonista Anna Țifu s-a dedicat de timpuriu carierei artistice obținând succes după succes, unul din cele mai importante fiind premiul I la ediția 2007 a Concursului „Enescu”, când avea doar 21 de ani; născut în Germania tot din părinți români, violoncelistul Valentin Răduțiu – laureat al ediției 2011 – este și el un obișnuit al scenelor de concert, în ipostază solistică dar și camerală, atașat profund de creația enesciană pe care o promovează constant, apreciindu-i libertatea de exprimare; numărându-se printre premianții aceleiași competiții, pianistul Mihai Ritivoiu este actualmente masterand al Guildhall School of Music & Drama – Londra, ascensiunea carierei sale fiind constantă după obținerea titlului de laureat al celei de-a XIII-a ediții a concursului. Revenind la seara de 3 septembrie, programarea celor trei instrumentiști deja amintiți în *Triplul Concert pentru pian, vioară și violoncel* în Do Major op. 56 de Ludwig van Beethoven a pus în valoare calitățile interpretative ale fiecăruia dintre ei, replicile personale ale dialogului lor cu Orchestra Filarmonică George Enescu – „ghidată” riguros de către maestrul Horia Andreescu – demonstrând un cert profesionalism, ancorat în tipologia expresivității clasice.

Dacă prima parte a concertului inaugural a fost dedicată laureaților celor trei secțiuni instrumentale incluse în concurs, partea a doua a debutat cu lucrarea premiată acum doi ani la categoria muzică simfonică: *Tektonum* pentru orchestră mare și sintetizator

de Sebastian Androne, o partitură îndelung elaborată, având la bază tentativa de a proiecta sonor sistemul solar. Apreciată ca un evident act de curaj conceptual, compoziția lui Sebastian Androne a pus în lumină valențele metaculturale ale parcurgerii unor repere reprezentative din istoria muzicii. O punte de mari dimensiuni tradusă printr-o amplificare tensională de proporții impresionante a introdus, pe rând – prin intermediul mixturii dintre mediul electronic preînregistrat și intervențiile orchestrale – mostre ale sonorităților Naturii, juxtapunându-le, fragmentar, diverse tipare stilistice (Stravinski, Bach etc.) ca eșantioane de gesturi culturale. Cuvântul de ordine a fost deconstrucția și remodelarea structurilor, procesul

evolutiv suportând creșteri apoteotice și diminuări până la limita audibilului cu intenția de a sugera dimensiunea macrocosmică a Universului.

Întorcându-ne către ambianța secolului XX prin cele patru mișcări ale poemului simfonic „*Pini di Roma*” de Ottorino Respighi – *I pini di Villa Borghese, Pini presso una catacomba, I pini del Gianicolo* și *I pini della Via Appia* – am răspuns invitației de a poposi în fața unor acuarele sonore cu nuanțe impresioniste, ce descriau tot atâtea tablouri de caracter; scurtele scenarii imaginative cu care e agrementată, de obicei, dinamica acestui discurs muzical original, ne-au oferit, la final de concert, clipe de relaxare – binevenite, de altfel, înaintea competiției dificile ce avea să urmeze.

Cu siguranță, și actuala ediție a concursului va reprezenta o rampă de lansare pentru tinerii care vor uimi juriul prin talentul și personalitatea lor artistică. Și, ca în orice competiție de asemenea nivel, câștigător va fi în primul rând publicul care se va bucura de calitatea și dimensiunile generoase ale acestui veritabil regal de muzică!

Loredana BALTAZAR

Concursul Internațional "George Enescu" - Secțiunea vioară

Recitalurile

Noutatea actualei ediții (a XV-a) a Concursului Internațional de Interpretare dedicat marelui nostru muzician a fost includerea a câte două recitaluri instrumentale pentru fiecare dintre cele 3 secțiuni ale competiției, câte unul susținut de câștigătorul ediției precedente iar celelalte de către un membru al juriului. Acest format al Concursului a venit să relaxeze într-un fel tensiunea sub care s-a desfășurat evenimentul care altădată avea loc concomitent cu Festivalul. Pentru vioară, cele două recitaluri au fost susținute de violonistii Florin Croitoru, un exponent cu state vechi în juriul acestui concurs și de câștigătorul premiului I la ediția precedentă, Ștefan Tarara (Germania). În general, Florin Croitoru se desfășoară cu precădere în mari concerte simfonice pe un vast repertoriu care cuprinde atât lucrări clasice, cât și unele recent scrise și înregistrate pentru compozitori contemporani. În cazul recitalurilor, Florin Croitoru le preferă pe cele "de autor", tocmai

unei epoci și a unui spațiu geografic, moștenirea enesciană este mult mai bogată decât s-ar crede și descoperim în timp acest tezaur care își dezvăluie cu parcimonie imensa valoare. Revenind la Florin Croitoru, el a delectat o seară rotonda plină a Ateneului evocând prin muzica sa, relaxantă totuși, profunda atmosferă a capitalei Imperiului Habsburgic. Și, dacă atunci ca și acum, lucrările familiei Strauss fac deliciul sălilor de bal sau al acelor cochete chioșcuri care adăpostesc orchestrele din minunatele parcuri ale Vienei, acum și ale Europei, tot așa, până în zilele noastre pot fi ascultate pe lângă sălile de concert, în saloane sau cafenele de mare lux, superbe miniaturi kreisler-iene, toate spre mângâierea sufletului. Cu sunetul său extrem de elaborat, egal, elegant și plin, Florin Croitoru a încântat nu numai cu clasicele *Liebesfreud*, *Schön Rosmarin*, *Liebesleid* ș.a. ci și cu diversele transcripții foarte la modă în epocă, făcute de Kreisler din diferite opere menite să amplifice acel parfum de neegalat al capitalei dunărene: Heuberger - melodia vieneză *Midnight Bells* din *Der Opernball*, Lehar- Serenada din opereta *Frasquita*, Friml -

La Danse des demoiselles sau cu piese originale precum *Caprice Viennois* op.2, *Marche miniature viennoise*. Exotismul care pătrunsesse deja în muzica europeană a fost admirabil redat prin selecția și prelucrarea unor fragmente din operele *Cocoșul de Aur* și *Sadko* de Rimski Korsakov, *Dansul spaniol* din *La vida breve* de Manuel de Falla și nu mai puțin antrenantul *Caprice Chinois*. Alături de Verona Maier la pian, cei doi artiști au conceput și "vernizat" o galerie sonoră fiind ghizii mai mult sau mai puțin imaginari ai unei epoci de la care dorim să reținem eleganța și bunul gust. Recitalul a prezentat doar o mostră din personalitatea lui Kreisler, bisurile venind să prelungească orele de încântare ale publicului.

Cel de-al doilea recital susținut de Ștefan Tarara și Lora Evelin Vakova-Tarara a prezentat un maxim interes nu doar prin calitatea excepțională a actului artistic ci și prin repertoriul ales, destul de rar, destinat să alcătuiască o frescă sonoră a epocii enesciene, dat fiind faptul că toate lucrările selectate au fost scrise pe vremea cât Enescu era activ în viața muzicală internațională, iar autorii erau contemporani sau chiar colaboratori. Recitalul a început *ex abrupto* cu *Tempo di Ciaccona* din *Sonata pentru vioară solo* de Bartók (terminată în 1944). Este mișcarea cea mai îndrăgită de către violoniști, în pofida imenselor sale dificultăți tehnice, iar S. Tarara a oferit acea variantă foarte construită, în care planurile s-au evidențiat cu precizie și eleganță. Rămânând în aceeași atmosferă, mai

pentru a dispune de spațiul temporal și de mijloacele artistice prin care să creeze atmosfera de epocă specifică. Memorabile sunt cele în care a interpretat integrala *Capriciilor* de Paganini și cea a pieselor de Kreisler. Pentru ultimul autor are vădită simpatie generată și de faptul că odinioară a fost distins cu Premiul I la Concursul Internațional de la Viena, care este dedicat acestui mare violonist - compozitor, contemporan și prieten al lui George Enescu. Este emblematică fotografia care înfățișează pe cei trei "monștri sacri" ai timpului: Enescu, Thibaud și Kreisler. Dacă de la Thibaud au rămas doar înregistrări și de la Kreisler acele patru volume de celebre miniaturi care reflectă ethosul

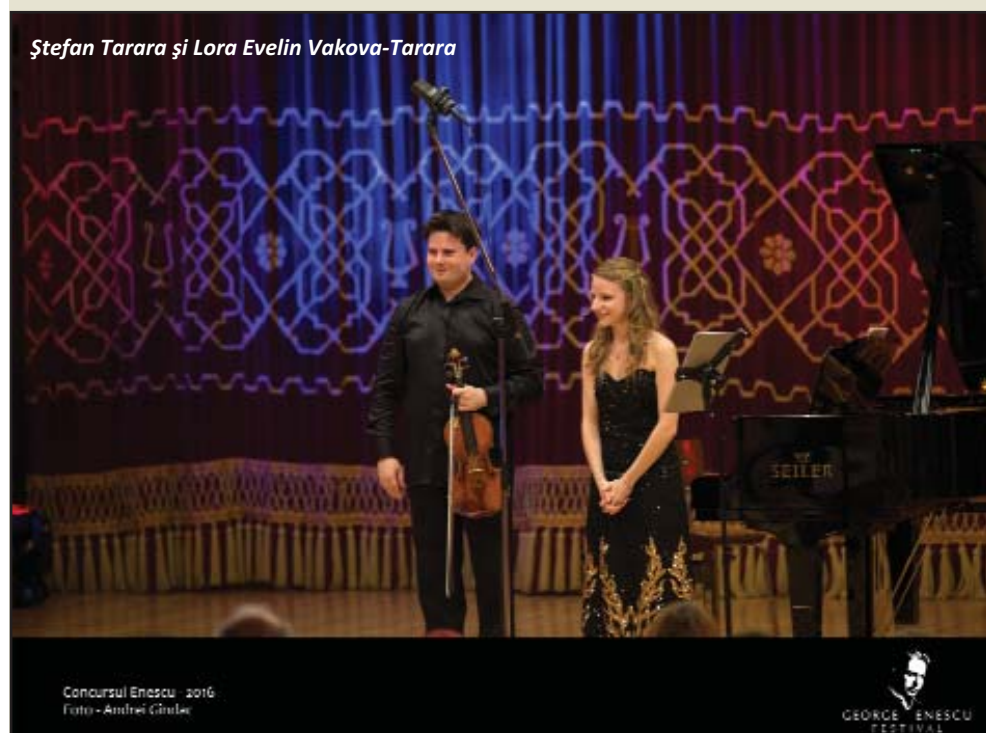
crispată, interpreții au oferit o foarte dinamică *Sonată în fa minor op. 80* (1938-1946) de Prokofiev, considerată ca fiind una dintre cele mai întunecate și meditative pagini ale creației sale. Coloristica părților lente versus agresivitatea entității contrastante au fost excelent subliniate pe parcursul desfășurării celor patru mișcări ale sonatei. *Suita pentru vioară și pian op.6* (1934-35) de Britten se plasează într-un registru mai subtil și cele cinci mișcări (*Introducere, Marș, Moto perpetuo, Lullaby și Vals*) au reprezentat tot atâtea secvențe în care cei doi interpreți și-au dezvăluit abilitățile instrumentale dând viață unor pagini pline de culoare, de strălucire tehnică, de accente pline de umor, varietatea conținutului provenind și de la faptul că autorul a meditat îndelung asupra suitei pe care a definitivat-o în forma actuală nu cu mult înaintea sfârșitului vieții. Scriitura uneori extrem de mozaicată a relevat înțelegerea superioară și măiestria cu care cei doi artiști s-au implicat, realizând perfecțiunea. În sfârșit, mult așteptata *Sonată* de Enescu, a fost "întrupată" de un opus timpuriu (op. 2), scris/ă în

lucrări. Primul bis oferit a fost o transcripție de Heifetz pentru *Marșul* din opera *Dragostea celor trei portocale* de Prokofiev, iar în final, Ștefan Tarara a evoluat pe alcătuirile pline de rafinament ale *Sonatei a III-a "Balada"* pentru vioară solo de Eugène Ysaÿe dedicată lui George Enescu. O interpretare profundă, sensibilă, departe de orice excentricitate virtuoză cu care mulți violoniști doresc să epateze. Întreaga seară a conturat cu profunzime fenomenul muzical al epocii în care George Enescu și-a desfășurat activitatea creatoare.

Corina BURA

Concursul Internațional "George Enescu" 2016 - secțiunea vioară

Toamna acestui an a fost gazda celui mai de seamă eveniment muzical al țării noastre care s-a desfășurat la București între 3 și 23 septembrie: Concursul Internațional George Enescu, ajuns la cea de-a XV-a ediție. Intens mediatizat, el a capacitat peste 300 de candidați pentru cele patru secții: vioară, pian, violoncel și compoziție, astfel încât a fost nevoie de o triere prealabilă pentru a se ajunge la un număr rezonabil care să asigure calitatea competiției, stabilindu-se între 50-60 de concurenți pentru fiecare specialitate. Oricum, numărul a mai scăzut pe parcurs, unii înscriși neprezentându-se pentru tragerea la sorți. Referindu-ne la secția Vioară, ea a beneficiat de prezența unui juriu a cărui alcătuire ne-a fost deja familiară: Pierre Amoyal, Florin Croitoru, Mihaela Martin, Mieczyslaw Szlezer, Mikhail

Ștefan Tarara și Lora Evelin Vakova-Tarara

1897, care, desigur, a suferit unele influențe ale epocii, dar care este în sine o lucrare atractivă. Un studiu aprofundat și o cunoaștere amănunțită a tehnicii enesciene au dat posibilitatea cuplului Tarara-Vakova să imprime un nou suflu și să realizeze o interpretare magistrală prin adoptarea unei dinamici adecvate care, toate, au înlăturat orice posibile momente de stagnare. Explorarea unor timbruri extraordinar de variate (de la *non vibrato* la *sul ponticello* și o rafinată combinare a lor), desigur, provenite din alte stiluri, dar cu atât mai interesante, date fiind identificările formulărilor muzicale cu elemente din alte direcții decât cele clasice, a fost unul dintre punctele forte ale acestei memorabile interpretări. Cu totul remarcabilă a fost mișcarea secundă, atmosfera oniric-morbidă, greu de definit fiind realizată cu cele mai potrivite mijloace artistice; personal, nu ne amintim să fi audiat o variantă mai bună a acestei

Kopelman cărora li s-au alăturat binecunoscuta violonistă Silvia Marcovici și Remus Azoitei, ultimul fiind considerat în epocă cel mai tânăr profesor de vioară de la Royal Academy of Music din Londra. Dintr-un total de 56 de concurenți aflați în caietul-program al concursului s-au prezentat la start un număr de 48, 22 fiind de origine asiatică, majoritatea din Coreea de sud și din Japonia. Această proporție s-a remarcat și la secțiunea Violoncel și trebuie spus că aflulul de instrumentiști proveniți din aceste zone este rodul unor politici culturale pe care odinioară le aplicam și la noi în țară. Evidentă este prezența celor patru nume de origine română care astăzi fac parte din actualul juriu și care, în timp, au ajuns soliști concertiști de talie internațională, la fel ca și alți colegi de generație care evoluează pe mapamond. Pentru a emite unele considerații asupra acestei ediții recurgem *volens nolens* la comparații care

iau în considerare anumiți parametri de specialitate. Față de violoncel și pian putem să afirmăm că nivelul general a fost ridicat dar nu excepțional, același lucru fiind valabil și dacă ne referim comparativ cu ediția din 2014. Dacă atunci, pentru etapa I-a a fost frecvent aleasă marea *Fugă în Do major BWV 1005*, anul acesta s-a cântat mai mult *Fuga în sol BWV 1001* și cei mai curajoși au optat pentru *Ciaccona* - afirmăm "curajoși" fiindcă desfășurarea ei trebuia să se petreacă într-un tempo alert, date fiind doar cele 25 de minute destinate evoluției fiecărui concurent, care era nevoit să mai cânte o parte dintr-un concert de Mozart cu cadență și un *Capriciu* de Paganini. Dacă în ce privește Mozart, majoritatea concurenților au fost de acord asupra unor desfășurări rapide, s-a observat un fel de derută stilistică în abordarea sonatelor de Bach, un fel de incertitudine care pendula între refacerea ethosului baroc și o viziune mai lirică. În ce privește Arcana Majoră numit/ă Paganini s-a înregistrat un progres abordându-se cele de mare dificultate, cum ar fi numerele 17, 7, 2, 10, ceea ce arată o preocupare și reorientare spre partea virtuoză a repertoriului violonistic. După "focul" care a redus drastic numărul concurenților la 12 (conform regulamentului), la etapa a II-a a fost obligatorie secvența intitulată "Lăutarul" din *Impresii din copilărie op 28* de Enescu, iar concurenții au înțeles-o mai mult sau mai puțin *giocoso*, totuși destul de aproape de intențiile autorului, având în vedere că există multe înregistrări magistrale ale acestei capodopere. Nu același lucru s-a întâmplat cu lucrarea clasică, sonata de Beethoven la alegere, unde s-a sesizat aceeași derută, de această dată într-un stadiu mult mai pronunțat. Singura interpretare care a fost într-adevăr valabilă a aparținut Ioanei Cristina Goicea, unica reprezentantă a României calificată în această etapă. Cei doi coreeni, Hwapyung Yoo și Donghyun Kim au prezentat *Fantezia op.131* de Schumann, respectiv *Rondo Brillant D895* de Schubert, ocolind voit sau nu "subiectul". În ce privește piesa de virtuoziitate aparținătoare acestui moment al concursului, lucrurile au devenit interesante tot datorită celor doi candidați amintiți: *Sonatele pentru vioară solo nr. 4 și 6* de Eugène Ysaÿe în superbe realizări. Etapa III-a a schițat deja portretele viitorilor premianți. Dacă până la finalul rundeii a doua se evidențiaseră cu precădere Donghyun Kim (cel mai tânăr concurent care încă nu împlinise 17 ani), reprezentatul școlii ruse Erzhan

Kulibaev (cel mai matur, 29 de ani), Ioana Goicea, Alexandra Lomeiko (Noua Zeelandă), o evoluție surprinzătoare a avut-o Gyehee Kim care a încântat în *Sonata nr. 1* de Fauré precum și în cea de Enescu printr-o varietate debordantă în ce privește varietatea timbrală și strategiile tehnice. În treacăt fie spus, dacă la edițiile precedente *Sonata a III-a "în caracter popular românesc"* devenise ținta favorită a concurenților, anul acesta doar Ioana Cr. Goicea a onorat experiența contactului cu această capodoperă, toți ceilalți rămași în acest adevărat

maraton alegând *Sonata a II-a în fa op.6*. Prestația deosebită a tinerei coreene Gyehee Kim a schimbat oarecum datele "ecuației" devenind marea favorită a juriului după finala cu orchestră în care a interpretat *Concertul pentru vioară* de Ceikovski. Erzhan Kulibaev, reprezentantul Kazahstanului, care a obținut cel de-al treilea premiu, a ales același concert prezentat în buna tradiție rusească, iar Donghyun Kim, impresionant ca maturitate în *Concertul op.61* de Beethoven, s-a clasat spre dezamăgirea generală doar pe locul II. Totuși, aplauzele și ovațiile îndelungate ale publicului, dezlănțuite la apariția lui, au constituit, ca întotdeauna, o reparație morală pentru atitudinea lui constantă și impecabil - artistică demonstrată pe întreg parcursul competiției. Au mai fost acordate premii speciale al căror conținut de viitor vor fi burse de studiu sau invitații pentru concerte și festivaluri internaționale. Acompaniatorul

străin al unei sonate de Enescu a beneficiat la rândul-i de un substanțial premiu. Acesta a fost acordat lui Danor Quinteros din Chile, care a concurat și la secțiunea Pian. Menționăm efortul realizatorilor de la Artexim, a directorului Mihai Constantinescu, în gestionarea unui asemenea eveniment, mediatizarea intensă, sprijinul acordat de Filarmonica George Enescu dirijată pentru Finala de vioară de excelentul dirijor Christoph Poppen, - la începuturi fiind violonist și profesor, și care a colaborat desăvârșit cu tinerii premianți. UNMB s-a numărat de asemenea printre susținători, în sălile sale s-au desfășurat primele etape de la toate secțiile, iar lotul de acompaniatori a fost recrutat cu precădere dintre cadrele universitare ale acestei instituții. Cu toate că actualul format al concursului este conform cu standardul evenimentelor de același gen, credem că întoarcerea la un număr de cinci premii, așa cum a fost gândit la începuturi, ar fi spre mulțumirea tuturor.

Corina BURA

Gyehee Kim

Concursul Enescu - 2016
Foto - Andrei Gindac

Concursul Internațional "George Enescu" - Secțiunea pian

Fațete interpretative: Peter Donohoe și Josu de Solaun

Ingenios structurată, ediția 2016 a Concursului Internațional "George Enescu" a adus pe scena

Nocturna nr. 1 op. 62, Scherzo-ul op. 39, Balada op. 52 și Poloneza-Fantezie op. 61; în acest din urmă context, cele trei Intermezzi op. 117, ca și Isoldens Liebestod a lui Wagner/Liszt s-au remarcat, în interpretarea pianistului spaniol, printr-o trăire interiorizată, la polul opus tumultului romantic caracteristic lucrărilor precedente.

În viziunea lui Peter Donohoe, succesiunea celor cinci piese-puzzle ale ciclului *Miroirs - Noctuelles, Oiseaux tristes, Une barque sur l'océan, Alborada del gracioso și La vallée des cloches* - a pus în valoare dimensiunea lor sugestiv ilustrativă prin expresivitatea cvasi vizuală a microstructurilor cu alură ornamentală și prin jocul de culori complementare, capabil de a anima, diferențiat, fiecare din cele cinci tablouri de caracter, în timp ce, în *Cantéyodjayâ*, pianistul a accentuat aspectul particular, generator de contraste, al configurărilor ritmico-dinamice; linia programatică a *Sonatei nr. 3 în fa diez minor op. 23* de Scriabin ce reflectă stările sufletului a fost proiectată delicat dar ferm, prin intermediul acumulărilor tensionale

Ateneului, în recitaluri succesive, un membru al juriului urmat, după câteva zile, de câștigătorul precedentei ediții a competiției, concept valabil pentru toate cele trei instrumente din concurs. În cazul pianului, etapa a III-a a competiției a fost încadrată, simetric, de cele două evenimente interpretative: evoluția lui Peter Donohoe - programată în 22 septembrie, și cea a lui Josu de Solaun - din 24 septembrie, ca o potențială avanpremieră a finalei ce avea să se deruleze în ziua următoare.

Cele aproape trei decenii dintre vârstele celor doi pianiști s-au materializat, prin prisma unei virtuale oglinzi interpretative, în edificarea a două expresii conceptuale destul de diferite. Soliditatea construcțiilor riguroase ale partiturilor din repertoriul lui Donohoe - suita integrală

Miroirs de Maurice Ravel, dificila *Cantéyodjayâ* semnată de Olivier Messiaen, *Sonata nr. 3 în fa diez minor op. 23* de Alexander Scriabin și *Trois Pieces Pour Piano (Masques, D'un Cahier d'Esquisses, L'Isle Joyeuse)* de Claude Debussy - a primit, în replică, explozia de temperament cu care au fost investite, de către Josu de Solaun, atât opusurile schumanniene - *Davidsbundlertänze* și *Toccata în Do major* - cât și cele chopiniene - *Impromptu-ul op. 36,*

ale căror climaxuri au încărcat expresiv, pe spații largi, substanța sonoră, pentru ca, în final, paginile din creația lui Debussy - *Masques, D'un Cahier d'Esquisses și L'Isle Joyeuse* - să instaureze o atmosferă relaxantă, de descărcare emoțională și revigorare exuberantă.

Amprentând profund tot ceea ce interpretează, Josu de Solaun s-a dovedit a fi un artist al stărilor

extreme, întregul său demers interpretativ remarcându-se printr-o poeticitate de rară intensitate, o plajă dinamică de o capacitate impresionantă și o fluiditate continuă (pauzele dintre piesele aceluiași ciclu – ca în cazul dansurilor schumanniene ori al intermezzo-urilor brahmsiene – și chiar dintre lucrări diferite rezumându-se doar la nivelul unor scurte respirații). Menținându-și exprimarea într-un flux tensional aproape neîntrerupt, pianistul și-a asumat, curajos, concepția unitară asupra amplului său recital, privit ca un scenariu populat de personaje stilistice diferite, fiecare dintre ele urmându-și traseul unic într-un ansamblu de intenții polifuncționale.

Acestea au fost două apariții solistice care au precedat ultimul act al Concursului Internațional "George Enescu", rampă de lansare pentru destinele altor tineri pianști doritori de a câștiga mult râvnitul premiu I. Îl vom revedea pe cel mai valoros dintre ei, la următoarea ediție a competiției, într-o postură similară cu cea a lui Josu de Solaun, etalându-și disponibilitățile interpretative spre a servi artei de calitate și rememorării inegalabilei personalități enesciene. Și, cu certitudine, Muzicii însăși!

Loredana BALTAZAR

Concursul Internațional "George Enescu" 2016 – secțiunea pian

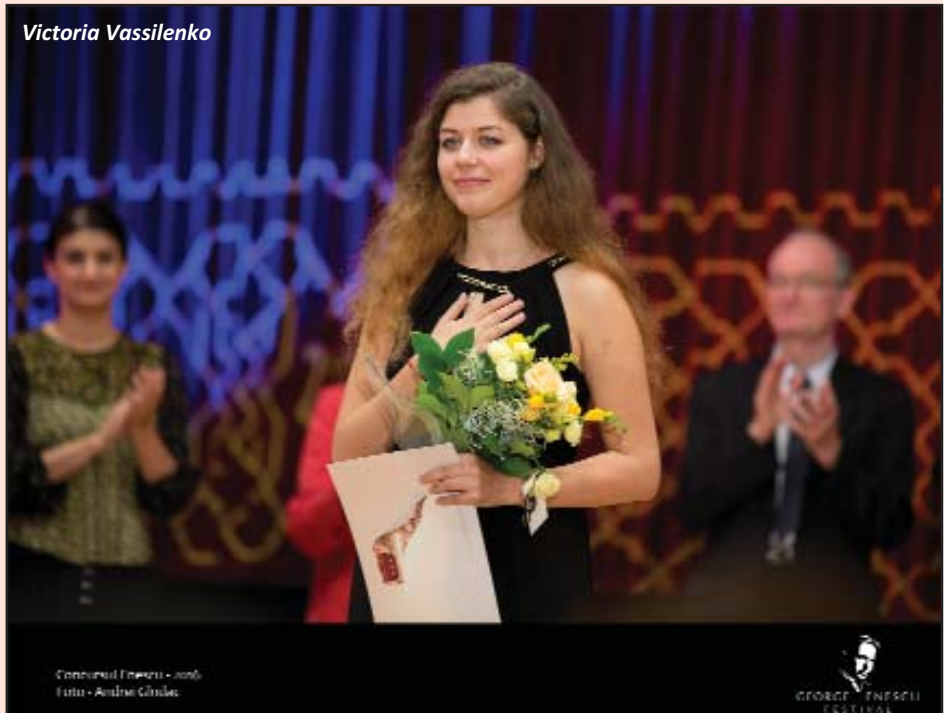
La cea de a 15-a ediție a concursului, pentru secția pian s-au înscris 69 de candidați. Juriul a fost alcătuit din Gabriel Tacchino, președinte și Rolf Arens, Dana Borșan, Philippe Dinkel, Peter Donohoe, Wolfgang Manz, Viniciu Moroianu, Andrei Pisarev, Alan Weiss, ca membri. În prima fază, juriul a operat o preselecție, pe baza analizării unor linkuri trimise de candidați. Dintre cei 59 de competitori admiși, s-au prezentat în concurs un număr de 32, proveniți din Japonia, Coreea de Sud, Grecia, Rusia, China, Chile, Italia, Bulgaria, Marea Britanie, Argentina, Lituania, Serbia, Franța, Polonia, Letonia, Ucraina. Preselecția a avut drept consecință benefică evoluția omogenă, la nivel foarte ridicat, a tuturor candidaților din prima etapă. Pe întreaga durată a celor trei zile, am asistat cu încântare la creații sonore exemplare în sonate de Scarlatti, Haydn, Mozart, preludii și fugi bachiene, studii de Chopin, Liszt, Debussy, Scriabin, Rachmaninov. Am regretat că printre auditori, în sala de concerte *George Enescu* a Universității Naționale de Muzică s-au aflat prea puțini elevi și studenți de la clasele de pian. Cred că, pe viitor, ar trebui organizată

prezența celor din școlile și liceele de muzică bucureștene și din centre apropiate, într-un proiect asimilat programului *Școala altfel*. Nu trebuie ratată oportunitatea de a cunoaște modele sonore actuale, de a afla cele mai noi orientări și tendințe internaționale în interpretarea repertoriului de bază, pe care ei înșiși îl studiază la clasă. Consider că este un aport consistent la fondul informațional obligatoriu, ceea ce nu le-ar strica deloc nici profesorilor lor îndrumători.

Audierea celor 32 de tineri pianști ne-a produs o reală satisfacție, deoarece am asistat la unele performanțe deosebite. Au existat momente de neuitat, în a căror realizare s-au detașat Tryantafillos Liotis cu *Studiul op. 45 nr. 2* de Scriabin, Xu Go cu *Studiul în terțe* de Chopin, Mihoko Oshima cu *Sonata în Si bemol major* de Mozart, Morta Grigaliunaite cu *Studiul op. 25 nr. 5* în mi minor de Scriabin, Younghwan Jung cu *Studiul op. 8 nr 12* de Scriabin, preludiile și fugile de Bach cântate de Daumants Liepins și Albertina Eunju Song, precum și Daumants Liepins cu o viziune extraordinară asupra Studiului transcendent *Mazeppa* de Liszt.

În etapa a doua, desfășurată la Ateneul Român, din programele celor 12 admiși am reținut ca performanțe deosebite *Variațiunile op. 3* de Szymanowski în versiunea Mortei Grigaliunaite, *Suita Iberia* de Albeniz, cântată de Tryantafillos Liotis, *Trei mișcări din Petrușka* de Stravinsky în viziunea lui Valentin Valentiev, *Sonata a 2-a* de Prokofiev a Abertinei Eunju Song sau partea lentă din *Sonata op. 10 nr. 3* de Beethoven, cântată de Daumants Liepins. În legătură cu noile tendințe în abordarea muzicii lui Beethoven, am constatat la unii candidați, pe lângă astfel de momente de puternic impact, o orientare estetizantă, către un sunet căutat,

Victoria Vassilenko

superficial. E vorba de o atitudine manieristă, care ne împiedică să ajungem la mesajul profund al operei titanului, mizând doar pe un „frumos” convențional.

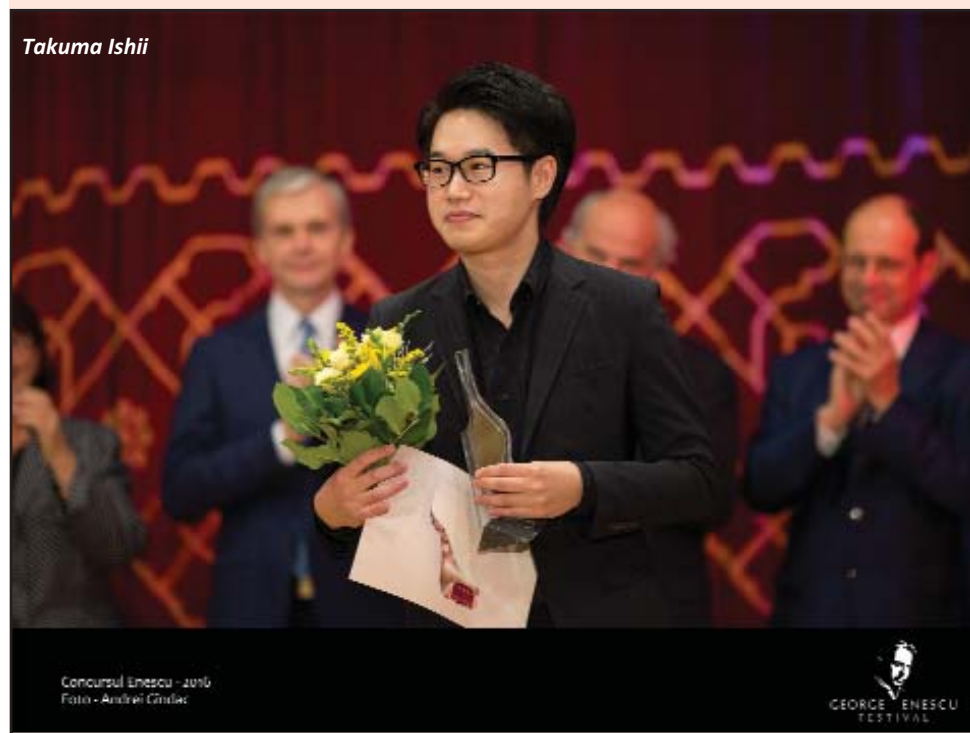
În semifinală, din programele celor 6 aleși am reținut *Variațiunile op. 24* de Brahms pe o temă de Corelli,

cântate de Tryantafillos Liotis cu dăruire totală și mult farmec, *Fantezia și Fuga pe numele BACH* de Liszt, dimensionate ciclopice și cu momente de reculegere mistică autentică de către Danor Quinteros. Cât despre interpretarea lucrărilor enesciene, pot observa că există un progres față de ediția precedentă a competiției. Piesele au fost cântate mai profesionist și mai aproape de sensul autentic al textelor. Rămâne ca o preocupare

orchestrei și dirijorului. În această seară și în mod special în acest concert, filarmonica bucureșteană a sunat ca un ansamblu de elită, de o calitate și omogenitate cum rar am mai auzit-o. Muzicianul care a obținut sinergia perfectă în acest concert a fost John Axelrod. Prin natura sa empatică, fermecătoare, dirijorul a realizat comuniunea *sine qua non* a solistei cu orchestra, de unde a rezultat o minunată deschidere către sincronie, dialog și cooperare. Am convingerea că în reușita de zile mari a acestui concert de Brahms, cheia succesului s-a aflat în buzunarul maestrului Axelrod și al orchestrei. Pentru corectitudinea relației, trebuie să menționez, în paralel cu elogiul față de sunetul general al primei noastre filarmonici, omogenitatea fiecărei partide, frumusețea și promptitudinea intervențiilor solistice. Între acestea, am fost fascinată de expresivitatea solo-ului de clarinet din partea a doua a concertului de Rachmaninov, în ambele variante audiate.

Așadar, la finalul concursului de pian, la cea de a 15 ediție a competiției, îi avem ca învingători pe Victoria Vassilenko,

faptul că cinci din cei șase artiști au cântat tot cu partitura în față, Takuma Ishii fiind singurul care a învățat pe dinafară *Sonata op. 24 nr. 1*, ceea ce s-a simțit în puterea lui sportivă, față de ceilalți, de a convinge publicul de splendoarea acestei opere.

Finala i-a adus în confruntare directă pe Danor Quinteros și Takuma Ishii, cu variante personale ale *Concertului nr. 2 op. 18* în do minor de Rachmaninov. Pianistul chilian a prezentat o variantă cu mai puțin patos și cu mai multă finețe decât amplitudine, cu mai multă reținere decât dinamism și, în general, cu participare afectivă medie. Japonezul Takuma Ishii a fost mai prezent ca sunet și atitudine concertistică. A realizat anvergura și spațialitatea lucrării, fără a atinge, nici el, măreția și patosul copleșitor al acestei muzici. Cea mai valoroasă realizare a finalei a fost *Concertul nr. 1 op. 15* în re minor de Brahms. Victoria Vassilenko din Bulgaria a demonstrat angajament personal, amplitudine, dramatism, ne-a fermecat cu eleganța intrărilor și ieșirilor din ansamblul sonor general. Rezultanta admirabilă a concertului s-a datorat, însă, în cea mai mare parte,

premiul I, Takuma Ishii, premiul II și Donor Quinteros, premiul III. Fiind de acord cu alegerea juriului, formulez regretul că în etapele decisive nu au promovat și câțiva tineri cu potențial excepțional, precum Triantafyllos Liotis, Daumants Liepins sau Morta Grigaliunaite. În sfârșit, am o întrebare dureroasă, care nu e doar retorică: unde este școala de pian din România? Unde ne sunt competitorii?

Lavinia COMAN

Concursul Internațional „George Enescu” - Secțiunea violoncel

David Geringas și Ian Fountain: perfectiunea poate fi atinsă!

Am intrat în Ateneul Român, în seara de 7 septembrie, cu sentimentul că voi asista la un eveniment de cea mai pură factură artistică. Și nu m-am înșelat! Contactul cu arta interpretativă a violoncelistului David Geringas introduce spectatorul într-o lume sensibilă aparte, în care fiecare trăsătură de arcuș este încărcată de emoție, știința frazării se dovedește a fi impecabilă, ca și impresionanta capacitate de adaptare la perimetre stilistice extrem de diferite cărora le adaugă, firesc, amprenta sa proprie. Personalitatea solistului,

schițate delicat pe o osatură predominant romantică ale cărei meandre tensionale s-au amplificat în generoasa ambianță acustică a Ateneului Român.

Din creația compozitorului polonez, născut în Rusia, dar de origine ebraică, Szymon Laks, cvasi necunoscută publicului din România, David Geringas a selectat, ca liant al acestui program, *Sonata pentru violoncel și pian*, o inedită mixtură de scriitură neoclasică, impresionistă și influențe jazz-istice cu final motoric de esență minimalistă; piesa a reliefat rafinamentul acompaniamentului pianistic susținut de Ian Fountain și, totodată, comuniunea perfect echilibrată dintre cei doi interpreți.

Muzicieni de calibru, cu multiple disponibilități, David Geringas și Ian Fountain și-au încheiat recitalul,

cu una din capodoperele literaturii muzicale pentru violoncel și pian: *Sonata în sol minor op. 19* de Serghei Rachmaninov. Construind un eșafodaj tipic romantic de largă respirație, bazat pe un bogat spectru dinamic, cei doi interpreți au conferit emoționalitate substanței sonore, alternând adresarea pasională cu nuanța melancolică proprie spiritului rus.

Și de parcă abia atunci ar fi început să cânte, David Geringas și Ian Fountain au răsplătit aplauzele prelungite ale publicului cu nu mai puțin de patru bisuri, pe parcursul cărora și-au concentrat resursele interpretative spre a demonstra că perfectiunea poate fi atinsă! Absolut unice ca versatilitate timbrală și farmec expresiv în versiunea violoncelistului lituanian, *Zborul cărăbușului* de Rimski Korsakov și *Vocaliza* lui Serghei Rachmaninov au strălucit în finalul acestui

recital, pe care fiecare dintre noi și l-ar fi dorit să nu se mai încheie, prinși în inegalabila vrajă a Muzicii...

Loredana BALTAZAR

Laureați în recital: Eun-Sun Hong

Cel de-al doilea recital extraordinar din cadrul ediției de anul acesta a Concursului „George Enescu” a avut-o ca protagonistă pe câștigătoarea competiției din 2014, violoncelista sud-coreeană Eun-Sun Hong. Posesoare a unei cărți de vizită impresionantă, atât din punctul de vedere al distincțiilor care i s-au acordat până acum, cât și din cel al participării la numeroase concerte și recitaluri în Europa, Coreea și Japonia, Eun-Sun Hong și-a ales, pentru această apariție în public alături de excelentul pianist Thomas Hoppe, un program consistent de factură clasico-romantică și neoclasică.

Structurat astfel încât să conțină, în fiecare din cele două părți ale sale, câte o pereche de lucrări ca replici stilistice, repertoriul executat în seara de 10 septembrie pe scena Ateneului Român a conturat

Ian Fountain, David Geringas

profesorului și dirijorului David Geringas (care a împlinit, anul acesta, șaptezeci de ani) are puterea de a introduce și de a direcționa publicul, pe nesimțite, într-un labirint de sentimente pe care interpretarea sa unică le pune, inteligent, în valoare.

Alegând pentru recitalul extraordinar din cadrul Concursului Internațional „George Enescu” un repertoriu ce ocolește dinadins locurile comune, artistul lituanian a adus în atenție muzica secolului trecut, față de care, de altfel, are o deosebită afinitate, focalizându-și de această dată interesul asupra culturii poloneze și ruse. Relativ rar inclus în programele de concert la noi în țară, Karol Szymanowski, creator marcant al începutului de secol XX, și-a investit *Sonata pentru vioară și pian op.9* cu trăsături skriabiniene, a căror dominantă lirică a fost din plin valorificată în varianta pentru violoncel și pian redată cu căldură de către David Geringas și Ian Fountain. Maleabilitatea comunicării dintre cele două instrumente a generat un ansamblu omogen de replici expresive, a căror structură a configurat un demers muzical cu o substanțială încărcătură semantică; trimiterile contrapunctice explicite din ultima parte au apărut ca remember-uri

portretul unei soliste puternice, experimentate, a cărei gândire conceptuală se impune prin claritate, viziune de ansamblu, cultură stilistică, concentrare riguroasă pe întregul parcurs al programului și, nu în ultimul rând, viabilitate artistică în termeni estetici bine definiți.

Pentru început, conexiunea dintre cele *Șapte variații* beethoveniene intitulate "*Bei Männern, welche Liebe fühlen*" și *Sonata pentru violoncel op. 4* de Dmitri Șostakovici a așezat față în față două opusuri concepute de autori la vârste apropiate cu cea a instrumentistei coreene. În plină forță creatoare la cei 31 de ani, Beethoven și-a schițat lucrarea pe tema duetului de dragoste dintre Pamina și Papageno, explorând relativ

specialitate. Sperăm s-o revedem cât de curând pe podiumurile de concert din România, pentru care, așa cum a mărturisit, are o deosebită afinitate!

Loredana BALTAZAR

Un american a câștigat Concursul Enescu, secțiunea violoncel

Zlatomir Fung (SUA) este câștigătorul Concursului Enescu 2016 la Secțiunea Violoncel, după o Finală cu ovații, în care a interpretat în premieră în istoria Concursului Simfonia Concertantă pentru Violoncel de George Enescu

În ultimul act al competiției, care a avut loc marți, 13 septembrie, la Ateneul Român concurentul a interpretat, în premieră în istoria Concursului, Simfonia Concertantă Op.8 de George Enescu - o piesă deosebit de dificilă din punct de vedere tehnic și artistic - acompaniat de Orchestra Filarmonică George Enescu, sub bagheta dirijorului Alexandre Bloch. Pe locul al doilea s-a situat Anastasia Kobekina (Rusia), iar pe locul al treilea Mon Puo Lee (Spania).

Premiul I al Concursului Internațional George Enescu 2016 este în valoare de 15.000 de euro. Câștigătorul Concursului Enescu 2016 are posibilitatea de a interpreta pe scena Festivalului Enescu, alături de unele dintre cele mai importante orchestre ale lumii. Premiul al doilea este de 10.000 de euro, iar premiul al treilea de 5.000 de euro. Dirijorul Alexandre Bloch a acordat de asemenea un premiu

Eun Su Hong și Thomas Hoppe

concentrat posibilele derivate melodico-ritmice ale acestora într-o succesivitate de stări având diferite evoluții de ordin dinamic și agogic. În privința compozitorului rus, ampla dimensiune a *Sonatei* pentru violoncel și pian în re minor certifică "întoarcerea" sa - la doar 28 de ani - către moștenirea clasicoromantică, grefând-o pe o structură aflată într-o permanentă și tensionată evoluție, pendulând între lirismul-meditativ presărat cu accente dramatice, apăsătoare, și momente temperamentale de o ironie grotescă pe care permanentul dialog dintre violoncel și pian le-a radiografiat cu precizie.

În partea a doua a recitalului, Eun-Sun Hong și Thomas Hoppe au alăturat versiunii pentru pian și violoncel a *Adagio-ului și Allegro-ului op.70* de Robert Schumann *Sonata pentru violoncel și pian* a lui Francis Poulenc, bisul oferit ulterior auditoriului fiind o piesă aparținând aceluiași autor, *Les Chemins de l'amour*, unul din reperatele cele mai apreciate de publicul de pretutindeni pentru sensibilitatea, eleganța și farmecul său inefabil. La fel ca în cazul primei părți, centrul de greutate al evoluției interpreților l-a reprezentat cea de-a doua lucrare, respectiv ultima din program: *Sonata* lui Poulenc cu cele patru secțiuni ale sale, o arhitectură neoclasică ce apelează și la elemente neobaroce, redată cu naturalețe și dezinvoltură, în tușe delicate, de către arcușul lui Eun-Sun Hong, și "ambalate" într-un tip de virtuozitate echilibrată, adaptabilă demersurilor sonore ample, de intensă expresivitate.

Apreciată ca un vârf al generației sale, Eun-Sun Hong este deja o artistă matură, ale cărei apariții publice atrag constant elogiile publicului și ale criticii de

Zlatomir Fung

special tinerei violonceliste clasate pe locul al doilea, Anastasia Kobekina (Rusia), constând în posibilitatea de a interpreta sub bagheta lui, acompaniată de Orchestra din Lille în sezonul 2017-2018. Și Frans Helmerson,

membru al juriului Secțiunii Violoncel a acordat un premiu special, constând într-o bursă la prestigioasa Kronberg Academy acordată unui tânăr violoncelist semifinalist: Jamal Aliyev din Turcia. Juriul a fost format din David Geringas, (Președinte), Alexandra Guțu, Arto Noras, Julius Berger, Frans Helmerson, Marin Cazacu, Mirel Iancovici și Philippe Muller.

Trofeul Concursului Enescu 2016, oferit celor trei tineri muzicieni, este realizat din cristal și granit și poartă semnătura artiștilor Iulia Năstase și Mihai Băncilă.

Premiul pentru cel mai bun acompaniator străin, în valoare de 4.000 de euro, i-a revenit pianistei Han Wen Jennifer Yu.

Zlatomir Fung (Statele Unite ale Americii) are doar 17 ani și este în ultimul an de studii la secția Muzică de Cameră în cadrul New England Conservatory Preparatory School. A concertat în calitate de solist alături de orchestre precum Santa Cruz Symphony, The Boston Pops Orchestra, The Peninsula Orchestra, The Grand Rapids Symphony, Symphony Pro Musica și Lausanne Sinfonietta. Fung a repetat citind notele de pe o tabletă iPad, nu de pe o partitură obișnuită, de hârtie, și a întors paginile cu ajutorul unei pedale electronice.

La vârsta de doar 22 de ani, Anastasia Kobekina (Rusia) a concertat în calitate de solistă alături de unele dintre cele mai prestigioase orchestra din lume, precum Virtuozii din Moscova, Wiener Symphoniker, Filarmonica națională rusă și Orchestra Teatrului Mariinski. Absolventă a cursurilor de masterat la celebra Yale University - Master of Music, Anastasia Kobekina interpretează pe un violoncel de mare calitate, construit de Stephan von Baehr și oferit de German Foundation for Musical Life.

Mon Puo Lee (Spania) are 23 de ani și a absolvit studiile de licență în cadrul Escuela Superior de Música Reina Sofía. Din 2015, studiază în cadrul Universităţii der Künste Berlin. A colaborat cu diverse orchestre în calitate de solist: Chamber Orchestra of Andrés Segovia, Tonyeong Festival Orchestra, Santa Cecilia.

România a fost reprezentată în acest an de Octavian Lup, absolvent al Conservatorului bucureștean, ajuns până în Semifinale.

C. MIHAI

Concursul Internațional "George Enescu" 2016 - secțiunea violoncel

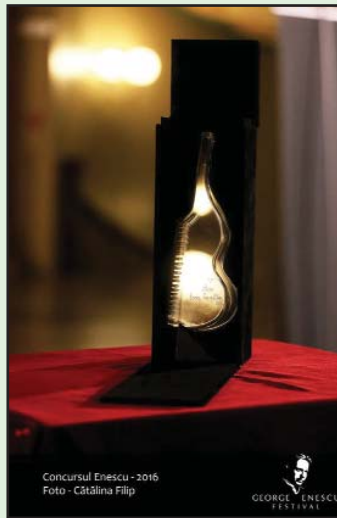
Cu siguranță, așa cum afirma tânărul jurnalist American Joshua Foer, "viețile noastre sunt suma amintirilor noastre". Momente semnificative din viața de zi cu zi hrănesc permanent memoria noastră afectivă, iar suma acestor amintiri ne provoacă să retrăim, în imaginație, cele mai pregnante clipe, care ne-au influențat, de-a lungul timpului, starea și traseul sentimental.

Tema ediției a XV-a a Concursului "George Enescu" - puterea de a da viață visurilor noastre, înobilându-ne sufletește - rezumată concis în inspirata sintagmă "Trăiește-ți visul!" a impulsionat zeci de tineri aspiranți la gloria artistică să se înscrie anul acesta în competiție, la toate cele patru secțiuni ale sale: compoziție, violoncel, vioară și pian. Unul din aspectele inedite ale acestei provocări s-a tradus prin numărul absolut impresionant de concurenți: 317 înscriși și 174 selectați pentru a se prezenta în competiția derulată, pe parcursul lunii septembrie, la București. Dificilului proces de selecție i-am datorat, însă, faptul de a fi martori

ai unei ediții de concurs caracterizate printr-un grad superior de pregătire a tuturor celor admiși, astfel încât, în decursul celor 22 de zile de competiție propriu-zisă, violonceliști, violoniști și pianiști din cinci continente au dăruit publicului, cu generozitate, o parte din sufletul lor, materializat, cu grație, în sunet.

Dacă la Secțiunea de Compoziție, deja încheiată în 3 septembrie, rezultatele finale au indicat drept câștigători ai ediției 2016, dintre cei 34 de tineri creatori care și-au înscris partiturile în concurs, pe Tian Tian (China) la categoria Muzică Simfonică - pentru lucrarea *Concerto for orchestra* - și, respectiv, pe Caterina di Cecca (Italia) la categoria Muzică de Cameră - pentru piesa intitulată "Isole per 7 strumentisti", la

următoarea Secțiune, cea de Violoncel (derulată între 4 și 13 septembrie), lupta pentru podiumul laureaților a fost deosebit de strânsă: 86 de concurenți înscriși, 50 selecționați și 35 prezenți în prima etapă a competiției (care a avut loc la Universitatea Națională de Muzică). Pentru etapa a doua (programată, în premieră, să se desfășoare - ca și în cazul viorii și al pianului - deja pe

scena Ateneului Român) juriul, alcătuit din profesori și soliști renumiți precum David Geringas - președinte, Julius Berger, Marin Cazacu, Alexandra Guțu, Frans Helmerson, Mirel Iancovici, Philippe Muller, Arto Noras a avut misiunea de a opta pentru 12 concurenți a căror

performanță a putut fi urmărită *live* pe ecranul din fața Ateneului Român, pe site-ul , la TVR 2 și, în întreaga lume, pe postul de muzică clasică online Medici TV.

(Rusia), (Olanda), (România), (Japonia), (Japonia), (Spania), (Coreea de Sud), (Turcia), (Franța), (SUA), (Coreea de Sud) și (România) au evoluat, și în această etapă, la un nivel tehnic și expresiv ridicat, acompaniați cu profesionalism de experimentatele pianiste Viorela Ciucur, Dana Bădoi și Angela Drăghicescu cărora li s-a alăturat tânărul Iulian Ochescu, încă student al Universității Naționale de Muzică. În acest context, am ascultat cu interes nedisimulat 11 versiuni clar personalizate ale *Sonatei* schubertiene *Arpeggione*, o incursiune în universul unic al *Sonatei op.58 nr.2* de Mendelssohn-Bartholdy, o execuție la fel de singulară a *Sonatei pentru violoncel solo* de George Crumb, șase variante diferențiate ale *Sonatei pentru violoncel solo* de Ligeti, trei ale *Sonatei pentru violoncel solo op.25* de Hindemith și două ale *Divertimentului* lui Penderecki, dintre care s-au detașat în concepția lui, exuberanța *Sonatei* de Mendelssohn-Bartholdy expusă de și, mai cu seamă, valoroasa interpretare pusă la punct în cele mai mici detalii a *Sonatei* lui Crumb de către Kobekina dar și polifonia planurilor, trăirea cu totul specială a fiecărei arcuiri de frază, culoarea microstructurilor ornamentale din *Sonata* lui Ligeti în concepția lui Mon-Puo Lee.

De altfel, urmărind prestația a lui Mon-Puo Lee și a de critică și-ar fi propus să fie privirea asupra evoluției lor, cu greu ne-am putut stăvili admirația față de acești doi tineri care, la 22 de ani, își stăpânesc instrumentul cu o maturitate de excepție, trecând prin filtrul puternicei lor personalități fiecare din reperele repertoriului abordat. Așa cum era de așteptat chiar după prima etapă, cei doi s-au detașat de restul concurenților, determinând juriul ca selectarea lor pentru marea finală din 13 septembrie să survină firesc, surclasând clar ceilalți posibili adversari din semifinală (– abuzând uneori de forțarea corzilor, – relevând cu precădere latura intimă, subtilă, poetică prin definiție a pieselor din program, caracteristică artistică recompensată cu un premiu special al juriului din partea lui Frans Helmerson și a Academiei Kronberg din Germania oferit sunb forma unui masterclass, și Octavian Lup – sensibil dar, poate, insuficient “călit” în privința concentrării omogene, care să înlăture presiunea unui asemenea traseu prelungit către confruntarea finală).

Am lăsat la urmă traseul interpretativ al foarte tânărului Zlatomir Fung (doar 17 ani!), câștigătorul *de facto* al competiției, a cărui seriozitate în pregătire, într-adevăr concludentă, și-a pus amprenta asupra fiecărui opus abordat; Fung a asimilat cu succes lucrările impuse în semifinală, accentuând alura de virtuozitate a

compoziției lui Karl Davidov, *At the Fountain*, particularitățile stilistice ale *Sonatei în re minor* de Debussy și o anumită sobrietate a *Sonatei în fa minor op. postum* a lui Enescu, calități care n-ar fi părut, totuși, suficiente pentru a depăși tonul cald, multiplele disponibilități timbrale, vastul spectru dinamic și lirismul special al adresării instrumentale caracteristice Anastasiei Kobekina, ori fantezia jocului de nuanțe, formularea originală a *Sonatei* lui Debussy – speculând cu rafinament parfumul unor sugestii de ritmuri spaniole într-o arhitectură de cea mai pură esență impresionistă – și factura artistică a prezentării fără cusur într-un dialog fluid cu replici asumate emoțional în perfectă armonie de către cei doi parteneri, în cazul cuplului dintre Mon-Puo Lee și excepționala sa pianistă,

Han Wen Jennifer Yu (care a și obținut, ulterior, premiul pentru cel mai bun acompaniator străin al *Sonatei* enesciene).

Ca și când argumentele de mai sus nu s-ar fi dovedit suficiente, în seara finalei, Anastasia Kobekina a interpretat strălucit, cu neobosită forță expresivă și tensiune dramatică dar și o implicare totală în profunzimea încărcăturii semantice, *Concertul op.85* în mi minor pentru violoncel și orchestră de Edward Elgar, iar Mon-Puo Lee și-a redemonstrat, cu simplitate, talentul și imaginația sonoră în amplul *Concert op.104* în si bemol minor pentru violoncel și orchestră, ultima lucrare de acest gen scrisă de Antonin Dvorak, care i-a pus în valoare deschiderea către comunicare într-un discurs cu niveluri multiple, arcuit cu un surplus de eleganță și plăcere de a cânta. Beneficiind, ca și cei doi concurenți ai săi, de

acompaniamentul Orchestrei Filarmonicii “George Enescu”, conduse cu măiestrie de bagheta fermă dar cu multiple resurse expresive a dirijorului Alexandre Bloch, Zlatomir Fung și-a ales, semnificativ pentru finalul acestei competiții, *Simfonia concertantă op. 8* de George Enescu, partitură cu care, și prin prisma vârstei la care autorul a compus-o, s-a identificat afectiv, reconfirmându-și, cu dăruire, atașamentul față de universul enescian.

Dincolo de distincțiile obținute la sfârșitul seriei și, respectiv, al concursului, performanța cu care cei trei laureați – **Mon Puo Lee** (premiul al III-lea), **Anastasia Kobekina** (premiul al II-lea, căruia i s-a adăugat un premiu special acordat de către dirijorul Alexandre Bloch, constând într-o colaborare cu Orchestre National de Lille) și **Zlatomir Fung** (premiul I) – și-au aureolat deja o promițătoare carieră artistică îi va recomanda, cu certitudine, în traiectoria lor pe marile scene ale lumii. Pentru ei, acest vis deja s-a împlinit! Sărbătoarea enesciană continuă însă, metamorfozând în realitate alte și alte visuri, marcând succese și împlinind așteptări...

Loredana BALTAZAR

Concursul Internațional "George Enescu" - Secțiunea compoziție

Jurnal (intim) de concurs

Inițial nu am vrut să scriu aceste rânduri. Consider că nu sunt mai îndreptățit decât alți membri ai juriului de compoziție de a scrie despre concurs. Despre jurizare, nici atât, căci nu a existat o întâlnire comună a membrilor juriului, ci doar o însumare administrativă a notelor trimise de către fiecare membru al juriului și, la final, un schimb de emailuri între organizatori și membrii juriului, pentru a ne pune de acord cu privire la procedura de adoptat în cazul unui balotaj (improbabil). După un dialog telefonic cu George Balint, redactorul-șef al revistei, m-am hotărât totuși să scriu câteva impresii despre concursul de compoziție, pe baza notițelor pe care le-am realizat în cursul studierii partiturilor anonime.

Am avut de studiat și notat 18 partituri înscrise la muzică simfonică și 16 partituri la muzică de cameră. Lucrările, cu câteva excepții (două partituri slabe la simfonic și două la cameral), au avut un nivel mulțumitor. Pentru că notația s-a făcut de la 1 la 25 de puncte, mi-am construit un sistem bazat pe cinci criterii, fiecare criteriu fiind notat între 1 și 5. Criteriile mele au fost: tehnică, gust, notație, expresivitate (muzicalitate) și originalitate.

Dar, înainte de toate, cel mai greu lucru la un concurs de compoziție e să definești premiza ontologică a fiecărei compoziții, anume unde se plasează aceasta: în regimul echilibrului sau în regimul excesului? Sunt două abordări diferite, ce posedă logici diferite și obiective estetice diferite. Nu poți risca să judeci un regim cu criteriile altuia. Nu poți greși, aplicând criteriile echilibrului unei lucrări scrise cu criteriile excesului; dar nici invers, să impui criteriile excesului acolo unde compoziția e, în mod clar, articulată pe criteriile echilibrului. Cu alte cuvinte, de la început trebuie definită intenția fondatoare a compozitorului – echilibru sau exces -, pentru că, în funcție de ea, vom putea desfășura judecățile de valoare și vom putea ierarhiza corespunzător. Pentru a face acest lucru, trebuie să căutăm indicii în partitură și să intuim ce anume a vrut compozitorul. De multe ori, compozitorii înșiși nu sunt conștienți de ontologia propriilor compoziții și se scaldă voios pe ambele maluri ale intenției creatoare, jucând un joc dublu, mânat de credința că, dacă ia puțin de colo și puțin de aici, va împăca pe toată lumea. Greșit!

Și încă un lucru, pe care maestrul Capoianu îl exprima scilicet: la tinerete pui mult, ca să arăți că știi multe; cu timpul, începi să scoți. Fiind un concurs care se adresează tinerilor compozitori, cantitatea de material e imensă. Partiturile sunt pline-ochi, debordând de

hărnicie și notații minuțioase. Multe din ele nu sună și nu au direcție. Sunt încremenite într-o formă de grafomanie, iar muzica, vorba lui Kundera, e în altă parte...

Spicuiesc mai jos din impresiile fulgurante pe care mi le-am notat analizând piesele, în speranța că cititorii vor putea identifica rigorile profesionale ce m-au ghidat în conturarea unor judecăți de valoare și în realizarea unei ierarhii obiective proprii. Am evidențiat în textele de mai jos, prin îngroșare, câteva problematice ce mi s-au părut caracteristice în procesul de diagnosticare analitică a compozițiilor. Sper că aceste diagnoze și radiografii să ofere deschideri pentru reflecțiile tinerilor compozitori, dar să și incite la discuții.

Tehnică și notație

"O lucrare destul de oportunistă, în sensul că folosește două tipuri de scriituri diferite: pe de o parte, scriitura în măsură, pe de alta - scriitura proporțională. Justificarea nu este una logică, iar devenirea sonoră este rudimentară. După o primă secțiune cu texturi și gesturi

Tian Tian (China) –
câștigător la categoria Muzică Simfonică cu
lucrarea „Concerto for orchestra”

Foto: <http://concurs.festivalenescu.ro/>

sonore, urmează o structură bine încheiată, centrată în jurul unui coral la instrumentele de coarde. Această structură este bine dezvoltată și impresionează prin stăruință. Din păcate, lucrarea nu are un punct culminant bine definit și nici nu posedă o direcție clară. Structura notată proporțional este o inserție complet diferită, o muzică rarefiată, bazată pe sunete lungi, ținite. Coda se articulează pe un bass de fa# și nu este susținută orchestral într-un mod convingător. Observații generale: flautele sunt scrise mult prea jos; alama este mult prea subțire; secțiunea inițială prea lungă pentru cantitatea de idei existentă; prost gust în alegerea pseudo-citatelor."

"Idiom post-avangardist, cu rafinate efecte din arsenalul obișnuit (Ferneyhough, Lachenmann, Grisey), cu o mare complexitate ritmică, dar cu mare simplism al structurii

și al relațiilor între instrumente. Direcții sonore lipsite de conținut, o mare cantitate de efecte multiplicare și **propuse spre citire mai mult ochiului, decât urechii**. Oportunism de concurs, fără amprentă originală și mimetic. Notație excelentă. Complet nemuzical. Tehnologie pură și muncă.”

“Construcție impresionantă a piesei în trei părți, orchestrație luxuriantă, foarte bine controlată la nivelul rafinamentului, **economie de mijloace componistice, capacitate mare de dezvoltare** (de aceea uneori este prolixă), uneori există lungimi. Partea întâi și a treia sunt într-un regim al visării, partea a doua este activă și rapidă. Remarcăm aluzia la prima nocturnă din ciclul de trei nocturne ale lui Debussy (semnalul de corn englez). Partitura este notată în detaliu, iar **proiectul componistic este impresionant! Lucrarea sună bine și arată o foarte bună tehnică componistică**. Nu este foarte originală și nici nu aduce un concept armonico-melodic bine definit. Impresionează subtilitatea notației, a orchestrației și întregul proiect componistic.”

“Nu are teleologie, nu are scop, se afundă într-o **mlaștină a gesturilor și a proliferării fără țintă**. Se vede că nu simte instrumentele, aglutinează peste măsură percepția și **nu posedă strategii de dialog cameral**, gândește foarte rudimentar: matematic, efectologic și contabil, deloc strategic, vizionar sau poetic. Nicio surpriză și nicio originalitate. Fără expresivitate. Mediocră.”

“Lucrare construită logic, pe baza structurilor transformatoriale și procesuale. Tăietură foarte clară, caracter cameral, talent dezvoltător și **conducere-direcționare foarte clară. Poate mult prea clar**, dar nu e un dezavantaj, ci o certitudine componistică. Câteva întrebări: de ce nu cântă viola o structură întregă? Nu are nicio justificare. Apoi, s-ar fi cerut mai mult folosirea triplelor sau cvadruplelor corzi, după cum și ultima pagină are niște poziții aproape imposibile la marimbă. Realismul instrumental mediu-spre superior. Tehnică și notație excelente, realiste și utile.”

“Un stil post-Nono uscat, descărnat și (aproape) minimalist ca mijloace componistice. Formă intențională mult mai bună decât la alte piese scrise în același stil. **Puțin realism instrumental**, deși nu sunt scrise aberații. Are simț formal, dar nu convinge ca expresie, deși nu se poate spune că nu are talent. Mă deranjează **lipsa asumării de responsabilitate componistică**, deși cred că poate să o facă. Păcat.”

“O piesă înfiorătoare, scrisă de **cineva care n-a colaborat niciodată cu interpreții** (sau n-a învățat nimic din această colaborare, dacă a făcut-o!). Poate pentru extraterestri... Maniacală, cu aceeași scriitură la fiecare instrument, în 4 secțiuni ce, toate, folosesc aceeași tehnică a combinării unui sunet natural cu un armonic natural sau artificial. E de admirat acrimia cu care a stat și și-a socotit fiecare sunet și fiecare combinație instrumentală (la nivelul digitației), care, luată separat, este posibil de cântat, dar în

relație cu celelalte este aproape imposibil de realizat tehnic de către fiecare instrumentist în parte. E un exemplu de **rapt teoretic total al domeniului pragmatic**. E, într-un fel, o muzică virtuală, nerealistă și aseptică. Nici un pic de muzicalitate sau de procesualitate inteligentă. Doar muncă, manie și extremism sec. Iar treaba cu așa-zisa originalitate de a folosi flageolele în bifonie cu sunetele normale, asta s-a făcut de mult și există deja tone de muzică scrise așa (Sylvia Fomina, etc). Ca notație, **apreciez dubla notație** (acțiune plus efect).”

Gust

“Colecție de influențe, se vede că a văzut anumite partituri pe care încearcă să le metabolizeze în propria lucrare, dar nu reușește. Fragmente disparate, fără legătură cauzală și fără finalitate. Gafe de scriitură și amestec de stiluri – uneori se aștern scriituri experimentale peste elemente de limbaj neoclasic și pășunist-folcloric. Există o **fractură de gust și**

Caterina di Cecca (Italia) - câștigătoare la categoria Muzică de Cameră cu lucrarea „Isole per 7 strumentisti”

cultură în această muzică, aducându-se elemente incomensurabile împreună: dulce cu sărat, cu amar, cu piperat, cu acru. Suprapunerile nu sunt reflectate și nu provin dintr-o convingere formativă sau dintr-un proiect. Este încă, probabil, un student care învață scriitură, pe care nu o stăpânește corespunzător; nici măcar la nivelul intuitiv **nu posedă fler stilistic, însemnând un fel de ghidaj al talentului, de tip “radiolocație”**. Tehnică slabă, notație medie. Slăbuț.”

Expresivitate

“Complet nemuzical. Anti-instrumental, imposibil de cântat, utopic ca notație și complet nerealist. Nu este profesionist, ci doar epatează prin **ermetism de proastă calitate**. Monobloc-structură.”

“Fragmentată, goală de sens, tono-modală, naivă și neinspirată, însă cu **un ego imens și cu pretenții mari**. Nu are tehnică și experiență. Fragmentele nu se leagă și nu conduc nicăieri. **Formă fără fond**. Slab. Nu este profesionist. Are senzația că se pricepe la compoziție, dar totul este înșăilat **cu pompă și mult rumeguș**. E ca un balon plin cu aer.”

“O lucrare preocupată de muzică, de evoluție logică și de construcție formală. Bine articulată, poate un pic cam prea lungă, dar convingătoare și muzicală. Scriitura instrumentală e realistă și caracterul cameral este permanent protejat. Are experiență în scriitura camerală, creează tensiuni și rezolvări, amorsează culminații și diversifică stilistic și textural, deși e permanent în contact cu rafinamentul expresiv. Cuprinde o gamă largă de sentimente, dar elementele de limbaj rămân doar câteva, păstrând o economie bine-temperată. Bună piesă!”

Originalitate

*“Cea mai logică lucrare în dezvoltarea ei muzicală, mai ales începutul și sfârșitul sunt realizate cu mare măiestrie. La mijloc mi se pare că zona cadențială și camerală – flautul solist și vioara solistă – ar fi putut fi ceva mai bine făcută și gândită mai variat. Mult rafinament al scriiturii, cam prea mult glissando, mai ales la alamă, post-impresionistă ca stil, plus Xenakis, dar cu efecte orchestrale uneori uimitoare. Bine proporționată și cu un caracter programatic apăsător. Originală în anumite momente. Abil condus **traiectul volumelor orchestrale, echilibrul dintre sonoritățile camerale și simfonice este bine păstrat**. Concept melodic eficient, armonii controlate, ritmică diversă și interesantă. **Efecte sonore obținute din combinațiile armonice, foarte greu de făcut. Foarte bună piesă!”***

“O singură idee pe care o dezvoltă maniacal, dar cu mare disponibilitate componistică, economie de mijloace și rafinament în folosirea orchestrei. Își asumă un caracter cameral în care obiectele sonore sunt două: acorduri de trei sau patru sunete ținute, orchestrate diferit, și gesturi unghiulare, ghirlande melodice ce trec de la o grupă de instrumente la alta.”

*“Exercițiu studentesc, curat ca tehnică tradițională, asimilată cu sârg și aplicată onest. Fără **nici o intenție de originalitate sau invenție**. Temă cu variațiuni libere care sună bine, dar atât. **Nu riscă și nu ia hotărâri de anvergură**. Nici nu-și propune. Meseriaș artizan în cadre tradiționaliste. **Calcă pe urmele altora cu plăcere. Orizont cultural și muzical întredeschis-spre-închis.**”*

*“Scrisă cu grijă pentru detaliu, cu toate poncifile și ticurile de scriitură ale post-avangardei la modă. Deloc original, însă cu mare capacitate de imitare a notației lui Hölszky, Huber, Pintscher. Proliferarea structurilor se face cu profesionalism, notația e excelentă, însă muzica e imposibilă, plină de locuri comune și de un **spirit anost și necreativ**. **Nu riscă nimic, se îngroapă într-un idiom vetust, dar o face cu mai multă pricepere decât alții**. Există o construcție, un epilog și structuri procesuale bine conturate. Cam puțină diversitate de scriitură cvartetistică, dar ca tehnică, în stilul dat – e bine.”*

Dan DEDIU

Concursul Internațional “George Enescu” - concluzii

Concursul George Enescu - răspunde dezideratelor culturii noastre și europene

Data fiind participarea dar și rezultatele recente ediții a Concursului enescian, se poate aprecia că evenimentul a dobândit o sporită acreditare internațională. Mă refer la numărul participanților, la pregătirea acestora, la înalta exigență a probelor în cazul celor trei secții destinate muzicienilor performeri; ...dată fiind funcționalitatea juriilor și, în bună parte, consensul general privind aprecierea rezultatelor. Publicul larg dar și cel de specialitate, au aclamat cu vădit entuziasm evoluția finaliștilor.

Nu în ultimul rând trebuie observată buna conlucrare a muzicienilor orchestrei Filarmonicii cu cei nouă tineri muzicieni care au evoluat în finalele secțiilor de violoncel, vioară și pian, cu șefii de orchestră invitați, francezul Alex Bloch, englezul John Axelrod, Christoph Poppen din Germania, cu Horia Andreescu, cel care a condus concertul de deschidere în care s-a cântat, printre altele, lucrarea premiată în cadrul secției de compoziție a ediției precedente.

Nivelul Concursului Enescu, cea de a XV-a ediție, s-a dovedit a fi realmente înalt. În special în cazul secțiilor

vioară și violoncel. Este drept, concursul de pian nu s-a situat la nivelul sperat, la nivelul ediției precedente. În plus, competiția și-a întărit individualitatea; în structura de concurs a secțiilor de pian, vioară, violoncel, au fost incluse cu sens obligatoriu, o parte dintre creațiile enesciene destinate acestor instrumente. În mod cert, tinerii muzicieni – atât cei clasați pe primele locuri cât și ceilalți - vor duce mai departe în contextul vieții muzicale a acestor ani, a acestor decenii, mesajul enescian privind apropierea dintre oameni; ...prin muzică, prin cultură; dată fiind natura profund umanistă a acestui mesaj.

Aproape patru sute de competitori înscriși – muzicieni performeri și compozitori, tineri dintre care aproape două sute – mă refer la toate secțiile - au fost admiși în concurs și, în consecință, au fost invitați la București.

Violoncelistul Zlatomir Fung, din Statele Unite, a fost declarat câștigător al actualei ediții; ...cu consensul juriului, al unui public entuziast, al criticii de specialitate! În premieră, în ce privește această secție, în marea Finală cu orchestră a fost prezentată cunoscuta lucrare de tinerețe a compozitorului, *Sinfonia Concertantă*, opus ce a figurat acum pentru prima oară în ultima etapă a secției de violoncel.

Fung? La cei șaptesprezece ani dispune de o expresie muzicală densă coordonată de o gândire constructivă ce arcuiește atât spațiile mari ale construcției

cât și micro-universul frazei muzicale; este una dintre cele mai dificil de susținut lucrări concertante, lucrare care reunește atât datele concertului instrumental baroc – construcția de ansamblu, cât și spiritul muzicii franceze romantice de sfârșit de secol XIX. Relația dintre evidențierea solistică și reintrarea în sonoritatea compactă a ansamblului marcat în sens cameral, a fost impresionantă; ...inclusiv asimilarea temeinică a acestei lucrări susținute magistral, din memorie! Tot în cadrul finalei, poziția secundă a revenit violoncelistei de 22 de ani, Anastasia Kobekina din Rusia, o natură muzicală intens comunicativă; cultivă o sonoritate expresivă de mare suplețe.

Fabuloasă s-a dovedit a fi întrecerea dintre cei doi violoniști coreeni pentru cucerirea distincției supreme. Premiul cel mare în valoare de 15.000 euro fost, în final, atribuit lui Gyehee Kim, de 23 de ani, studentă a Universității Naționale din Seoul. Dispune de un sunet generos, de un autocontrol eficient ce susțin împreună fluxul melodic romantic al acestui seducător opus, *Concertul* de Piotr Ilici Ceaikovski.

La nici șaptesprezece ani, violonistul Donghyun Kim, student al aceleiași universități sud-coreene, este în felul său o vedetă aflată în uimitoare ascensiune. I-a fost atribuită distincția secundă. Deține datele unei maturizări precoce

sprijinite de o violonistică ferm stăpânită. Înțelegerea actului muzical artistic atinge zone afunde ale comunicării; ...fie că mă refer la structurarea acestui complex opus, *Sonata a 2-a* în la major de Brahms, fie la *Capriciul* în formă de vals, de Ysaye, trasat cu uimitoare eleganță. Anul trecut, la Moskova, a câștigat laurii Concursului Ceaikovski destinat celor mai tineri muzicieni. De această dată, la București, publicul l-a susținut cu enormă simpatie.

Indiscutabil, cei trei finaliști ai secției de pian dispun de o înzestrare artistică remarcabilă. Situată pe primul loc, bulgăroaica Viktoria Vassilenko dispune de un aplomb artistic ce susține marele edificiu al primului *Concert* brahmsian în re minor, pentru pian și orchestră; sunet bine împlinit în afirmările tematice, sunet detimbrat în pasajele de virtuozitate, au adus un anume dezechilibru coloristic, aspect ce poate fi remediat pe parcursul studiilor. Celebru *Concert* în do minor de Rachmaninov a fost preferat de ceilalți doi finaliști, de japonezul Takuma Ishii, situat pe locul secund – o natura muzicală unitară, pregnant afirmativă, de Danor Quinteros din Chile; tot lui i-a fost atribuită distincția privind parteneriatul pianistic cameral pe parcursul sonatei enesciene pentru vioară și pian.

Ca și în cazul edițiilor anterioare, și de această dată ne-am bucurat de câteva dintre recitalurile demonstrative ale membrilor juriilor, de cele ale laureaților din anii

trecuți. Am evocat recitalul violoncelistului berlinez David Geringas; dispune de un sunet generos de o maleabilitate a tonului apropiată expresiei vocii umane.

Recitalul pianistului englez Peter Donohoe – a cuprins muzica de pian, valorile reprezentative ale deceniilor începutului de secol trecut, orientate în paralel pe cele două mari direcții, anume impresionismul muzical francez și post-impresionismul, pe de-o parte, și, pe de alta, relația atât de specială dintre expresionismul rus – creația pianistică a lui Alexandr Scriabin și neoromantismul lui Serghei Rachmaninov. Donohoe nu este o natură artistică prioritar generoasă ci una prioritar conceptuală. Sensibilitatea comunicării decurge în acest caz din acuitatea unei gândiri artistice pe cât de robuste pe atât de minuțios aplicate. Se poate vorbi de o anume suplețe intelectuală ce condiționează pătrunderea artistului în misterul nocturn pe care îl comentează Maurice Ravel în ciclul „Oglinzi”-lor, prezentat aici în

integralitate; este un aspect ce contrastează puternic cu ritmurile spaniole din celebra „Alborada...”, cântecul matinal trist al fermecătorului *Gracioso*; este un drum funcțional elaborat al culorilor timbrale ce aduc balansul mișcării imaginilor în „Insula fericită”, jocul „Măști”-lor sau notațiile pe care Debussy le face într-un „Caiet al schițelor”. În acest context celebrul ciclu „Canteyojaya” de

Olivier Messiaen se constituie într-un sumum al valorilor pianistice pe care le dezvoltă artistul.

Tot la Ateneul Român, concertele laureaților edițiilor anterioare ale competiției au fost realmente captivante. Un program de exemplară ținută intelectuală-artistică a propus violonistul Ștefan Tarara în compania pianistei Laura Tarara, program dedicat muzicii secolului trecut. Au fost cuprinse, spre exemplu, în extremele acestui mare moment cameral, mișcarea în formă de Ciaccona, de Bela Bartok, opus al maturității târzii a compozitorului, și – pe de altă parte - prima sonată enesciană, lucrare de adolescență a artistului, prezentată de cei doi muzicieni performeri cu sensul unei uimitoare, a unei antrenante proșpețimi a comunicării.

Vigoare privind susținerea construcției primei *Sonate* de Serghei Prokofiev, suplețe sonoră și imaginație privind creionarea miniaturilor din *Suita opus 6* de Benjamin Britten, sunt aspecte ce întregesc portretul artistic al lui Ștefan Tarara. La cererea insistentă a publicului, cu sens de adâncă închinare adusă personalității enesciene, Ștefan Tarara a oferit celebra *Sonată* în re minor pentru vioară solo de Eugène Ysaye, marele violonist și compozitor belgian; cu aproape un secol în urmă lucrarea fusese dedicată lui George Enescu.

Un program cu totul captivant a adus pianistul spaniol Josu de Solaun, câștigător, și domnia sa, al

precedentei ediții a Concursului enescian. Dispune de o imaginație artistică ce operează realmente constructiv la nivelul unor zone stilistice distincte cum este muzica germană romantică de la Schumann și Brahms la Wagner, dar și în creația lui Fredric Chopin.

Nu cunoaștem câți concurenți români care activează în instituțiile de învățământ artistic din țară, s-au înscris în etapele preliminare ale Concursului. Dar absența pianiştilor și în mare parte a violoniștilor români este cel puțin suspectă; pune semne de întrebare asupra rezultatelor muncii în unele dintre catedrele de muzică instrumentală, asupra motivațiilor și perspectivei strădaniilor tinerilor muzicieni; ...semne de întrebare asupra responsabilităților în cauză. Și nu numai. A nu te bucura - atât ca student dar și ca profesor - de pregătirea, de parcurgerea unui repertoriu, a evita competiția,

creșterea profesională, artistică, aduc împreună o stare de spirit periculoasă, induc comoditatea intelectuală și artistică!

Acesta este motivul pentru care m-am bucurat de prezența cu totul remarcabilă, la nivelul semifinalelor, a violonistei Ioana Cristina Goicea, studentă a unor prestigioase instituții de învățământ din Germania; în interpretarea ei, *Sonata* enesciană „în caracter popular românesc”, realizată în compania pianistului Costin Filipoiu, tot din Germania, a răsunat în valorile ei semnificative privind complexul timbral imagistic; ...tot în semifinală s-a remarcat și violoncelistul Octavian Lup, dată fiind gândirea timbrală atent individualizată atât în opus-ul postum enescian, cât și în celebra *Sonată* de Debussy.

În alt sens, există în cadrul competiției anume discriminări ce ar trebui evitate. La secțiile de compoziție nu se acordă decât o unică distincție; cei situați pe poziții relativ înalte dar neevidențiate public, nu vor avea niciodată parte de aprecierea strădaniilor lor. Va trebui să așteptăm doi ani, așa menționează regulamentul Concursului, pentru a audia în concert, în cadrul ediției următoare, cele două lucrări premiate recent în cadrul secției de compoziție; mă refer la secțiile simfonică și camerală, lucrări ale căror autori sunt compozitorii Tian Tian din China și italianca Caterina di Cecca. Ne aducem

aminte, în perioada interbelică Premiile Concursului Enescu, oferite de maestrul însuși, erau mai numeroase în cadrul fiecărei ediții; aveau la acea vreme un caracter în egală măsură încurajator. Pe de altă parte, trebuie găsită modalitatea ca și premiile secției de compoziție - muzică de cameră, să fie prezentate în spațiul public. Uniunea Compozitorilor din România dezvoltă în acest sens importante festivaluri anuale de profil.

În fine, tot Orchestrei Filarmonicii bucureștene i-a revenit onoarea deschiderii evenimentelor ediției din acest an. Dirijorul Horia Andreescu este un muzician pe cât de eficient, pe atât de atașat cauzei susținerii tinerilor artiști în spațiul vieții de concert. A făcut-o construind evoluția atât de spectaculoasă a triplului *Concert* beethovenian, în do major. Violonista Anna Țifu, violoncelistul Valentin Răduțiu, pianistul Mihai Ritivoiu, sunt laureați ai edițiilor anterioare ale concursului. Au realizat un ansamblu coerent în care fiecare solist și-a putut etala individualitatea artistică apropiindu-se împreună de sensul înalt al acestei muzici; trebuie recunoscut, celebrul solo violoncelistic din partea secundă a lucrării a sunat cu totul cuceritor!

Este interesant de comentat lucrarea *Tektonum*, prezentată în cadrul aceluiași concert, lucrare datorată lui Sebastian Androne, laureatul concursului de compoziție al ediției din anul 2014. Aparține unui gen poemat bazat pe un scenariu pe care l-aș numi a fi preponderent apocaliptic, viziune foarte populară în cazul tinerilor intelectuali. Este o evoluție expozitivă extinsă, un polistilism integrator, o evoluție ilustrativă care tinde a îngloba în final, cu sens meditativ, anume valori considerate a fi definitorii ființei umane. Măiestria combinațiilor timbrale este evidentă; și a fost, în consecință, apreciată de juriul competiției. Sursele tradiționale ale orchestrei sunt măiestrit îmbinate cu cele electronice. Dar construcția ansamblului nu a intrat în viziunea tânărului compozitor; lucrarea poate fi extinsă sau restrânsă conjunctural. Dispune de lungimi inutile. Va depăși, oare, momentul primei audiții în sala de concert?

Concluzii? A fost o ediție cu totul remarcabilă, atât în plan internațional cât și în comparație cu edițiile anterioare. Inclusiv în ceea ce privește organizarea, dar și în ceea ce privește atragerea unor importanți sponsori, cei a căror participare ridică ștacheta privind reprezentarea competiției.

Revenind la datele ediției din acest an a Concursului enescian, cred că organizatorii au obligația de a reflecta asupra completării echitabile a juriilor; iar aceasta de vreme ce mai bine de o treime dintre concurenți provin din zona geografică, din zona de cultură a Orientului îndepărtat sau a Asiei centrale, zone în care ființează actualmente importante instituții de învățământ muzical artistic.

Să fim conștienți, exemplul enescian este unic, este generos în sensurile sale umaniste, este întremător; mai actual ca niciodată!

Dumitru AVAKIAN

Convorbire cu dirijorul Leo Hussain (II)

A.P.: Am observat că biletele sunt mai ieftine, dar mi se pare corect așa. Nu e Bellini sau Donizetti, nu e Lucia di Lammermoor.

L.H.: După părerea mea, acesta este un alt lucru pe care îl fac foarte bine aici, la Royal Opera House: echilibrarea stagiunii prin astfel de aranjamente. Tocmai au avut 11 spectacole cu *Lucia di Lammermoor*, urmează 6 spectacole cu *Cedipe*, sunt foarte atenți la stabilirea prețurilor la bilete. M-am gândit de curând la problema managementului Operelor și unul dintre lucrurile care mă impresionează aici este modul în care ROH funcționează ca o afacere de succes. Acesta fiind motivul pentru care funcționează foarte bine și din punct de vedere artistic. Este un aspect foarte important, pentru că, evident, un lucru depinde de celălalt, dar eu nu simt că cele două interferă. Am sentimentul că ROH merge bine și ca business și ca artă, fără ca cele două aspecte să se amestece. Este un lucru extraordinar și înseamnă că fiecare este liber să își facă meseria.

A.P.: Dacă ar fi să facem o paranteză, în România, la Opera Națională din București, directorul acum suspendat a încercat să importe multe practici și experiențe de aici, de la Royal Opera House, și oricum, opere britanice. Nu neapărat producțiile de la ROH, dar au făcut *Così fan tutte*, montat de John Fulljames la Garsington, l-au adus pe Graham Vick, însă latura naționalistă a lucrurilor este încă foarte puternică în România: „nu ne plac străinii”, „avem baletul nostru”. Deci toate acestea nu au avut succesul pe care ar fi trebuit să îl aibă, deși toți fanii de operă din România admiră necondiționat toate înregistrările pe DVD și transmisiunile HD de la Royal Opera House. A fost o paranteză, nu are legătură neapărat cu interviul, dar am ținut să o spun...

Cred că în 2013, s-a cântat *Cedipe* la București, în cadrul Festivalului Enescu, dirijat de Adrian Morar, producția Andei Tăbăcaru-Hogea, cea pe care ați dirijat-o și dumneavoastră. Și John Allison, de la „Opera Magazine”, a scris o , în care spunea că sunt zvonuri despre un *Cedipe* la The Royal Opera House, în 2016. Poate că încă nu era confirmat totul, poate era încă la nivel de zvon, dar pe dvs când v-au abordat pentru acest proiect?

L.H.: Bună întrebare! Chiar la asta mă gândeam acum. Cred că în acel moment era deja confirmată

producția. Pe mine m-au căutat prin 2012-2013, cam așa ceva. În mod clar cu mult timp în urmă. Și aștept de multă vreme și cu multă nerăbdare acest moment.

A.P.: Deci, ați fost contactat prin agentul dvs. Și, evident, ați răspuns afirmativ: „Unde semnez?” (râsete)

L.H.: Nu mi s-a părut o decizie dificilă să răspund afirmativ.

A.P.: Dar e un termen foarte lung, trei ani, nu? Planificările nu se fac, de obicei, cu doi ani înainte?

L.H.: Nu știu, depinde de Operă. Aici, de pildă, planificarea se face pentru următorii patru ani, sigur, cu câteva „găuri”, dar marile premiere sunt în mod sigur programate cu mult timp înainte.

A.P.: Ați stabilit toată distribuția simultan? Sau pe roluri, unul câte unul?

L.H.: În ultimii ani, am discutat mult despre distribuție. Și pentru că nu este o lucrare cunoscută, oamenii nu știu cum să facă distribuția. Și au fost foarte, foarte atenți la acest detaliu. Am vorbit mult despre cine ar fi potrivit pentru un rol sau altul. Un lucru era sigur: urma să fie o distribuție extraordinară. Și cred că forma finală a fost decisă acum vreo doi ani.

A.P.: Iar rolul *Cedipe* este foarte lung.

L.H.: Sigur, iar artistul are nevoie de timp ca să îl învețe.

A.P.: Am făcut un cu Davide Damiani, o persoană foarte plăcută și un bariton deosebit, un *Cedipe* foarte bun, mă emoționează modul lui de a face acest rol. Mi-a spus că este un rol pentru o viață. Nu se așteaptă să cânte acest rol foarte des, dar vrea să îl cânte cât timp poate, cât timp va dura cariera

lui. Și mi-a spus că rolul este dificil pentru că este lung, nu pentru că are și părți joase, și părți foarte înalte.

L.H.: Dar mai e ceva: este scris în așa fel încât este un rol care merge la extreme. Dar sunt convins că Enescu știa ce făcea. Dacă vă gândiți la adevăratele extreme ale rolului, ce să zic, toată tesitura joasă este prezentă în dialogurile cu Créon, când ai impresia că mârâie la el. Iar tesitura înaltă apare în situațiile foarte emoționale. Enescu știa foarte bine ce făcea, nu cred că este un rol pentru care să ai nevoie de un solist cu voce perfectă, egală, de la cel mai jos mi și până la cel mai de sus sol al ambitusului de bariton. Nu este un rol supra-omenesc. Oricine îl poate cânta și, desigur, este un rol extrem de lung, dar... Acesta este un alt lucru care m-a uimit la Johan: modul în care lucrează pentru a răspunde provocărilor rolului. Este uimitor, o să vedeți mâine. (râsete)

A.P.: *Vorbiți despre această muzică și cu alți dirijori, cu Antonio Pappano, de pildă?*

L.H.: Nu, încă nu m-am întâlnit cu Tony. Dar vorbesc cu colegii mei. Știu că Simon Rattle este mare fan. I-am spus că o să dirijez *Cedipe* aici și s-a bucurat „Excelent! Trebuie să vin să văd repetițiile, sau chiar să vin la un spectacol!” Rattle mi-a spus că iubește de multă vreme această operă, pentru că, în anii '90, Lawrence Foster încerca să îl convingă să o dirijeze, deci cred că a ascultat-o încă de atunci. Și eu încercam să îl conving să programăm actul IV în concert. Cred că actul IV din *Cedipe* ar putea fi un concert minunat. Și visul meu este să fac în prima jumătate *Oedipus rex*, de Stravinski, și, în a doua jumătate, actul IV din *Cedipe*. Doar că este ridicol de scump și deocamdată nu a fost nimeni de acord să îl facă. Dar eu continui să încerc.

A.P.: *Când ați fost la București, ar fi trebuit să dirijați producția cea nouă, a Valentinei Carrasco, doar că nu a fost gata în timp util...*

L.H.: Cred că planificaseră o producție nouă, făcută de altcineva, dar acel plan a picat și atunci au decis să joace tot vechea producție. După care au hotărât să prezinte o producție nouă pentru Conferința Opera Europa și acela a fost momentul în care au rugat-o pe Valentina, pe ultima sută de metri, să facă o producție. A fost un noroc, pentru că ea știa lucrarea, făcuse montarea aceasta. Nu cred că primul plan a fost să prezinte aceeași producție pentru că, atunci când m-au rugat pe mine să o dirijez, încă erau în discuții pentru o montare nouă.

A.P.: *În primăvara lui 2015, directorul Răzvan Ioan Dincă a afirmat că Opera va avea o producție nouă în toamnă, lăsând impresia că aceasta va fi prezentată în cadrul Festivalului. Nu a pronunțat nici un nume, apoi ați apărut dvs în plan, deci eu m-am gândit că vom avea o producție nouă. Dar nu a fost, iar când Valentina Carrasco a făcut-o pentru Conferința Opera Europa, m-am gândit că dvs și cu ea urma să lucrați împreună la această nouă producție.*

L.H.: Nu, lucrurile au stat altfel. Și am fost foarte dezamăgit. Nu pentru că am dirijat producția veche, ci pentru că, unul dintre motivele pentru care dorisem să vin la București era șansa de a lucra cum trebuie la această operă, cu repetiții ca la carte, cu timp pentru producția nouă. Îmi planificasem să stau mult acolo, pentru că doream să fiu prezent în tot acest lung interval, cât aveau loc repetițiile.

A.P.: *Și tot atunci ați dirijat Wozzeck, care a fost nemaipomenit!*

L.H.: Exact, erau cam în același timp. O altă capodoperă. Deci, da, am fost puțin dezamăgit că nu am avut o producție nouă și mai e ceva... Atmosfera dintr-o Operă este foarte diferită atunci când reiei un spectacol pe care l-ai făcut de multe ori. Poți aranja totul într-o zi,

nu faci ceva nou și creativ. Este o experiență foarte diferită.

A.P.: *Sunt foarte curios să văd, mâine, asemănările și deosebirile dintre producția Valentinei de la București și producția de aici. În mod clar există similarități, de-abia aștept să le descopăr.*

L.H.: Sunt și multe diferențe, am vorbit cu ea săptămâna trecută pe tema asta și mi-a spus că sunt lucruri diferite. Dar eu nu am văzut-o pe cea din București...

A.P.: *Eu am văzut-o de două sau trei ori. Este foarte frumoasă. Nu îmi pot imagina Sfinxul sub formă de avion Stuka, dar o să vedem... (râsete)*

L.H.: Davide îmi spunea că vor să joace montarea de la București în Ungaria, sau cam așa ceva?

A.P.: *Da, la începutul lui iunie, la Festivalul de Operă de la Miskolc. Și, când George Calin încă era la ONB, plănuisem să merg și eu cu ei, să văd spectacolul, să măsoar reacția publicului. Pentru că Cedipe mă tulbură foarte tare, ca spectator, mitul este foarte puternic, chiar dacă este vorba despre crimă, incest, paricid, numai orori. Dar muzica și întregul context al operei nu sunt chiar un film de groază.*

L.H.: Multă lume s-a plâns că Fleg și Enescu au schimbat finalul textului lui Sofocle, făcându-l mai puțin dramatic. Eu nu sunt deloc de acord cu această afirmație, ci cred că ceea ce au făcut ei este să recunoască faptul că, dacă vrei o seară ca asta, de dimensiuni epice, indiferent de poveste, nu îți dorești ca oamenii să iasă din Operă

deprimați. Pot fi mișcați, afectați, pot fi în orice fel, dar trebuie să existe o recompensă la final. Este vorba de principiile de bază ale dramaturgiei. Și am spus deja asta cuiva, acum două zile: miracolul tocmai aici este, în faptul că treci prin toată oroarea asta, exact cum ați spus, și totuși finalul este atât de înălțător și atât de pozitiv, chiar și la nivel muzical, încât nu simți că ai văzut o tragedie. Seamănă puțin cu *Tristan* din acest punct de vedere. Finalul te duce în altă dimensiune.

A.P.: *Iar Cedipe este creat ca un personaj foarte uman, nu ca un supra-om. Nu este supra-dimensionat.*

L.H.: Este un lucru pe care această producție îl face foarte bine: creează un *Cedipe* foarte uman și foarte relevant pentru noi toți.

A.P.: *Cam acestea erau întrebările pe care le aveam pentru dvs. Vă urez mult succes mâine și sper ca această producție să impresioneze publicul britanic. Mulțumesc foarte, foarte mult!*

L.H.: Cu mare plăcere!

Interviu de **Alexandru PĂTRAȘCU**

la <https://despreopera.wordpress.com/2016/06/02/leo-hussain-visul-meu-este-un-concert-cu-prima-jumatate-oedipus-rex-de-stravinski-si-in-a-doua-jumatate-actul-iv-din-oe-dipe-de-enescu/>

Vioara lui Enescu – ediția 2016

Continuând proiectul inițiat de George Enescu cu un secol în urmă, acela de a aprinde făclia artei sonore și a servi ca „îndrumător, ducând muzica în cartierele mărginașe, în provincie, la țară”, Gabriel Croitoru și Horia Mihail au susținut un nou turneu sub genericul *Vioara lui Enescu*. Ca și în edițiile precedente, în peregrinările prin localitățile din provincie artiștii au prezentat un program alcătuit din miniaturi instrumentale accesibile marelui public, în timp ce la concertul de gală de la București, repertoriul a cuprins lucrări complexe, în conformitate cu așteptările unui auditoriu avizat. O privire atentă asupra programului de recital ne prilejuiește satisfacția de a regăsi creații interpretate de Enescu în turneele sale; în cartea „George Enescu – consonanțe bănățene”, scrisă de muzicologul Constantin-Tufan Stan și publicată la Editura Eurostampa din Timișoara în 2016 (la 135 de ani de la nașterea orfeului moldav), pe listele cu lucrările cântate de ilustrul înaintaș se află și titlurile incluse în ediția actuală a turneului realizat de Gabriel Croitoru și Horia Mihail.

În deschiderea recitalului din 19 septembrie de la Sala Radio, artiștii au prezentat *Sonata în sol minor, L.140* de Claude Debussy (1917), capodoperă a genului cu valoare testamentară, care, prin inovațiile aduse în domeniul scriiturii instrumentale, prin bogăția expresivă și profunzimea semnificațiilor, constituie o probă de încercare pentru interpreți. Pe parcursul celor trei mișcări contrastante din punctul de vedere al conținutului și al tempo-ului, maeștrii au realizat un impresionant crescendo emoțional, care a evidențiat plenar calitățile fiecăruia și excelența lor colaborare în cadrul duo-ului. În pofida optimismului și sentimentelor pozitive pe care le degajă, muzica exprimă în opinia lui Antoine Golea „voința de supraviețuire, de a învinge destinul” a compozitorului aflat la sfârșitul vieții. Dacă în prima mișcare *Allegro vivo*, interpreții au evocat cu măiestrie cantabilitatea generoasă, profunzimea și caracterul capricios al discursului muzical, în mișcarea lentă *Intermède* (un fel de scherzo-fantezie), ei și-au concentrat atenția asupra explorării sonorității și redării atmosferei poetice infinit de nuanțate. Ultima mișcare, *Finale*, în formă de rondo, a prilejuit artiștilor ocazia de a etala un impresionant evantai de mijloace instrumentale și a crea imagini sonore pline de farmec și impetuozitate. Remarcabilă prin aplombul, fantezia și elanul sentimentelor, interpretarea a entuziasmat spectatorii. Sonata de Debussy a constituit o demonstrație de mobilitate dinamică, de excelență colaborare artistică, de bogăție expresivă și, în sens mai larg, un omagiu adus vieții și nobilelor aspirații umane.

Programul a continuat cu *Sonata a II-a în Re major, opus 94 bis* de Serghei Prokofiev (1944), care constituie o variantă a *Sonatei în Re major pentru flaut și*

pian opus 94, elaborată de compozitor la solicitarea violonistului David Oistrach. Prin intermediul unui dialog cuceritor, ce a îngemănat sinceritatea exprimării și înțelegerea superioară a mesajului muzical, interpreții au pus în valoare noblețea inspirației melodice, ineditul înlănțuirilor armonice, originalitatea procedeelelor compoziționice, diversitatea imaginilor muzicale. Dacă în prima mișcare *Moderato*, artiștii au impresionat prin intensitatea expresivă și dozarea subtilă a dinamicii și agogicii, în *Presto*, au utilizat un adevărat arsenal de mijloace de virtuozitate; a urmat emoționantul *Andante*, cu cantabilitatea lui generoasă, ce a contrastat cu caracterul festiv al finalului plin de vigoare și strălucire, *Allegro con brio*. Prestația de cel mai înalt nivel artistic a evidențiat originalitatea scriiturii instrumentale, noblețea expresivă, claritatea și simplitatea ce caracterizează muzica lui Prokofiev.

A urmat *Poemul pentru vioară și orchestră opus 25* de Ernest Chausson, compus în 1896 (în varianta pentru vioară și pian), care a reprezentat un moment de

Gabriel Croitoru, Horia Mihail

excepțională importanță în cadrul evenimentului artistic. Animați de dorința de a evoca poezia și profunzimea muzicii compozitorului ce a tradus în forme noi vechi frumuseți, interpreții și-au concentrat atenția asupra reliefării bogăției expresive și semantice a lucrării. Ei au realizat o variantă inedită prin diversitatea sonoră și timbrală, prin expresia concentrată și inefabilă. În secțiunea introductivă, pianistul Horia Mihail a întruchipat cu măiestrie calitățile timbrale și coloristice ale orchestrei, a creat o atmosferă magică, marcată de interogații abia șoptite. După intrarea viorii, desfășurarea acțiunii cunoaște numeroase evenimente, în care se produce dinamizarea treptată a discursului muzical. Interpreții au îmbinat în mod creator intuiția cu gândirea muzicală, în scopul evidențierii dramaturgiei lucrării și a multiplelor ei semnificații. În poemul de Chausson, teme muzicale cunosc ipostaze diverse, de la imaginea delicată cu caracter contemplativ din prima secțiune, la tensiunea covârșitoare a momentului culminant și la reflecția filozofică din final. Interpretarea de o subtilitate aparte, a îngemănat firesc grația și forța, imaginile poetice și cele vehemente; lucrarea s-a încheiat într-o atmosferă

misterioasă, meditativă, de o nobilă seninătate. Muzicienii au evocat cu multă sensibilitate și fantezie universul sonor original specific poemului, în care elementele muzicale, poetice și picturale se află într-o simbioză particulară.

În continuare, Gabriel Croitoru și Horia Mihail au prezentat *Rapsodia de concert „Tzigane”* de Maurice Ravel (1924), capodoperă ce fascinează și în prezent interpreții și publicul de pretutindeni. Nu întâmplător Gabriel Croitoru a introdus în program această lucrare pe care Enescu a interpretat-o în nenumărate rânduri în recitalurile susținute în țară. Elaborată în stilul rapsodiilor romantice, în care părțile lente cu caracter improvizatoric alternează cu cele rapide, creația lui Ravel reprezintă o partitură preferată de violoniști, nu numai din punctul de vedere al virtuozității instrumentale și al rafinementului sonor, ci și din perspectiva conducerii discursului muzical ce cunoaște numeroase libertăți de tempo, contraste de nuanțe și de stări sufletești. De la primele sunete ale secțiunii *Lento, quasi cadenza*, la tensiunea ce crește treptat în vârtejul

dansului din *Allegro* și până la apoteoza finală din *Meno vivo*, Gabriel Croitoru a demonstrat că este un maestru al expresiei atât de diverse ca timbralitate și efecte dinamice, al bunului gust, al impetuozității și elanului sentimental. Lucrarea atât de îndrăgită de Enescu, interpretată pe celebra sa vioară *Guarneri del Gesu-Catedrala* de Gabriel Croitoru, a emoționat și entuziasmat publicul de la Sala Radio. Discursul violonistic plin de culoare și insolit a fost susținut printr-un eficient și subtil acompaniment pianistic. Artiștii au etalat o impresionantă fantezie și capacitate de adaptare la cerințele partiturii (respectând indicațiile compozitorului: *esitando, accelerando, vivo, ralletando*), în versiunea fascinantă, plină de vervă și strălucire.

Recitalul s-a încheiat cu splendidul *Studiu în formă de vals* de Camille Saint Saëns-Eugène Ysaÿe, în care muzicienii au transmis o gamă bogată de sentimente, de la interiorizare contemplativă la entuziasm debordant. Ei au realizat o sinteză fericită a idiomului liric, cu cel narativ, dezvoltându-l în același timp un

subtil simț al integrării detaliilor în liniile de forță ale întregului. Cele două instrumente au dialogat, s-au susținut și completat cu mult rafinement; să nu uităm că lucrarea a fost dedicată pianului (care își păstrează un rol important și în aranjamentul pentru vioară și pian). Muzica, al cărei farmec aparte a cucerit auditorii, a transmis o bucurie dionisiacă, asemenea vieții, spontană și irezistibilă. La bis, artiștii au interpretat *Mic marș vienez* de Fritz Kreisler, o miniatură plină de grație, de umor și strălucire.

Rememorând traseele artistice ale lui Enescu pe scenele din țară și din capitală, Gabriel Croitoru și Horia Mihail s-au dovedit a fi demni urmași ai ilustrului muzician român; făcând cunoscută muzica clasică în sate și orașe (unele din ele, fără săli de concert special amenajate), ei au realizat nu doar un scop cultural, ci și o călătorie simbolică în domeniul cunoașterii, al inițierii, al devenirii, al progresului. Prin intermediul muzicii, au dăruit oamenilor bucurie și emoții autentice, îndemnându-i să fie mai buni, mai sinceri, mai generoși.

Carmen MANEA

Un nou CD al compozitoarei Violeta Dinescu: DIARY - lucrări pentru flaut

Pentru Violeta Dinescu (compozitoare de origine română stabilită în Germania) sunetele sunt, totodată, elemente sudate în ființa lăuntrică, dar și mod de ființare adresat modelator sau mărturisitor semenilor. De altfel, după cum însăși declară, nici „nu poate altfel”. „Pentru mine, a compune este ca o suflare în cuprinsul spațial al sunetelor, inspirându-le viață. Deschiderea unei uși către o grădină magică, precum Alice în Țara Minunilor.” Sunt gânduri ce prefațează un inedit CD al autoarei, apărut de curând în Germania sub egida KultuRadio^{bb}.

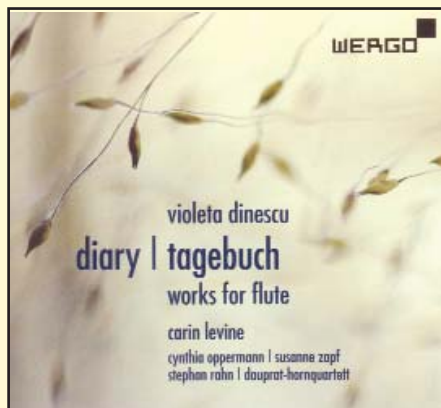
Intitulat „Diary” (Jurnal), CD-ul cuprinde 14 lucrări având ca instrument protagonist flautul, cântat cu măiestrie de Carin Levine. Conturând diferite tablouri, uneia sau alteia dintre piese, solistei i se alătură cvartetul de corni „Dauprat”, pianistul Stephan Rahn, harpista Cynthia Oppermann, violonista Susanne Zapf. Câteva titluri sugestive din farmecul și varietatea acestui traseu: ciclul de cinci *Blicks (Glimpses)* pentru diferite numere de flaute de mai multe tipuri - articulând misterios-seducătoare

licăriri din lumea sufletului; „Kata” pentru flaut și pian - concentrat pe dualitatea tăcut-netăcut a sunetului; „Auf der Suche nach Mozart” (În căutarea lui Mozart) pentru flaut și harpă - un pelerinaj labirintic în preajma gingașului sunet mozartian; „Ichthys” - ilustrând metaforic simbolul unui angrenaj în „unitatea divină” coparticipată trinitar de chipurile sonore ale flautului ca suflet, violei ca spirit și pianului ca trup.

Ce cred că ne poate motiva, dincolo de prestigiul de netăgăduit al autoarei, să-i ascultăm muzica înscrisă pe acest CD? În primul rând, frumusețea și spectaculozitatea sonorităților, relevând complexitatea expresivității familiei de flaute. Apoi, deosebita valență interpretativă a flautistei Carin Levine. În cele din urmă și poate cea mai prețioasă dobândă este să pătrundem magia poveștilor cuprinse în acest „jurnal” orientat spre evocarea unor trăiri sclipind lăuntric din labirintul-joc al vieții, pe un imaginar hotăr între lumină și întuneric, pe care compozitoarea nu doar le mărturisește

ci ni le și adresează - modelator, interogativ, întremător - din perspectiva firescului de a fi și simți prin minunata artă a muzicii. Cu siguranță, ulterior acestui demers de audiție, vom fi învățați să ascultăm altfel, poate mai imaginativ, poate mai profund...

George BALINT

Policromii sonore contemporane

Printre inițiativele Muzeului Național „George Enescu”, menite să promoveze, să omagieze, dar și să stimuleze atât creația compozitorilor noștri, cât și abordarea acestora de către tânăra generație de interpreți, se numără și ciclul intitulat *Muzica românească în recital*, ale cărui concerte au loc în Aula Palatului Cantacuzino.

Cea de-a III-a ediție, coordonată, ca de obicei, de către compozitoarea Carmen Cârneli, a reunit, în seara zilei de 21 Septembrie 2016, trei muzicieni remarcabili, exponenți ai conceptului de „exelență” în actul interpretativ: violonista Diana Moș, concert-maestra Ansamblului „Profil”, pianista Adriana Maier, membră a aceluiși ansamblu, și foarte tânărul violoncelist Mircea Marian, solist-instrumentist al Orchestrei de Cameră Radio.

Individual, în duo sau în trio, cei trei artiști ne-au fost „ghizi” competenți în prezentarea și descrierea „tablourilor” sonore înscrise pe afiș: *Spectacol pentru o clipă*, în variantă pianistică, imaginat de către Octavian Nemescu, clipă disipată în 5

Mereu surprinzător, Roman Vlad și-a ales drept suport paratextual, celebra sculptură a lui Brâncuși – probabil pe cea din bronz polisat, judecând după finețea, consonanța, netezimea și luminozitatea frazelor. Roman Vlad nu a rezistat însă tentației de a extrapola *modelul Pogany* la alte câteva temeuri tematice brâncușiene. În consecință, în limpezimea imaterială a suprafețelor plane

sau ondulate ale demersului său componistic, el introduce corzile duble și ritmurile secvențate repetitiv, cu vagi inflexiuni modale, ce par să cumuleze motivul zig-zag-ului (*Cocoșul*), modulii hexagonali ai *Coloanei infinite*, formele ovoidale (*Prometeu*, *Muza adormită*), ori pluristratificarea lor, ca în *Adam și Eva* de pildă. Dar, după acest excurs motivic, autorul revine la liniștea aproape statică a misterioasei *Domnișoare Pogany*. Ideală Diana Moș în redarea pulsațiilor lăuntrice ale muzicii, în exprimarea inexprimabilului brâncușian, surprins cu multă subtilitate de către Roman Vlad.

Arpeggierele decise, voluntare, de o ...*clipă*, ale Adrianei Maier, din *Spectacolul* lui Octavian Nemescu, au făcut trecerea la

Peisajul cu vânători de Dan Dediu, piesă pe care, ascultând-o, mintea mea a „scanat”, dintre atâtea altele, imaginea pânzei *Vânătoare în pădure*, a renaștentistului Paolo Ucello (de data aceasta nu l-am mai descusut pe

compozitor în privința sursei de inspirație!). Deși lucrarea are un aer mai degrabă franțuzesc, de început de secol XX, dispunerea pe orizontală a acordurilor, mereu sparte, stridente, ritmurile incisive, contrastele entropice așa spune, între porțiunile de acalmie, consonante, și tornadele ritmice, anvergura precipitată, neliniștită a dialogurilor vioară (vânat?) - pian (vânător?), ce întâlnesc periodic liniștea suverană a coroanilor arborilor, par întruchiparea dinamicii acestei picturi, a cărei compoziție balansează între formele aproape stilizate, de tip gotic și cele cu accente de voluptate renaștentistă. În iureșul acesta fremătând, Dan Dediu introduce câteva secvențe de o simplitate și o candoare primordiale, cu tentă

clasicizantă, ce transcend concretețea actului în sine, sublimând, chiar dacă efemer atât noțiunea de vânat și de vânător, cât și pe cea a vânătorii în sine! În final, agitația și un fel de furie irepresibilă a ambelor părți reapar, statuând caracterul combatant și competitiv al vânătorii! Adriana Maier și Diana Moș s-au implicat mai mult decât creator în interpretarea acestei

pulsații, străluminând trecerea de la un „tablou” la altul, aidoma „firului Ariadnei”, apoi *Domnișoara Pogany* pentru vioară solo (*p.a.*) de Roman Vlad, *Paesaggio con cacciatori* (*Peisaj cu vânători*) pentru violoncel și pian de Dan Dediu, *Improvizatie pentru violoncel solo* de Adrian Iorgulescu, și *Sonorități și anemone IV*, trio pentru vioară, violoncel, pian de Ulpiu Vlad.

partituri pe cât de dinamice și frumoase în alcătuirea ei, pe atât de dificilă tehnic și expresiv.

Intempestivă și autoritară ca un avertisment lapidar, următoarea „clipă” pianistică a lăsat cale liberă *Improvizației* de Adrian Iorgulescu. Concepută secvențial, ca și piesa lui Dan Dediu, *Improvizația* nu pare să fie datată, deși e scrisă în 1975! Și aceasta, întrucât Adrian Iorgulescu posedă arta de a crea fără aderențe explicite, punctuale la o tendință sau alta, la un limbaj componistic sau altul. Originalitatea și modernitatea partiturilor sale constau în felul inteligent și lucid cu care jonglează cu tehnicile instrumentale, în felul în care asociază, combină, suprapune elementele constitutive ale actului de compoziție, ca într-o creație poetică ce presupune folosirea cuvintelor cunoscute, uzuale, dispuse însă într-o ordine sintactică diferită de cea a vorbirii curente!

Improvizația pentru violoncel solo trece de la linia murmurată, aproape continuă a corzilor duble, la linia frântă a ritmurilor virtuozice, cu efecte modale în filigran, și de aici la o altă serie de formule și configurații ritmice combinate cu tehnici de arcuș variate și reminiscențe din unele concerte clasice pentru violoncel și orchestră. Din mozaicul acesta tehnico-expresiv, atât de bine proporționat, ia naștere o muzică unitară, consonantă, hrănită constant din universalitatea principiilor de creație, răspunzând în egală măsură exigențelor perioadei de acumulari și celei de sinteze esențiale ale autorului.

Sonorități și anemone IV de Ulpiu Vlad. Pentru că, dincolo de lirismul cantabil, de *diafanția* cu tentă onirică a discursului muzical, transpusă în știma fiecărui instrument în parte, de eterofoniile polifonizate, transfigurate ale texturii instrumentelor înmănunchiate, dincolo de inciziile modal-doinite, lucrarea este pigmentată, de la început până la sfârșit, cu o structură ritmică leit-motivică. Perceptibilă, la început, în partitura pianului, ea se va transfera treptat în secvențele vioarei și

violoncelului, migrând în registre diferite, într-o succesiune obsesivă de forță-delicatețe, discreție-amplare, luciditate-visare, pentru a se menține, în final, doar în pasajele violoncelului. Pe acest fond riguros măsurat, vioara atinge cele mai rarefiate zone ale sonorității, făcând să vibreze aerul cu o cantabilitate în a cărei puritate părea că sălășluiește însăși chintesența armoniei.

Diana Moș, Adriana Maier și Mircea Marian au consunat în transpunerea în fapt artistic a unei muzici pământene și serafice deopotrivă.

În fine, Adriana Maier a reconstituit *Spectacolul pentru o clipă* de Octavian Nemescu. Dacă până atunci, arpeggierele impulsive ale pianului sfârșeau în curbe descendente, acum, datorită ecourilor reverberate generos în timp și spațiu, curbele au devenit ascendente, într-o curgere perpetuă către infinit.

A fost un concert bine gândit, bine construit, splendid realizat. Și, cu toate că nu agreez aluziile la lipsa publicului din sălile de concert, nici chiar atunci când este vorba despre muzica românească, de data aceasta am plecat, pe lângă încântare, cu tristețea unei nedumeriri: unde sunt acei tineri interpreți și compozitori dornici să ia contact cu producțiile maeștrilor și confrăților lor?! Căci, până și nonconformismul se bazează pe stăpânirea solidă a principiilor consacrate ale limbajului componistic, în cazul de față! O formă clasică nu poate fi dezmembrată dacă nu-i cunoști și nu-i înțelegi mecanismele asamblării părților. Altminteri, rezultatul are toate șansele să semene cu opera (sic!) „ucenicului vrăjitor”!

À bon entendeur, salut!

Despina PETECEL-THEODORU

Întrucât Adrian Iorgulescu s-a detașat de majoritate încă din studenție, printr-o gândire profundă, filosofică asupra fenomenului creator în complexitatea lui, fapt ce i-a permis accesul către imuabilitatea fundamentelor acestuia. *Improvizația* și-a găsit în tânărul violoncelist Mircea Marian un interpret sensibil, permeabil la multitudinea planurilor expresive ale lucrării căreia a reușit să-i redea fiorul poetic intrinsec.

Aplombul „clipei” pianistice care a urmat a precizat totodată *alura* ultimei piese din program -

„Gânduri, Cuvinte, Fapte...”: Dialog cu ȘTEFAN ANGI [II]

În anticamera muzicii românești din casa dascălului meu Ștefan Angi, continui să ascult, să citesc și să tac... „Istoria în ediție de lux” din fața mea vorbește, iar eu scriu... Ce să fie cuvintele pe care le aud? „Mărturisiri mozaicate”? „Fotografii la minut”?

Dascălul clujean iubit și respectat deopotrivă de colegi și studenți este cel mai în măsură să afirme: „în artă, fiecare își urmează propriul drum; aici nu există provincii; doar provincialisme.”

Ofer publicului a doua parte a interviului cu muzicologul și esteticianul clujean Ștefan (sau István) Angi, intitulat „Gânduri, cuvinte, fapte...”. Pentru o comprehensiune maximă, am sistematizat conținutul dialogului nostru în patru sectoare: (auto)biografic & formativ, pedagogic, interpretativ și muzicologic. Parcurgerea lor fiind amplă, a obligat la segmentarea firului discursiv în două părți, notate cu I (sectorul autobiografic & formativ și pedagogic), și II (sectorul interpretativ și muzicologic). Sectorul pedagogic și cel interpretativ constituie puncte de interes pentru cititori, deoarece autorul „Fotografiilor la minut” spune la un moment dat că „ceea ce pentru unii reprezintă neașteptatul, pentru alții poate apărea drept așteptat binevenit.”

DOMENIUL INTERPRETATIV

C.Ș.: *Cu cine ați studiat vioară la Conservator?*

Șt.A.: La vioară am studiat cu profesorul Zsurka Peter. El preda la Liceul de Muzică. Oficial eram înscris la secția de Dirijat coral, dar în mod neoficial am luam ore de vioară cu profesorul Zsurka.

O parte de mare interes pentru mine îl constituia cvartetul în care cântam. Noi eram „liber profesioniști”.

Nu am avut pe nimeni ca profesor oficial. Repetițiile se desfășurau în sala regretatului profesor George Iarosevici de la Conservator. A fost un splendid profesor de violoncel și de muzică de cameră.

C.Ș.: *Ce colegi de formație ați avut în cvartet și câți ani ați cântat împreună?*

Șt.A.: De-a lungul timpului membrii formației s-au schimbat: la violoncel l-am avut pe Robert Sladek apoi, pe Iosif Székely, primă violonistă a fost Gertrud Soós, care preda la Liceul de Muzică, iar la violă am avut de-a lungul timpului mulți colegi: dintre ei, pe regretatul Vasile Zoicaș, apoi pe Fülöp Laci. În această formație am cântat aproximativ 15 ani. A fost o mare plăcere. Repetițiile începeau la ora 5 dimineața și se prelungeau până la 7:30.

După ce Iarosevici a observat că noi ne tot întâlneam pentru repetiții, s-a oferit să fie profesorul nostru de muzică de cameră. Pentru noi a fost un prilej de mare bucurie. Am învățat foarte multe lucruri de la el, ca și de la alți profesori, de altfel. De pildă la orchestra de la Conservator lucram cu

domnul Ciolan iar la cea de la liceu cu Mihály Guttman. Așa mi-am format un repertoriu atât artistic cât și didactic. Ceea ce am predat eu ulterior la cursurile de la Conservator, mă refer la exemplificările și la analizele concrete, se alimenta din propria experiență ca și instrumentist și nu din cea ascultăm, de regulă, pe discuri.

DOMENIUL MUZICOLOGIC

C.Ș.: *În Lucrări de muzicologie (1974-1975), plecând de la o tipologie adorniană a publicului, ați menționat 7 tipuri de spectatori: specialist, meloman, culturalizat, emoțional, tip resentment, distrat și negativ. Care tipologie considerați că s-ar potrivi pentru publicul clujean contemporan?*

Șt.A.: Aceasta nu este neapărat o tipologie de public ci o tipologie de audiere muzicală. Aceeași muzică poate fi audiată de un țaran, de un intelectual, de un simplu muncitor etc. dar fiecare ar audia-o diferit. Adorno la aceasta s-a referit când a alcătuit tipologia. Există însă o tipologie mult mai apropiată de noi, prezentată în cartea *Muzica și publicul* coordonată printre alții și de Mircea Voicana (1976). Autorul compară auditorii printr-o

piramidă. La nivelul cel mai de jos apare muzica populară, după care urmează muzica ușoară, apoi muzica de salon (romante), muzica clasică, muzica de operă, muzica simfonică, muzica de cameră. Astfel apare o modalitate încadrare procentuală a ascultătorilor.

La ascultătorii de muzică de operă e mai greu de alcătuit o tipologie, pentru că sunt unii care se încadrează în categoria tip „resentiment” – cum spunea Adorno – sau sunt implicate emoțiile în audiere etc.

Ceea ce este reprezentativ pentru publicul clujean este faptul că la noi în „orașul-comoară” – cum era numit Clujul în trecut – există atât o Operă Română cât și o Operă Maghiară – două instituții unde se desfășoară spectacole la care participă publicul. Adorno a exagerat atunci când a menționat că există auditorul „ideal”, care va să zică,

vorba lui Caragiale – „lipsește cu desăvârșire”. Clasificarea pe categorii realizată de Mircea Voicana, e mult mai adecvată pentru publicul nostru și e realizată după genuri și nu după niște modele de audiere cum a realizat-o Adorno.

C.Ș.: *Cele două volume ale dumneavoastră Prelegeri de estetică muzicală (în 4 tomuri) constituie lucrări fundamentale în aprofundarea acestui domeniu. Care sunt coordonatele pe care se înscriu aceste lucrări de referință?*

Șt.A.: Aceste volume au la bază teza mea de doctorat la care am muncit trei ani de zile. O singură idee a reprezentat o sursă de idei pentru o viață de om. Chiar și acum mai sunt anumite aspecte pe care nu le-am preluat din această lucrare. În cele 300 de pagini (numărul maxim de pagini care mi-a fost permis pentru teză), am comasat totul. În primele două tomuri sunt descrise categoriile estetice. De pildă frumosul. E clar că există un frumos peste tot. Dar în ce constă specificul muzical al frumosului? Cum o sonată de Mozart, cum o piesă muzicală ca *Prin Munții Apuseni* de Negrea reprezintă frumosul muzical pe care eu

foto: Csilla Csákány

îl caut și-l descopăr. Cum un pasaj mixolidian pus pe o bază ostinato de *tarantella*, poate fi comparat cu o tarantelă din *Sonata Kreutzer* de Beethoven pentru vioară și pian? Ei, acestea sunt întrebările pe care mi le-am pus. Așadar, nu am căutat să vin cu o teorie pe care să o suprapun pe muzică ci mai degrabă invers: am trăit muzica, am cântat *Kreutzer*, am cântat *Prin Munții Apuseni* și astfel am căutat semnificația lor estetică.

C.Ș.: Care sunt personalitățile de rezonanță în România, în domeniul esteticii muzicale?

Șt.A.: La această întrebare ar trebui să răspund cu liste întregi. Frontul nostru estetic muzical este mult mai extins decât s-ar părea la prima intradă. Bogăția noastră muzicologică excelează atât prin studii și analize, teorii și investigații cât și prin excelență de sorginte estetică, chiar dacă autorii lor nu se declară drept esteticieni, mulțumindu-se cu nobilul statut de muzicolog.

Evocând cu stimă și devotată recunoștință reprezentanții esteticii muzicale românești – în primul rând pe Dimitrie Cuclin, apoi pe Wilhelm Berger și George Bălan – mă gândesc la generațiile de vârstă medie și tânără de la București, Iași și Cluj care cu prezența lor vie și fructuoasă dăruiesc culturii muzicale din țară și de peste hotare valoroase lucrări estetice muzicale. Ca să-i enumăr și să-i apreciez cu toată adeziunea mea de coleg și prieten mai în vârstă – aceasta ar necesita pagini întregi care ar depăși limitele unui interviu generos ca cel de față. Spre edificare amintesc totuși volumul *Estetica muzicală – un altfel de manual* îngrijit de muzicologul și esteticianul Antigona Rădulescu (2007), volum care cuprinde împreună cu prefața 15 studii deosebite, inspirate din cele mai importante domenii ale esteticii muzicale românești și universale. Ele provin din condeii a 15 esteticieni în frunte cu Alexandru Leahu, Corneliu Dan Georgescu, Valentina Sandu-Dediu. Pe lângă pleiada bucureșteană aș aminti și pe ieșenii Laura Vasiliu și Gheorghe Duțică, precum și dintre clujenii noștri pe Pavel Pușcaș și Gabriel Banciu. Capitole întregi ar fi necesare evocării cât de cât a marii generații lui Pascal Bentoiu, Octavian Lazăr Cosma, Dinu Ciocan și alții. De asemenea un aport aparte la îmbogățirea literaturii esteticii noastre (și nu numai) îl aduc compozitorii noștri prin studiile lor stilistico-estetice elaborate de-a lungul anilor și deceniilor. Pe lângă amintitul P. Bentoiu, exemplific marele lor număr prin Dan Dediu, George Balint și alții. Mă opresc aici cu frică, întrebându-mă oare pe cine am jignit omițându-l din enumerare, mai ales dintre acei cu care am avut privilegiul colaborării directe, colegiale... iată acum îmi aduc aminte de splendidele eseuri și studii de analize estetice muzicale ale Despinei Petecel... Of, of, este greu (dacă nu imposibil) să răspunzi selectiv la o întrebare integrantă...

C.Ș.: Care este cea mai îndrăgită dintre lucrările / cărțile scrise de dumneavoastră? Lucrați la ceva acum?

Șt.A.: Cea mai îndrăgită? Este cea mai nouă la care lucrez. Nu pot să spun că pe celelalte le-am renegat, dar aceasta îmi ia toată energia și plăcerea. Așa s-a întâmplat în ultima perioadă, când am pregătit lucrarea *Retorica*

melogramelor în muzica contemporană românească pentru simpozionul Festivalului Internațional „George Enescu”, ediția din 2015. Plăcerea mea se schimbă mereu de la o lucrare anterioară la o lucrare actuală. În prezent mă frământă următorul lucru: am fost convins că în programatismul lui Liszt există o evoluție. El a scris o lucrare intitulată *Albumul unui călător*. După 20 de ani a recompus lucrarea cu anumite modificări, și a intitulat-o *Anii de pelerinaj*. Mă preocupă diferențele de valori și gramatice dintre cele două cicluri.

CONCLUZIE

C.Ș.: Vă propun o ultimă fațetă dialogală: dacă ați mai fi o dată tânăr, ați mai alege această profesie? Simion Mehedinți a propus la un moment dat în *Trilogia școlii trei trepte ale dascălului: belferul, profesorul, educatorul*. Ați avut privilegiul de a fi îndrumat de adevărați „educatori” profesionali?

Șt.A.: Cum adică, nu mai sunt tânăr?... Aș mai alege această profesie cu toate „peripețiile” prin care am trecut. Dacă n-aș fi studiat „Rezistența materialelor”, sau „Chimia coloidelor”, sau „Elemente de genetică”, nu aș fi avut năzuința și stăruința să fac demersurile unor investigații științifice socio-umane și să le concluzionez în domeniul muzical. Eram bine îmbibat cu aceste chestiuni. Și am avut un foarte mare noroc să am profesori deosebiți de-a lungul pregătirii mele profesionale.

De pildă, profesorul meu de matematică a câștigat Premiul II pentru proiectul podului din New York: unul dintre cel mai mari poduri. De la un așa profesor am învățat eu matematică.

Despre Ciolan nici nu mai discut. Era Festivalul Internațional al Tineretului, un festival mondial prin anii '52. Iar noi am primit „sarcină de la partid” să venim acasă cu Premiul I la orchestră. Timp de șase săptămâni am făcut „cantonament” de repetiții. A trebuit să pregătim *Simfonia a II-a* de Beethoven. La partea a II-a, am lucrat prima „perioadă muzicală” timp de patru săptămâni. Dacă am fi fost treziți noaptea, cunoșteam lucrarea atât de bine încât știam ce trebuie să cânte fiecare instrument. Și apoi în 10 zile am finalizat de lucrat întreaga simfonie. De la Ciolan am reținut și o anecdotă. Că Enescu ar fi fost întrebat o dată despre ordinea în care cvartetul lui aborda repertoriul: „de ce trebuie cântate mai întâi cele mai grele lucrări ale lui Beethoven și abia apoi se trece la lucrări mici?” „Pentru că dacă o cetate începe cu dărâmarea bastioanelor, atunci restul cade de la sine”. Multe, foarte multe lucruri am învățat de la profesorii mei.

Revin la primul răspuns al ultimei chestionări: sigur, aș alege tot această profesie, cu „peripețiile” sale cu tot!... Și un lucru să știi: este undeva un mare neadevăr în ceea ce spune un erou al unui roman semnat de Raymond Chandler. Întrebat fiind astfel: „Și dumneata totdeauna reușești în viață ceea ce dorești să faci?”, a răspuns: „Da, întotdeauna reușesc! Dar... când am reușit, deja nu mai trăiesc plăcerea împlinirii la care am râvnit cu atâtea asiduitate!”

Interviu de **Cristina ȘUTEU**

JURNAL DE FESTIVAL INTERNĂȚIONAL

Radio România a organizat, între 23 septembrie - 1 octombrie la Sala Radio din București, ediția a III-a a Festivalului Internațional al Orchestrelor Radio. „RadiRo”, o manifestare unică în lumea muzicală contemporană.

Potrivit celor spuse de directorul de onoare ale prezentei ediții, dirijorul Kristjan Järvi, s-a apreciat cu această ocazie că Bucureștiul este actualmente cel mai important loc de întâlnire al orchestrelor radio performante din întreaga lume. Putem sintetiza acest fapt prin modul în care, timp de nouă seri, Bucureștiul, capitală autentică a muzicii clasice, într-un maraton de nouă concerte, a reunit șase orchestre radio a căror reputație

*Orchestra Simfonică din Shenzhen,
dirijor Lin Daye, Zhang Zuo – pian*

excelentă în Europa și Asia nu mai are nevoie de comentarii. Un semnal de „extindere media” al Festivalului, dincolo de spațiul european, prezența *Orchestrai Simfonice din Shenzhen* este primul concert al ansamblului în România și aduce, tot pentru prima dată la București, două nume de referință din viața muzicală a Chinei: pianista Zhang Zuo, una dintre cele mai bine cotate soliste în plan internațional, și dirijorul Lin Daye. Interpreții chinezi au evoluat alături de violonistul român Gabriel Croitoru. Promovând un dialog între culturi continentale, programul concertului propunea publicului capodopere ale repertoriului românesc – „Rapsodia nr. 1, op.11” de Enescu – și internațional – Rachmaninov, Saint – Saëns și Rimski Korsakov. Fondată acum mai bine de trei decenii, în 1982, *Orchestra Simfonică din Shenzhen* are renumele unuia dintre cele mai apreciate ansambluri simfonice din China. Printre performanțe menționăm că a susținut turnee în patru continente și a colaborat cu dirijori și soliști de primă mărime ai podiumului muzical chinez și internațional. Dirijorul Lin Daye, laureat la Concursul Internațional de dirijat „Sir Georg Solti” de la Frankfurt, din 2012, impresionează prin prestația sa la pupitrul orchestrei, gesturi decise, indicații energice care domină ansamblul, fără a insista pentru obținerea unui stil pregnant expresiv. Momentul culminant al interpretării sale în compania *Orchestrai simfonice din Shenzhen* a fost „Seherazada op. 35” de Rimski-Korsakov, o versiune cu contraste și imagini poetice impresionant și personal

realizată. Pianista Zhang Zuo, solistă a mai multor orchestre prestigioase, figurează pe afișul unor festivaluri ca BBC Proms, Ravinia Festival sau Beethoven Festival, fiind distinsă cu locul I la prima ediție a Concursului pentru Pian din China, premiată la în cadrul „Bachauer International Artists Piano Competition” și la „Queen Elizabeth Competition”. Artista și-a demonstrat disponibilitatea tehnică și incisivitatea solistică în redarea „Concertului nr. 2 în do minor pentru pian și orchestră, op. 18”, de Rachmaninov, rezistând la replicile dominante ale orchestrei. În această partitură, conferind succes fiecărui interpret capabil a susține prioritar expresia romantică ce-i asigură celebritatea, pianista a găsit soluții personale meritorii pentru atenția melomanilor.

Cu rol de gazdă ca expresivitate și sonoritate proprie temperamentului său demn de vioara enesciană Guarneri - „Catedrala”, Gabriel Croitoru a impus un moment de distincție, integrat în programul muzicienilor din China cu „Introducere și Rondo capriccioso” de Saint-Saëns. Cea dintâi întâlnire a bucureștenilor cu un ansamblu simfonic chinez reprezintă, cum spunea directorul de onoare al Festivalului, Kristjan Järvi, „...rezultatul unei idei extraordinare și o realizare desăvârșită a acesteia”.

24 - 25 septembrie. Titlurile de noblete ale orchestrei Radio NRK din Norvegia

Următoarele două seri de Festival RadiRo au adus, sâmbătă și duminică, pe scena Sălii *Radio Orchestra Simfonică Radio NRK* din Norvegia. Personalități ilustre, începând cu primul dirijor al Orchestrai simfonice Radio NRK din Norvegia, Øivind Bergh, precum și cu dirijori și interpreți internaționali celebri au determinat apoi privilegiul ca *Orchestra Simfonică Radio NRK* să cucerească renumele ce îi dă dreptul de a susține tradiționalul concert cu ocazia decernării Premiului Nobel pentru Pace de la Oslo. Activitatea acestei orchestre poate fi privită ca o evoluție paralelă a ansamblului cu istoria Radiodifuziunii Norvegiene, ilustrând cultura muzicală națională din

*Orchestra Simfonică Radio din Norvegia,
dirijor Miguel Harth – Bedoya, Tine Thing Helseth – trompetă*

secolul XX. Iată ideea principală a invitării ansamblului în cadrul celei de a treia ediții a Festivalului RadiRo, pentru relizarea următoarelor două demonstrații interpretative.

La pupitrul acestor programe cu care au continuat serile muzicale în cadrul Festivalului s-a aflat dirijorul-șef Miguel Harth-Bedoya, director muzical al „Fort Worth Symphony Orchestra”. Un temperament „incendiar”, capabil a solicita integrarea strălucitoare a fiecărui component al membrilor formației pe care o conduce,

acest dirijor ne convinge cu fiecare lucrare pe care o prezintă publicului că slujește ideea esențială a performanței, fără de care nu s-ar putea impune valoarea unei înregistrări Radio. Plină de viață, redarea captată de microfoane comunică ascultătorului conținutul, mesajul și valoarea muzicii difuzate.

Începutul primei primei seri de concert, cu fragmente din „Peer Gynt” de Grieg, putea fi asemănat unei flăcări incitante; redade dezinvolt, vioi și colorat de trompetista Tine Thing Helseth, cu o prezență tonifiantă în mijlocul muzicienilor norvegieni, „Variațiunile pe un cântec popular norvegian”, de A. Janson au vibrat la mesajul folclorului nordic. Firește, capodopera britanicului Edward Elgar, „Variațiunile Enigma”, a impus imaginea perfecțiunii inter-pretative a marelui repertoriu, provocare susținută cu brio de dirijorul peruan Miguel Harth-Bedoya, discipolul lui Seiji Ozawa.

În a doilea program, spectatorii au fost cu atât mai interesați de creația lui Geirr Tveitt, nume de pregnanță componistică norvegiană în mijlocul secolului trecut, oferind un florilegiu de prelucrări melodice naționale „Hardingtonar, op. 151”. Cu celebrisimul „Concert în la minor” de Edward Grieg, care definește romantismului național, pianistul Vadym Kholodenko, laureat al Concursului „Van Cliburn”, a demonstrat o notorietate internațională bine meritată (un supliment senzațional executat, „Mephisto Walz” de Liszt, o confirmă). Numeroșii creatori norvegieni – inclusiv Grieg –, formați în școala componistică germană a secolului XIX, datorează modele de creație lui Robert Schumann, a cărui „Simfonie a II-a” a fost lucrarea finală susținută de oaspeții nordului european, încheind cu succes, expresivitate și noblețe, sub bagheta lui Miguel Harth-Bedoya, prezența lor bucureșteană la Festivalul RadiRo.

26 septembrie. Competiția „Carminei Burana” de Carl Orff

Am constatat cu satisfacție decizia organizatorilor Festivalului de a intra competițional cu ONR în cea de a treia ediție RadiRo recomandând un mare spectacol vocal simfonic: „Carmina Burana” de Carl Orff. Realizarea *Concertului nr. 1 în Do Major* de Haydn, valoroasă semnătură interpretativă a violoncelistului Răzvan Suma – Director al Orchestrelor și corurilor Radio – a autentificat această manifestare programată în cea de a patra zi.

Vorbind despre „Carmina Burana”, capodoperă ce nu are precedent, muzicologul german Hermann Danuser concluziona: „Vă pot vorbi despre „Carmina burana”, vă pot explica și mai în detaliu procesul de creație, sursele și intențiile compozitorului, vă pot traduce textele...Există însă un suflet, un secret al acestei partituri, pe care nu vi-l pot explica. Șansa de a descoperi acest secret vă aparține doar dumneavoastră, ascultătorilor...” Dirijorul american de origine română, ales pentru a crea această

cantată scenică în competiția festivalieră, Cristian Măcelaru, pare că deține totuși acest secret. Definirea genului este dificilă, căci această „Cantată scenică” se încadrează cu egale șanse de reușită într-un concert vocal-simfonic, într-un concert cu montare scenică sau într-un spectacol coregrafic (contemporaneitatea adăugând acum și dimensiunea filmică). Poate că aceasta a fost și dorința autorului care, de-a lungul vieții sale de creator, a căutat mereu soluții noi de dialogare cu publicul. Adesea le-a găsit, dar niciodată nu a reușit să depășească „marca înregistrată” a acestei capodopere (primele prezentări de concert în România datează din 1958, la Arad și București, sub bagheta dirijorului Nicolae Boboc).

Multitudinea participării orchestrale alături vocilor soliste pe cele ale corului de copii (dirijor Voicu Popescu) și corului academic (maestru de cor Ciprian Țuțu), în succesiunea unor tablouri muzicale expositive, dominate

Orchestra Națională Radio,
dirijor Cristian Măcelaru, Răzvan Suma – violoncel

de senzaționala inspirație timbrală, melodică și ritmică a lui Carl Orff. Soprana rusă Olga Pudova impresionează prin puritatea vocii, tenorul american Sunnyboy Dladla răspunde pozitiv unicului episod solicitat de partitură, iar baritonul Șerban Vasile combate pentru succesele sale de concert și de operă. Fiecare dintre soliști și-a impus în particular prezența în imaginile „Carminei Burana”. Cele trei ansambluri, de asemenea, și-au conturat personalitatea împlinirii

calitative, răspunzând eficient sugestiilor energice și generoase ale dirijorului Cristian Măcelaru, care a trăit din plin sentimentul victoriei, conferit de ansamblul aplauzelor entuziaste ale publicului.

27 - 28 septembrie. Radio MDR Leipzig, un profesionalism muzeistic exemplar

Natura estetică-muzicală a Festivalului RadiRo cuprinde informațiile de cronică și muzeistice ale personalității ansamblurilor simfonice implicate în procesul de înregistrare și transmisie radiofonică. *Orchestra simfonică Radio MDR* din Leipzig ocupă, din această perspectivă, o poziție prioritară, conferită de istoria realizărilor sale în cadrul Radiodifuziunii din Germania, înscriind în palmaresul său nume dirijorale de primă mărime europeană – de la Abendroth, Kegel, Hauschild până la actualul dirijor principal Kristjan Järvi (2012), director de onoare al Festivalului. Distincții semnificative însoțesc realizările acestei orchestre, culminând cu premiul „European Culture Award”. Impresionantă deci invitarea și prezența formației la cea de a treia ediție RadiRo, contribuind la prestigiul acestui Festival.

Aflată cu două programe pe podiumul Studioului de concerte „Mihail Jora” al Societății Române de Radiodifuziune, sub conducerea celebrului dirijor Kristjan Järvi, Orchestra a desfășurat o demonstrație de repertoriu romantic și modern direcționată spre împlinirea preferințelor publicului.

Începutul primului concert a fost dedicat unei muzici moderne mai dificil de ascultat datorită versiunilor repetitive ale motivelor. "Variațiuni pentru suflători" este o lucrare a , scrisă în , cu formule fără acces lesnicios la public, poate în contrast cu aplicația voit expresivă a dirijorului. Continuarea programului a devenit însă atractivă pentru melomani, căci ni s-a oferit o audiție mai puțin cunoscută nouă, a "Concertului nr. 4 pentru pian" de Rachmaninov. Un discurs pasional, dramatic și liric, construit cu abilitate de pianistul Denis Kozhukhin în valuri romantice, a reprezentat pledoaria sa convingătoare în favoarea marelui compozitor rus, dovedind că tânărul interpret împlinește o ascensiune spectaculoasă în primii ani ai carierei ce l-a impus prin obținerea marelui premiu la Concursul "Reine Elizabeth", Bruxelles - 2010.

Regizoral, Järvi și-a proiectat finalul de program cu "Simfonia a IV-a" de Schumann, în care coregrafia dirijorală corporală pe care o stăpânește expresiv (și excesiv) a impus orchestrei o stare emoțională poetică, muzicienii tălmăcind impecabil și profesional viziunea dirijorului. *Orchestra simfonică Radio MDR din Leipzig* evoluează cu un simfonism de înaltă clasă, în care romantismul unește firesc, la indicațiile lui Järvi, arhitectura cvadripartită a lucrării într-un flux continuu ascendent.

Am constatat o altă concepție repertorială pentru al doilea concert - preferința pentru "șlagăre" repertoriale. Imaginile scenice redată cu umor în opera "Intermezzo" de Richard Strauss, sugerează ideile compozitorului pentru "Zwischenspielen-comedie burgheză cu interludii simfonice". Sonorități diverse, rafinat concepute și redată, asigură reușita acestor crâmpoie spectaculare pregătind, totodată, întâlnirea cu superbul șlagăr al jazzului simfonic creat de George Gershwin. Din nou, constatăm că Kristjan Järvi știe să-și aleagă colaboratorii - acum pianistul Stefano Bollani, renumit în concertele de gen jazzistic, un artist care investighează muzica trecutului recent, capabil a conferi o nouă viață operelor ce își trăiseră renumele în secolul trecut, menținându-și permanența în viața muzicală. Așa este "Rapsody in Blue" de Gershwin, interpretarea dovedind că solistul are o opinie personală privind expresia, vitalitatea și diversitatea jazzului, redată cu versatilitate concertantă. Spiritul improvizatoric nu-i este străin, Stefano Bollani dăruind publicului, printre suplimentele acordate, o versiune filtrată prin jazz a cântecului românesc de Iosif Ivanovici, "Barca pe valuri". Starea de bine a sălii de concert, arhiplină de melomani, în dialog cu *Orchestra simfonică Radio MDR din Leipzig*, condusă de Kristjan Järvi, s-a transferat apoi către finalul programului, cu splendida suită "Lacul lebedelor" de Ceaikovski.

O muzică deosebit de expresivă, cu evidente trimiteri dramaturgice, conferă acestei capodopere statutul de excepție în repertoriul baletului romantic, bază

pentru edificarea a numeroase creații ulterioare. Partitură care cuprinde atât sensurile narațiunii cât și pe cele ale esteticii mișcării dansante, „Lacul lebedelor”, supranumit și „Regele baletelor”, a beneficiat de versiunea concertantă a unei suite orchestrale menite a reaminti publicului unele dintre cele mai frumoase pagini ale acestei povestiri coregrafice. Alegerea lor depinde de celebritatea momentelor și de oferta simfonică apreciată de către numeroși dirijori. Järvi și Orchestra din Leipzig au dăruit întreaga lor forță creatoare pentru bucuria participanților la concertele Festivalului, cucerind un succes culminativ în manifestările RadiRo și demonstrând că directorul de Onoare al acestei ediții este un important dar și original

Orchestra Simfonică Radio MDR din Leipzig, dirijor Kristjan Järvi, Denis Kozhukhin – pian

foto: Alexandru Dolea

dirijor, capabil să asigure în plan internațional faima ansamblului simfonic Radio din Germania.

29 septembrie. Prime audiții și Concluzii pentru ultimele trei concerte ale Festivalului

Concepția programului ediției a III-a a Festivalului Internațional RadiRo reflectă o ascensiune a interesului și diversității acestui eveniment muzical din toamna lui 2016.

Familiarizați cu realizările interpretative ale *Orchestra Simfonice Radio ORF* din Viena, pe care melomanii bucureșteni le cunosc mai îndeaproape prin transmisiile radiofonice și o discografie de înaltă clasă, putem afirma că această întâlnire "în direct", din seara de joi 29 septembrie recomandă plus valoarea manifestărilor RadiRo, care se apropie de final. Tânărul dirijor Cornelius Meister, dirijor principal și director al Orchestrai, a răspuns invitației organizatorilor venind cu ansamblul pregătit repertorial pentru demonstrația concertantă din Studioul de concerte al Societății Române de Radiodifuziune. Muzicienii și-au asumat răspunderea de a veni la Festival cu prima audiție mondială a lucrării "Insule" prin care autorul Gerald Resch (prezent în sala de concert a Festivalului) răspunde solicitării adresate de dirijorul Cornelius Meister. Fiind audiată oficial prima oară în programul RadiRo, lucrarea a beneficiat de receptivitatea publicului românesc. Se alătură acestui emoționant eveniment și prezența pe podium a Maestrului viorii, Gidon Kremer, care și-a început cariera cu debutul la *Musikverein* din Viena, în anul 1970. În interpretarea sa, am ascultat tot o primă audiție la RadiRo, oferită Festivalului de Gidon Kremer, capabilă de a emoționa ascultătorii - "Concertul pentru vioară" de M.

Weinberg. Măiestria interpretului, replicile Orchestrei, justifică aplauzele entuziaste pentru punctul de vârf al vizitei *Orchestrai Simfonice Radio ORF* din Viena. În încheierea programului, execuția sincer romantică a

Cornelius Meister

foto: Alexandru Dolea

“Simfoniei I” de Sibelius, sub bagheta dinamică și temperamentală a lui Cornelius Meister, a dovedit capacitatea de performanță a ansamblului oaspete.

30 septembrie. Debutul unui tânăr maestru, Leo Hussain, la ONR

Organizatorii Festivalului RadiRo și-au manifestat totală încredere în arta interpretativă a lui Alexandru Tomescu, muzicianul care de mai mulți ani cântă pe celebra vioară *Stradivarius Elder-Voicu*. Unanima apreciere a melomanilor a marcat interesul maxim pentru audiția interpretării, în penultima seară festivalieră, a “Concertului pentru vioară și orchestră op.14” de Samuel Barber. Cunoaștem capacitatea sa creatoare, pătrunderea ideilor ce animă partiturile abordate, cu sens și sensibilitate, muzica lui Barber fiind fericit tălmăcită într-o reușită colaborare de interes artistic cu dirijorul Leo Hussain – debut la ONR. Șef de orchestră atestat în România la recente Festivaluri Internaționale “George Enescu”, muzician de o abilitate remarcabilă în relația cu ansamblurile muzicale, Hussain, și-a consolidat viziunea interpretativă în lumea simfonicele și teatrelor lirice (bucureștenii l-au aplaudat în operele “Wozzeck” de Alban Berg și “Oedipe” de George Enescu). Pentru RadiRo, Hussain propunea “Interludiile marine” din “Peter Grimes”, din dorința de a aduce în sala de concert imaginea tulburătoare a mării, creată de sonoritățile Orchestrei Naționale Radio cu care a lucrat, imagine care i-a stimulat plastica expresivă, urmând intențiile lui Benjamin Britten. Ultima lucrare a programului, “Simfonia a II-a, op. 73” de Johannes Brahms, deschidea audiției un alt orizont, epopeic și monumental. Cu un simț muzical rafinat în regulile arhitectonicii orchestrale, Leo Hussain a preluat de la maeștrii cu care a studiat, mijloacele abordării simfonismului brahmsian. Urmându-i gestica și

tensionarea expresivă, Orchestra Națională Radio își păstrează astfel competitivitatea impusă în primul concert de Cristian Măcelaru. În tripticul Britten-Barber-Brahms, tălmăcit de bagheta lui Leo Hussain, la momentul primei sale relații cu ansamblul românesc, în a opta seară simfonică a Festivalului, ONR și-a continuat ascensiunea valorică, alături de oaspeții celei de a III-a Ediții.

1 octombrie. Final de Festival RadiRo cu simbol de “soare răsare”

De la Shenzhen la Londra, de la Leipzig la Oslo sau Viena călătoria a transformat Bucureștiul în locul de întâlnire al melomanilor, cu participări radiofonice media în întreaga lume. A existat o anume “dramaturgie” spectaculară care aduce în concertul final excelența formației *BBC Concert Orchestra*, ce a susținut, pentru prima dată în Sala Radio, manifestarea de închidere a celor nouă seri festivaliere. Dirijorul Barry Wordsworth, director de onoare al acestei prestigioase orchestre, a gândit un program “Mozaic” în care istoria muzicii se întâlnește cu divertismentul, adăugând momente de neuit în memoria ascultătorilor. Formulele desfășurate în interpretări variate au demonstrat, așa cum spunea Ovidiu Miculescu, președinte Director General Radio România, că “*RadiRo este un semnal viu și dinamic...singură muzica are darul formidabil de a depăși toate frontierele!*”

Simfonismul romantic marchează deschiderea expresivă cu sonoritățile Uverturii “Carnavalul roman” de Berlioz. Măiestria unește miraculos grandoarea temei lui Purcell cu inventica creatoare a lui Britten. Descoperim, ca și în programele altor orchestre, specificitatea națională sau folclorică, viguroasă în “Rodeo” de Copland, rafinat prelucrată aluziv de G. Barker în “Concertul său într-un act” (redat dezinvolt de către Charles Mutter, director adjunct al *BBC Concert Orchestra*, care și-a ocupat apoi locul de concertmaistru al ansamblului) sau “Concertul nr.1 pentru flaut” de M. Arnold (solistă

Orchestra Națională Radio, dirijor Leo Hussain, Alexandru Tomescu – pian

foto: Alexandru Dolea

flautista cu origini germano române, Ileana Ruhemann, flautist principal al *BBC Concert Orchestra*, interpretă în formația acestei serii. La un nivel specific internațional al *BBC Concert Orchestra*, artiștii britanici își împlinesc misiunea cu generozitate, oferind publicului, în supliment, un aranjament al “Ciocârliei” noastre. Pentru că un final de Festival aduce voia bună în mijlocul celor care au interpretat muzica și cei care le-au urmărit cu bucurie reușitele, aplaudând entuziaști fiecare performanță muzicală, programul bitanicilor s-a încheiat cu muzica lui Maxwell Davies având ca subiect o nuntă pe arhipelagul scoțian. Piesa lui Maxwell Davies s-a încheiat cu un cântec de cimpoi (solist Robert Jordan) pe care compozitorul îl descrie ca un “simbol al soarelui răsare”. Nimic mai potrivit ca urare de viitor fericit pentru Radio România, în așteptarea ediției a IV-a RadiRo.

Grigore CONSTANTINESCU

Cel de-al treilea „turnir” al Orchestrilor Radio

23 Septembrie – 1 Octombrie 2016

Între strălucitele inițiative ale conducerii Radiodifuziunii Române, un loc distinct îl ocupă Festivalul Internațional al Orchestrilor Radio organizat și produs, bianual, începând din 2012, de către Radio România, în parteneriat cu Centrul Cultural ARCUB și Institutul Cultural Român.

Colosalele eforturi financiare și logistice, pe care le presupune și impune o acțiune de o asemenea anvergură, și anume transportarea la București a unor ansambluri simfonice masive, din diferite colțuri ale lumii, de data aceasta chiar din zona asiatică, împreună cu zecile de instrumente specifice fiecăruia, precum și a unui număr

*Orchestra Simfonică din Shenzhen,
dirijor Lin Daye*

deloc neglijabil de dirijori și soliști - 16 de peste hotare și cinci din România - dar și a câtorva compozitori, ale căror lucrări au fost înscrise pe afișele celor nouă zile de concert, s-au reflectat cu prisosință în nivelul interpretărilor și în incontestabilul succes de public.

În ediția din anul acesta - director de onoare dirijorul Kristjan Järvi - s-au perindat, pe podiumul Studioului „Mihail Jora”, *Orchestra Simfonică din Shenzhen* (China), în premieră absolută, condusă de Lin Daye, soliști Zhang Zuo și Gabriel Croitoru, *Orchestrale Radiodifuziunilor din Oslo* - dirijor Miguel Harth-Bedoya, soliști Tine Thing Helseth și Vadym Kholodenko, *Leipzig* - dirijor Kristjan Järvi, soliști Denis Kozhukhin și Stefano Bollani, *Viena* - dirijor Cornelius Meister, solist Gidon Kremer, *Orchestra de concert BBC* - dirijor Barry Wordsworth, soliști Charles Mutter, Ileana Ruhemann, Robert Jordan (cimpoi), și, desigur, *Orchestra Națională Radio* - dirijori Christian Măcelaru și Leo Hussain, soliști Răzvan Suma, Olga Pudova, Sunnyboy Dladla, Șerban Vasile, Alexandru Tomescu.

Ca în orice „turnir”, participanții la „întrecere” e necesar să se situeze la un nivel de măiestrie artistică de la foarte bun la excepțional. În consecință, departajarea între unii și alții devine un act dificil. A fost și cazul formațiilor simfonice care s-au întrecut în performanțe în cea de-a treia ediție a Festivalului Internațional RadiRo.

Mă voi rezuma la câteva considerații privind amprenta interpretativă definitorie, în opinia mea, pentru orchestrele, dirijorii, soliștii pe care am reușit să-i ascult.

Orchestra din Shenzhen.

Disciplinată, asumându-și conștient responsabilitatea fiecărui sunet, fiecărei fraze și expresii, urmărind perfecțiunea detaliului, atentă la diferențierea intensităților sonore, în scopul obținerii unei palete coloristice cât mai nuanțate, și, deopotrivă, la construcția dramatică a crescendo-urilor, *Orchestra din Shenzhen* a constituit o reală și plăcută surpriză. Pe lângă faptul că s-a comportat ca un organism perfect reglat, a fost și singura care a inclus în programul său, din deschiderea Festivalului, o partitură românească: *Rapsodia I, în La major, op. 11* de George Enescu - un adevărat „slagăr” atât în repertoriul autohton, cât și în cel al formațiilor străine, cu toate că ...deloc agreată de către Enescu însuși, întrucât o considera mai puțin reprezentativă pentru personalitatea sa creatoare. Și, cu toate că aceeași lucrare se mai făcuse auzită și în celelalte două ediții ale RadiRo, uneori în tandem cu *Rapsodia a II-a în Re major*, felul în care a fost cântată de către instrumentiștii asiatici i-a conferit un plus de noblețe și plasticitate. Sub bagheta dirijorului Lin Daye, care filtrează prin sine fiecare sunet, muzica enesciană și-a dezvăluit structura poetico-dramatică, pe de o parte în fraze de foarte largă și nobilă respirație, pe de altă parte, prin accente de un dramatism zguduitor, poate ca cel resimțit de către compozitor în clipele rememorării propriului trecut și a desprinderii de plaiurile natale. Nu același lucru s-ar putea spune despre *Suita simfonică „Sheherazada”* de Rimski-Korsakov, al cărei discurs excesiv fragmentat

ritmic, cu fraze lipsite adesea de dinamica și pregnanța accentelor a pierdut din fluiditate și coerență, și nici despre *Introducere și Rondo capriccioso* de Saint-Saëns unde au existat decalaje supărătoare între ritmul virtuozului violonist Gabriel Croitoru și orchestră. În schimb, foarte tână pianistă Zhang Zuo a fost impecabilă în susținerea, cu finețe, dar și cu energia tipică artiștilor asiatici, a efluviiilor armonico-melodice ale *Concertului în do minor* de Rachmaninov.

Orchestra Radiodifuziunii din Norvegia.

Sub bagheta dirijorului peruan Miguel Harth-Bedoya, ansamblul norvegian s-a legitimat nu doar prin

*Orchestra Simfonică Radio din Norvegia,
dirijor Miguel Harth - Bedoya*

opus-urile a doi compozitori aparținând școlii naționale norvegiene – Geirr Tveitt și Edvard Grieg – ci și prin atributele caracteristice ansamblului orchestral: aplombul

„Munții Apuseni” de Marțian Negrea, ori *Suita a III-a*, „Săteasca” de George Enescu!

Orchestra Națională Radio.

Succedarea, la pupitrul său, a unor dirijori relativ tineri, cu studii și angajamente onorante la pupitrele unor orchestre notorii din Europa și Statele Unite, a reușit să imprime, în ultima vreme, *Orchestrai Naționale Radio*, o identitate superior conturată constând în omogenizarea și consistența sunetului, în promptitudinea răspunsurilor la exigențele muzicii și sugestiilor dirijorale, în maleabilitatea stilistică și implicarea responsabilă în actul interpretativ. Unul dintre acești dirijori este Cristian Măcelaru, cel care s-a aflat la pupitrul primului concert al ONR. Temperament dinamic, exploziv, cu o atenție distributivă asupra detaliilor ritmico-timbrale, atât de eficientă în comunicarea vie, susținută cu instrumentiștii, Cristian Măcelaru știe să le transmită, elocvent, stările emotiv-expresive ascunse în partiturile abordate. Ca de obicei, violoncelistul Răzvan Suma s-a

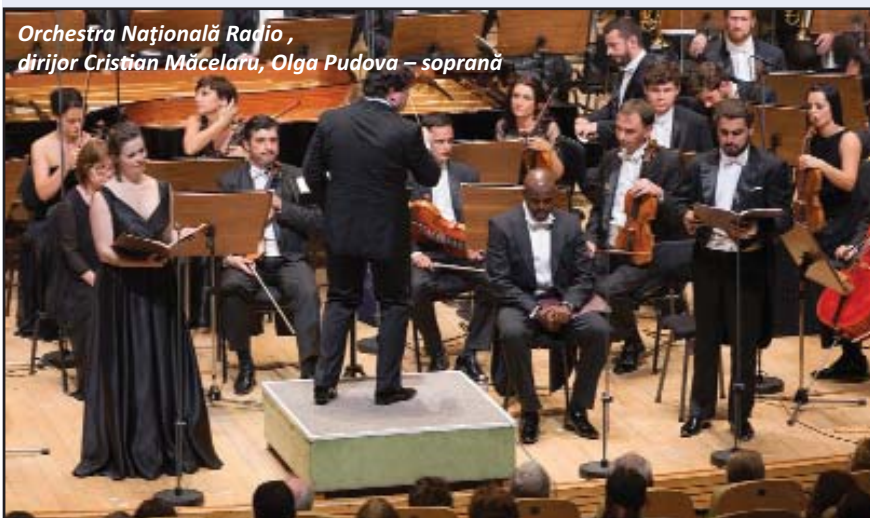
Orchestra Simfonică Radio din Norvegia,
dirijor Miguel Harth – Bedoya, Vadym Kholodenko – pian

provenit din siguranța de sine a instrumentiștilor, sincronizarea fără fisuri între ei, ca și între ei, dirijor și soliști, gestică unui dirijor pasionat și pasional, cu un pronunțat simț al ritmului și al construcției arhitectonice solide, impozante – aspecte evidențiate mai ales în felul în care a modelat *Simfonia a II-a în Do major* de Robert Schumann. Pianistul ucrainian Vadym Kholodenko a impresionat în *Concertul* lui Grieg datorită uluitoarei sale dexterități în a atinge parcă *aura* sunetelor, *corpul lor eteric*, fără să ignore ori să minimalizeze însă suportul material de pe care-și luau zborul în spațiu – efect similar celui produs de sculpturile lui Brâncuși! Cât despre adaptarea melodiilor populare culese și de către Geirr Tveitt din districtul *Hardanger* (și nu *Hardingtinar*, cum apare în program!) și reunite în patru *Suite pentru orchestră op. 151*, „*A Hundred Hardanger Tunes*” (*O mie de melodii din Hardanger*), mărturisesc că lungimile exagerate ale selecțiunilor, chiar dacă ritmurile de joc popular norvegian au asigurat o anume dinamică muzicii, m-au făcut să mă gândesc cât de bine și de firesc s-ar fi

Corul Academic Radio, dirijor: Ciprian Țuțu
Corul de Copii Radio, dirijor: Voicu Popescu

dovedit a fi muzicianul intelectual, al frazelor elegante și rafinate și al rafinementelor sonore extreme – poate mai puțin adecvate rigorii clasice a *Concertului în Do major* de Joseph Haydn, pe care solistul 1-a transformat într-o bijuterie filigranată, spre încântarea publicului. Punctul de greutate al serii de 26 Septembrie 1-a constituit celebra Culegere de cântece latine medievale, profane și religioase, nord-germanice și franco-provensale, *Carmina Burana* de Carl Orff. Am asistat la o creație interpretativă spectaculoasă atât a orchestrei, cât și a Corului Academic condus de către Ciprian Țuțu, și a Corului de copii, excelent pregătit de către Voicu Popescu. Din păcate, garnitura solistică a fost inegală ca nivel de performanță vocală: soprana Olga Pudova, deși posedoare a unui glas cu timbru plăcut, cristalin și frazare muzicală susținută lejer în acut, nu a reușit totuși să imprime scurtelor ei intervenții accentele și

Orchestra Națională Radio,
dirijor Cristian Măcelaru, Olga Pudova – soprana

integrat în program, printre altele, o piesă ca „*Scoica*” (*Monografia comunei Sârbova*) de Anatol Vieru, *Suita „Prin*

exuberanța pasajelor, poate și din cauza dicției defectuoase, neinteligibile, datorată unei emisii vocale crispate. În schimb, tenorul sud-african Sunnyboy Dladla a stârnit interesul cu timbrul său metalic, extrem de compact și extins în registrul superior, cu acute proprii contratenorilor. Cel mai sugestiv pentru partitura lui Orff, care trece de la spiritul religios la cel mundan, pigmentat cu umor, accente sentimentale și ironie, a fost baritonul Șerban Vasile. Glasul lui pătrunzător, generos, dicția perfectă și chiar intenția de *joc de scenă*, au subliniat vitalitatea textelor.

Cel de-al doilea concert al *Orchestrai Naționale Radio* l-a avut pe podiumul dirijoral pe britanicul Leo Hussain. Temperament exploziv, cu o gestică extrovertită, Leo Hussain a dinamizat orchestra, relevându-i potențialul expresiv și receptivitatea, în lucrări predilecte pentru el, de Britten și Barber - *Concertul pentru vioară și orchestră* al celui din urmă permițându-i lui Alexandru Tomescu să-și

- el fiind cunoscut drept „pianist de jazz” - în blue jeans, cămașă înflorată, adidași, păr lung prins în codiță, la spate - a format, cu Kristjan Järvi, un cuplu atipic, a cărui imagine părea să împartă scena în două secvențe temporale disparate: de o parte instrumentiștii orchestrei, în ținută sobră, „de concert”, de cealaltă parte protagoniștii în timpul unei... repetiții! Momente diferite, alăturate și unificate însă, ca într-o peliculă cinematografică, de virtuozitatea și muzicalitatea impecabile ale ambilor artiști, care au estompat până la anulare discrepanța dintre convențional și natural! În *Suita din „Lacul lebedelor”*, transformată într-o adevărată „simfonie dramatică”, după propria-i expresie, Järvi a fost meticolos în sugerarea fiecărei intrări a instrumentelor, s-a dezlănțuit vulcanic și s-a strecurat cu o dezinvoltură spectaculară printre ritmurile eterogene ale suitei ceaikovskiene, dovedind că *are muzica în sânge* și că, în sunetele, motivele, frazele în care simte că nu ar exista o poveste, e dispus să o inventeze singur, pentru a face discursul cât mai comprehensibil.

Orchestra Simfonică Radio MDR din Leipzig, dirijor Kristjan Järvi

expună abilitățile virtuozice, de tălmăcitor paganinian, favorizat și de sunetul incomparabil al Stradivarius-ului „Elder-Voicu” pe care cântă. *Simfonia a II-a* de Johannes Brahms a fost concepută din tușe suculente și accente tăioase, tranșante, ca un relief vertical, megalitic.

Orchestra Radioteleviziunii din Leipzig (MDR).

Colectivul simfonic german a adus cu sine un suflu nonconformist, prin prezența la pupitru a dirijorului Kristjan Järvi, mezinul familiei de muzicieni de origine estoniană, al cătui tată, Neeme Järvi, s-a numărat printre invitații primei ediții a Festivalului, când a condus *Orchestra BBC*. Într-o vestimentație „casual”, cu o gesticulație ostentativ-teribilistă, ce-i angrena întregul corp, Järvi s-a impus în fața formației - altminteri alcătuită din instrumentiști stilați, cizelați, cultivați - prin știința sa muzicală desăvârșită, prin seriozitatea cu care respectă fiecare sunet din partitură, pe care, de altfel, am observat că o cunoaștea pe dinafară, chiar dacă o ținea deschisă pe pupitru, prin dezinvoltura, inteligența și generozitatea actului dirijoral, prin decizia și fermitatea cu care-și susține și transmite propriul plan de construcție a lucrărilor de Richard Strauss, George Gershwin, P.I. Ceaikovski. La rândul său, italianul Bollani, în ținută tipică jazzman-ilor

Orchestra Radiodifuziunii din Viena.

Orchestra vieneză - un alt mecanism perfect articulat, cu instrumentiști rafinați și elevați, cu suflători stăpâni pe instrumentele lor, conduși de către dirijorul Cornelius Meister, foarte preocupat, la rândul-i, de respectarea sistemului ritmic asimetric, eterogen, contrastant, în special în primele două opus-uri, *Inseln (Insule)* de Gerald Resch și *Concertul pentru vioară și orchestră* al polonezului Mieczysław Weinberg. Apariția, ca solist, a faimosului violonist Gidon Kremer, acum în vârstă de 69 de ani, a augmentat altitudinea actului interpretativ în totalitate. Violonistul rus și-a creat și dezvoltat o asemenea cultură a sunetului, încât își fascinează și azi auditoriul. Kremer descinde adânc în interiorul materiei sonore, pe care o descompune în particule infinitesimale, sublimând-o. Piesa de rezistență a fost, cum se întâmplă de fiecare dată, lucrarea simfonică din final. În cazul de față, *Simfonia I* de Jean Sibelius. Ansamblul vienez a trecut cu brio testul eterogeneității stilistice a partiturii care, dincolo de eclectismul tipic

Orchestra Simfonică Radio ORF din Viena, dirijor Cornelius Meister, Gidon Kremer – vioară

multora dintre paginile autorului finlandez, a dat posibilitatea instrumentiștilor să-și etaleze valențele

solistice, precum și abilitatea trecerii rapide de la o expresie la alta, iar dirijorului să-și valorifice meticulozitatea în menținerea echilibrului ritmic al muzicii.

Mă gândeam că, și aici, în locul piesei lui Resch, destul de dezlânată și anostă, (ar fi stat foarte bine, de pildă, *Ison II*, de Ștefan Niculescu, sau, de ce nu, *Spațiu și ritm*, ori *Armonii III* pentru orchestră simfonică de Tiberiu Olah...

Orchestra de concert BBC.

Dirijată de îndelung experimentatul Barry Wordsworth la pupitrul acestui colectiv orchestral, *Orchestra de concert BBC*, a declanșat un adevărat „tsunami” al ritmurilor cu tentă folclorică, în mare parte repetate obsesiv, începând cu *Carnavalul roman* de Berlioz, trecând prin *Concert într-Un Act pentru vioară și orchestră* de Guy Barker, *Rodeo* de Aaron Copland și piesa lui Samuel Barber, *Un tânăr conduce orchestra*, pentru a ajunge la *Concertul pentru flaut* de Malcolm Arnold și la *Nuntă în Orkney cu răsărit de soare* de Peter Maxwell Davies. Poate și datorită structurii preponderent ritmice a acestor piese de mare popularitate, „datate”, ca să nu spunem *desuete*, instrumentiștii – altfel, virtuozii foarte bine pregătiți, fiecare potențiali soliști, așa cum s-au dovedit interpreții partiturilor de Barker și Arnold, violonistul Charles Mutter și flautista Ileana Ruhemann – au dat impresia unei interpretări mecanice, de o exactitate aproape cazonă, rigidă. Treptat, datorită amalgamului ritmic al pieselor, unele cu efecte romantice (Berlioz), altele de café-concert (Barber), cu ecouri country (Copland), arhaicizante (Britten), cu influențe neoclasiche (Arnold), culminând cu efervescența cântecelor și jocurilor populare de sorginte scoțiană din ținutul Orkney (Davies), iar la final

care a generat zeci de minute de aplauze... delirante din partea audienței! Și, pentru ca „petrecerea” să fie completă, Orchestra BBC a oferit publicului, imposibil de oprit să ovaționeze, un potpuriu de melodii populare scoțiene și din alte zone ale lumii, combinate cu prelucrări ale Rapsodiilor enesciene (din nou Rapsodiile!) denumit *Bremania*, realizat de către Peter Cowdrey – un pasionat culegător de folclor din Europa de Est, America de Sud, Polynesia și alte zone exotice.

A fost un final de festival electrizant, ai cărui organizatori, producători, sponsori merită toate felicitările pentru felul în care s-au achitat atât de asigurarea fluentei desfășurării concertelor propriu-zise, cât și de promovarea lor prin intermediul transmisiunilor radiofonice directe, și al mass-media, dar care îi și obligă să mediteze mai serios

Orchestra de concert BBC, Rob Jordan – cimpoi

asupra strategiilor pe care ar trebui să le folosească în viitor, în privința introducerii, în programele oaspeților străini – în Festivaluri, ca și în stagiunile curente - și a unor lucrări din literatura autohtonă, clasică și contemporană, inspirându-se tocmai din exemplul acestora, din abilitatea

lor în a-și promova atât de bine și de eficient propriile creații și pe artiștii țării de proveniență! Dacă țara-gazdă (în speță, România) e dispusă să accepte câte două sau trei piese din repertoriul oaspeților, nu văd de ce nu ar fi posibilă și reciproca! Dar, nu neapărat... *Rapsodiile* de George Enescu, și, poate, *nu numai* George Enescu! Există compozitori de la Mihail Andricu la Dan Dediu (în prima ediție i s-a cântat o lucrare camerală), perfect compatibili cu mulți dintre autorii de peste hotare, din trecut și de azi.

Atâta vreme cât creațiile românești incluse în programele străinilor se rezumă doar la *Rapsodiile* enesciene, dar lipsesc aproape cu desăvârșire din programele

prezentate străinilor de către artiștii noștri, sau rămân închise între copertile unor CD-uri inaccesibile marelui public de pretutindeni, nu mai avem dreptul să deplângem precaritatea promovării și cunoașterii, în lume, a valorilor românești. (Foto: Alexandru Dolea)

Despina PETECCEL-THEODORU

Orchestra de concert BBC
dirijor: Barry Wordsworth, Charles Mutter – vioară

agrementate cu apariția pitorească a unui cimpoier veritabil, Robert Jordan, purtând costumul ecosez și o cușma înaltă, neagră, asemănătoare căciulilor din blană de urs ale soldaților ce străjuiesc Palatul Buckingham, instrumentiștii britanici au transformat ultima seară a Festivalului Orchestrelor Radio într-un fel de *chermeză*,

Pompei Hărășteanu

S-a stins din viață, după o carieră de excepție, Pompei Hărășteanu, unul dintre cei mai de seamă protagoniști ai scenei noastre lirice, a cărui prezență în lumea noastră muzicală, desfășurată pe câteva bune decenii, a însemnat un exemplu de calitate, talent și probitate artistică.

Scena Operei române apare și de această dată văduvită de unul dintre marii săi interpreți care au susținut-o atât prin calitatea prestației artistice, în care personalitatea interpretului de excepție se identifică cu sensul adânc al tramei dramatice a spectacolului, cât și prin șansa oferită creației originale a prezentului, unde aportul său rămâne exemplar.

Pompei Hărășteanu s-a afirmat în decursul întregii sale cariere ca un spirit viu, deschis la nou și la tradiție în egală măsură, și prin interpretările sale se plasează printre

cei mai importanți creatori de prime audiții din muzica românească. A dat glas prin frumusețea timbrului său vocal și – mai ales – prin autoritatea deslușirii profesionale a mesajului componistic unui repertoriu de seamă. Capacitățile sale interpretative confirmate de o pregătire profesională impecabilă i-au asigurat un standing de excepție în contextul vieții noastre muzicale, un nivel la care, mă întreb, câți din cei care populează azi spectacolul muzical mai dau seamă? Și-a respectat și și-a cultivat consecvent înzestrarea și talentul, iar prezența sa artistică și umană rămâne de neuitat în amintirea publicului și a celor cu care a colaborat și care l-au îndrăgit.

Am fost unul dintre privilegiații interpretărilor sale în lucrări precum *Domnișoara Hus*, *Simfonia-Baladă*, opera „*La Țigănci*” și i-am simțit tare lipsa colaborând uneori cu unii și cu alții... Asta-i lumea noastră, iar dispariția treptată a unei actuale octogenare generații de mari artiști ne plasează din ce în ce mai mult în istorie decât în prezent.

Pompei Hărășteanu ne rămâne tuturor o amintire luminoasă, o prezență caldă și tonică, careia îi simțim și i se va simți din ce în ce mai tare lipsa. A fost un mare artist și un om bun.

Dumnezeu să-l odihnească!

Nicolae BRĂNDUȘ

Ioan Gyuri Pascu

S-a stins, pe neașteptate și prematur, la numai 55 de ani, un creator cu multiple valențe, cu reușite ca muzician, actor pe micul și marele ecran, textier, umorist, scriitor, comentator sportiv.

S-a născut la Agnita (31 august 1961), cu tată român și mamă pe jumătate unguroaică. A început să studieze pianul la vârsta de nouă ani și a învățat singur să cânte la chitară (manualul Maria Boeru), la baterie și la muzicuță. Joacă handbal, dar muzica învinge: între 1978 și 1980 a cântat alături de formația fraților Moldovan, Trandafirii Negri. Nu reușește la Facultatea de teatru din Târgu Mureș, lucrează ca strungar, iar în 1980 este înrolat în armată, unde a fondat formația Fundal. După 1982 a cântat în cadrul *Cenaclului Flacăra* și la concertele Serbările „Scânteii Tineretului”, iar în 1984 a intrat la Facultatea de Litere din cadrul Universității Babeș-Bolyai, secția română și spaniolă. Între 1988 și 1989 a predat limba și literatura română la o școală primară din Ulmu, județul Călărași, dar a renunțat pentru a se întoarce la muzică.

În 1992 a fondat Tempo Music, în colaborare cu prietena sa Daniela Marin, afirmând că aceasta a fost prima casă de discuri independentă din România. Aici s-au lansat *Vama Veche*, *Domnișoara Pogany*, *Dinu Olărașu*. În 1993 a lansat albumul *Mixed Grill* (combinație rock, reggae, pop, blues - emblemă a stilului său eclectic), cu hit-ul „Țara arde și babele se piaptănă”. A fondat

formația *The Blue Workers*, lansând cu ea albumul *Mașina cu jazzolină* și *Caseta pentru minte, inimă și gură*, conținând piese social-politice ca „*Morcovul românesc*” și „*Instalatorul*”. În 1995 a participat la Festivalul „Cerbul de Aur” și a primit trofeul pentru „Cel mai bun album” din partea revistei *Actualitatea Muzicală*, pentru *Mașina cu jazzolină*. Cu *Blue Workers* a participat la Festivalul de jazz de la Sibiu și a susținut mai multe concerte acompaniate de o orchestră simfonică. În 1997 a lansat albumul *Gânduri nevinovate* și a renunțat să mai cânte pentru o scurtă perioadă de timp, afirmând că este dezamăgit de noile tendințe din muzica pop. A revenit cu albumul *Stângul de a visa*, ne-difuzat la posturile private. I se spunea că piesele sunt frumoase, dar nu sunt în politica postului - astfel că a rămas un critic acerb al radioului comercial românesc, precum și al concursurilor tv de talente, gen „*Românii au*”

talent", „Vocea României”, „X Factor”. A mai lansat două albume solo, *O stea și Jocul de-a joaca*, 2004 și în același an, compilația Best of intitulată *12 ani, 12 balade*, urmată de albumul *La jumătatea vieții*.

A jucat în filme de lung metraj precum *O vară de neuitat* - în regia lui Lucian Pintilie și *Occident* - regizor Cristian Mungiu și în scurt metrajul *Corul pompierilor*.

Pe micul ecran colaborează cu membrii grupului studentesc de umor *Divertis*, cu care apare după '89 la TVR. Cu *Divertis* devine co-prezentator al emisiunii pamflet de pe Antena 1, obținând o popularitate uriașă, astfel că într-un sondaj publicat de TVR 1 este ales „cel mai bun comediant al anului 2003”. Apare și în *Land of Jokes*, serialul de satiră produs de o parte din *Divertis* numită *Distractis* pentru Pro TV, unde a jucat rolul *Nemuriciul* (inspirat din *Highlander*). L-a jucat pe inspectorul șef de poliție Fane Popovici în *Vine poliția!*, un serial V.

Pe scenă a jucat în *Viconte*, o piesă de teatru muzical de Eugen Ionescu, în piesele *Din adâncuri* și *Azilul de noapte*, de Maxim Gorki. L-a interpretat pe Cadâr în comedia *Take, Ianke și Cadâr*. A participat la înregistrarea spectacolului radiofonic „Henric al V-lea”, care a primit Premiul UNITER pentru cel mai bun spectacol radiofonic.

A scris mai multe cărți pentru copii, un volum de poezii intitulat *Purtătorul de cuvinte*, articole sportive în mai multe publicații, iar la vârsta de patruzeci de ani a început să publice cărți care tratează teme spirituale.

S-a căsătorit cu Daniela în 1993, în 2009 a divorțat, au o fiică - Ana Iarina (n. 1997).

La sfârșitul anului 2010, Pascu a suferit un atac cerebral soldat cu o paraliză temporară, iar la 26 septembrie 2016 a decedat în urma unui infarct miocardic.

Dan CHIRIAC

Amintiri despre Gyuri

La sfârșitul anilor '80 și primii ani post-decembriști aveam o stagiune permanentă la Teatrul popular din Călărași, o sală intimă, cu balcon, de vreo 300 de locuri probabil, dar mereu arhiplină. Directoarea, Dana Cojenel, era o femeie extrem de inimoasă și o ajutam cu drag în acea perioadă de „autofinanțare” (ce bună ar fi și acum, i-ar obliga să mai facă spectacole pe unii diriguitori de instituții culturale, care-și fac planul doar prin închirieri de spații!): de două ori pe lună luam în Dacia mea 3 artiști, suficienți pentru două ore de spectacol - nu-mi aduc aminte, dar e posibil ca uneori să fi susținut și două concerte într-o zi. Nu fără peripeții: la una din plecări un șofer de excavator, care mai mult ca sigur nici n-avea voie să circule prin oraș, a pendulat cupa chiar când treceam prin dreptul lui și mi-a făcut praf parbrizul; am scăpat din fericire teferi, alt noroc fiind acela că unul din artiști era Ștefan Hrușcă, care locuia nu departe, într-o garsonieră în Tei și ne-am înghesuit toți în Olteci-ul lui. Altădată, la întoarcerea de la Călărași de această dată, noaptea, obosit fiind, era să poposim într-un lac, am rotit brusc volanul la o curbă neșemnalizată corespunzător, toate lucrurile au sărit din portbagaj (capac... automat, deh, Dacia!), iar Angela Ciochină n-a conștientizat să repete până acasă: „Vai,

domnul Tavi, era să murim!”. Cu o stagiune atât de densă era nevoie să caut mereu nume noi, pentru a nu repeta distribuția, așa că într-o zi mi-a venit o idee: aflasem că Ioan Gyuri Pascu, un nume în ascensiune, fusese repartizat, după ce absolvise Spaniola la Cluj-Napoca, într-o comună din județul Călărași. Nu mai știu cum am dat de el, fiindcă pe atunci nu existau telefoane celulare, dar a venit la spectacol și a avut un succes extraordinar, uimind publicul și cu înzestrările sale de ventriloc. Sigur că de atunci l-am reîntâlnit de multe ori, prezentându-l în recitaluri alături de formația sa, *Blueworkers* (alcătuită pe scheletul grupului arădean *Pacifica*), uimitor de fiece dată prin diversitatea repertoriului abordat (inclusiv arii din opere și canzonete, avea o voce fantastică) și prin plurivalența talentului. Astfel, îmi aduc aminte de un mare eveniment găzduit de elegantul hotel din Poiana Brașov al fostului fotbalist Aurel Munteanu sau de show-ul susținut pe stadionul din Moinești, la „Zilele municipiului”. Am fost găzduiți atunci de prietenul comun, primarul Viorel Ilie, prilej de a depăna amintiri de la pescuit, Gyuri fiind un pasionat, ca și mine (înțeleg că avusese un accident la picior, pe malul apei, cu puțină vreme înainte de a se prăpădi, din care cauză la ultimul recital cântase așezat pe scaun). Doamne, de câte ori nu m-a invitat Ivan Patzaichin să mergem împreună la clubul lui Gyuri, unde el și soția lui Georgiana erau nelipsiți, Ivan fiind mare amator de rock! Nu eram niciodată liber - și cât de mult regret acum! O altă pasiune comună a fost sportul, în special fotbalul, Gyuri fiind nu o dată invitat să comenteze meciuri la emisiuni de specialitate, la radio sau TV. În ultima parte a existenței echipei mele de suflet, F.C. Național (între suporterii „progresiști” de vază se numără Radu Cosașu și Mircea Vintilă), de la ale cărei meciuri nu lipseam, adesea alături de mama mea, imnul ce se auzea la difuzoare era compus și interpretat de Ioan Gyuri Pascu și se intitula „Cavalerii frunzei de platan”. Astăzi, probabil platanii seculari mai sunt în parcul din Dr. Staicovici, dar stadionul are lacătul pus de BNR la poartă, ca un sfârșit abuziv și trist de legendă. Și a intrat la rândul său în legendă, odată cu echipa pe care a iubit-o și el, Ioan Gyuri Pascu...

Octavian URSULESCU

Sir George Martin

Născut în 1926, a fost un faimos producător muzical, compozitor, aranșor, inginer de sunet și muzician britanic, poreclit Al cincilea Beatles. A studiat pianul și oboiul, a fost angajat al BBC, apoi al casei de discuri EMI

- Parlophone. În perioada timpurie a formației Beatles a avut o influență enormă asupra aranjamentelor muzicale, a și cântat la diverse instrumente (pian, orgă, clavicin) pe înregistrările sonore. După albumul „Let It Be”, în 1969, Martin a fost rechemat pentru a produce „Abbey Road”, care avea să fie „cântecul de lebedă” al formației. Tot el produce cele trei albume duble care au însoțit documentarul „The Beatles Anthology”. Pentru meritele sale în domeniul muzicii, a fost înnoțat în 1996. Decesul său anul acesta, la 90 de ani, a întristat întreaga lume muzicală britanică.

Michel Delpech

Jean-Michel Delpech, născut la 26 ianuarie 1946, a fost un cunoscut cantautor și actor francez. În 1963 are primul hit - „Anatole”, iar în 1965 joacă în comedia muzicală *Copains galopant* lansând hit-ul „Chez Laurette”.

În 1968, obține „Grand Prix du Disque” pentru „Il y a des jours où on ferait mieux de rester au lit”. Marele său succes a fost însă „Wight Is Wight”, omagiu marelui festival rock de pe Isle of Wight - Disc de aur - urmat de „Pour Un Flirt”. Revine în anii '80 cu albumul *Loin d'ici*, iar în 2006 lansează discul cu duete *Michel Delpech* - locul 1 topul francez. Pascal Louvrier i-a scris bio-

grafia: *Michel Delpech - Mis à Nu*. Decedează anul acesta la 69 de ani, de cancer la gât.

Maurice White

Născut la Memphis în 1941, a fost un valoros muzician, compozitor, producător. Studiază la Chicago Conservatory of Music, cântă jazz la baterie și devine

liderul și co-solistul vocal al formației Earth, Wind & Fire cu care câștigă 6 premii Grammy (din cele 14 nominalizări). Formația are 90 milioane de discuri vândute pe glob. A fost plasat în Rock and Roll Hall of Fame și a fost producător al discurilor cu the Emotions, Barbra Streisand și Neil Diamond. Fiind diagnosticat cu Parkinson în anii '80 a încetat să urce pe scenă în 1994. Este răpus în somn de boala sa anul acesta la Los Angeles: avea 74 de ani.

Dan CHIRIAC

Punctul pe j... azz

Noi puncte cardinale: NORD și VEST

Îmbucurătoare identificarea unui inedit reper pe harta jazz-ului și a blues-ului autohton. Ne referim la prima ediție „NORTH WEST FEST” - întâlnire internațională constituită în Piața Cetății din Baia Mare în perioada 9 - 11 septembrie 2016.

Înainte de toate mărturisesc că m-am îndrăgostit la prima vedere de acest municipiu foarte primitiv, curat, civilizată, cu arhitectură inspirată și de bun gust, cu spații largi și multă verdețură. În centrul burgului maramureșan mustind de istorie conservată cu respect și

dragoste, lângă un faimos turn care a înfruntat veacurile, a fost ridicată o scenă în fața căreia s-au instalat mulțime de scaune pentru cei peste o mie de spectatori care au onorat cu prezența lor și cu aplauze entuziaste fiecare dintre cele trei seri ale evenimentului festivalier.

Organizatorii acestui proiect aflat la prima înfățișare au fost **Fundația Arte Plus**, cu sprijinul **Primăriei băimărene**, parteneriatul fiind asigurat de **Logmark Solutions**, acestora adăugându-li-se numeroși sponsori. Dar dincolo de aceste entități administrative, nominal vorbind, greul punerii în pagină organizatorică a revenit neobosiților **Eddy Keller**, **Ștefan Paskucz** (semnatarul expresivei sigle a manifestării), **Dan Jilavu**, **Laura Ghinea**, **Călin Dobra** și unui grup de inimoși voluntari. De

asemenea partea de grafică & design a fost asigurată de **Ioana Matei**, iar pagina de web a festivalului (www.nwfest.ro) a fost realizată de **Alexis Selăgianu**. Sonorizarea și luminile au dobândit girul unei destoinice echipe tehnice alcătuite din **Dan Drăghicescu**, **Pefi (Florin Pop)**, **Ionuț Costache**, **Mihai**. Cu toți implicați trup și suflet în articularea complicatelor resorturi ale unei atare sărbători muzicale.

În deschiderea serii de vineri 9 septembrie l-am descoperit cu plăcută surprindere pe un foarte talentat și dăruit artist local, fost component al formației clujene „Semnal M”, poli-instrumentistul **Florin Ștefan**, gitarist de incontestabilă virtuozitate, vocalist, interpret la nai și la... liră (instrument arareori uzitat în jazz și blues), ca și la saxofon, tilincă (surse de sunet pe care nu le-a folosit însă în recitalul festivalier). Împreună cu **Boldijar István** - gitară bass și cu bateristul percuționist sătmărean **Cserei**

Csaba, protagonistul a oferit publicului interesante compoziții proprii de factură *fusion jazz* („Shepherd USA”, „Universe Feeling”, „Free Space”, „Doina” etc.) venind să fructifice influențe din vechiul folclor tragic, din muzica orientală și asiatică, utilizând și un acordaj special de 528 Hz. În aceeași seară au lăsat o impresie de neșters originalii componenți ai grupului „**Trigon**” din Chișinău, combo înființat în anul 1992, devenit notoriu pe multe meridiane printr-o ferventă, prolifică activitate concertistică și de înregistrări discografice. „Trigon” înseamnă actualmente înzestrații artiști moldoveni **Gari Tverdohleb** - baterie, percuție, xilofon, **Dorel Burlacu** - pian electric, harmonica, **Vali Boghean** - saxofon, trompetă, caval, tilincă și **Anatol Ștefăneț** - liderul grupului, violă, vocal, ei încântându-și auditorii cu neconvenționalele compoziții devenite hit-uri, precum „Șchiopătata”, „Obiceiuri de iarnă”, „Haitarma”, „Trif”, „Buiestras” dar și cu aranjamente pline de originalitate

(**James Brown**), „I Do Need No Doctor” (**Robert Johnson**), „How Do You Think” (**John Mayall**), „Muddy Waters Blues” (**Muddy Waters**), „Talk To Your Daughter” (**Robben Ford**), „Superstition” (**Stevie Wonder**), o altă trupă reprezentând orașul gazdă, „**Blues Progression**” a lăsat o bună impresie publicului. În actuala ei formulă de componență figurează coliderii **Pefi (Florin Pop)** - baterie, **Kiba Dachi (Conatantin Dragu)** - gitară bass, împreună cu **Cristi Anca** - gitară și vocalistele **Julie Mayaya**, **Andreea Carmen**. A fost apoi rândul unuia dintre cei mai importanți ghitariști de blues ai Ungariei, **Tátrai Tibor**, care cu formația proprie „**Magyar Atom**” alăturându-i pe **Solti János** - baterie, **Tóth János Rudolf** - vocal, gitară și **Zsondos Tamás** - gitară bass, au tălmăcit un program de *blues rock*, cu secvențe de **Jimi Hendrix**, **Steve Winwood**, **J. J. Cale**.

Ultima seară a festivalului bătându-se de jazz și blues a fost dedicată integral jazz-ului, cu prestațiile

conferite temelor „Birdland” (**Joe Zawinul**), „Caravan” (**Juan Tizol**) și melodiilor folclorice românești „Ciocârlia” și „Hăulita”.

Seara a doua a debutat cu un agreabil moment adolescentin marcat de trupa „**Atitude**” a elevilor din clasa a VI-a de la **Liceul de Artă** din Baia Mare: **Dominic Paskucz** - baterie, **Felix Feldman** - gitară bass, **Andrei Rață** - gitară armonie, **Darius Lazăr** - gitară solo și **Teoctist Roșca** - vocal, angajați cu precoce maturitate într-un mini-recital de *jazz-rock* și *blues*. „Regele” muzicutei (harmonica de gură) în peisaj sonor autohton, dar și compozitor, textier, vocalist, **Marcian Petrescu** a urcat pe scenă în fruntea grupului propriu „**Trenul de noapte**” - oferind de astă dată în premieră show-ul „Chicago Harmonica Blues Tribute”, în contextul căruia a dorit să reactualizeze creații ale unor notorii bluesman- i americani între care **Paul Butterfield**, **Calvin Carter**, **Charlie Musselwhite**, **Rick Estrin**, dar a prezentat și câteva compoziții proprii. „Trenul de noapte” al cărui line-up i-a inclus pe apreciableii instrumentiști **Mihai Alexandru Taco** - gitară, **Mike Dragomir** - gitară bass, **Vali Vătu** - baterie. Cu piese cunoscute din repertoriul internațional de gen precum „I Feel Good”

artistice de ținută dovedite de două colective muzicale din Ungaria. Admiratul bass-ist virtuoz **Horváth „Pluto” József** și ai săi coechipieri **Pecsek Lakatos András** - baterie, **Bálogh Zoltán** - claviaturi, **Dani János** - gitară, **Havas Lajos „Chico”** - vocal, **Incike Virág** - vocal, reuniți în grupul „**Pluto My World Project**” au primit meritate aplauze pentru interpretarea unui program alcătuit exclusiv din piese purtând autograful bass-istului. Prin recitalul-epilog ce a aureolat apoteotic prima ediție „**NORTH WEST FEST**”, spectatorii au beneficiat de prezența uneia dintre cele mai pregnante și admirate formații de *fusion jazz* ale firmamentului european, trupa budapestană înființată în 2004 „**Special Providence**”. Quartetul astfel numit, angrenând contribuțiile de certă pregnanță - integrate într-un real *interplay* - ale admirabililor instrumentiști

Ádám Markó - baterie, **Zsolt Kaltenecker** - claviaturi, **Márton Kertész** - gitară și **Attila Fehérvári** - gitară bass, a energizat asistența cu un program de creații proprii purtând titluri expresive ca și muzica însăși: „Babel Confusion”, „Kiss From A Glacier”, „Gas Giants”, „Lava”.

Nu putem finaliza aceste consemnări apologetice asupra ediției întâi de bun augur a unui nou context festivalier, fără a aminti existența unor evenimente conexe: astfel, în ciclul „Jazz în sunet, imagine și comentariu”, a fost prezentată tema „**Performanțe de virtuozitate în jazz-ul românesc și mondial**” sâmbătă 10 septembrie la ora 13, iar în noaptea de sâmbătă spre duminică s-a derulat un reușit *jam session* în Logout Pub.

Florian LUNGU

Sub geana muntelui

Spre deosebire de orașele mari, prea sigure de forța lor pentru a se strădui în acest sens (este edificator faptul că proaspăt desemnata "Capitală europeană a culturii în 2021", Timișoara, nu are un festival de muzică ușoară puternic, în ciuda tradițiilor muzicale locale), localitățile mici sunt conștiente că manifestările artistice importante le sporesc imaginea și au impact turistic. În alte articole ne-am referit la Moinești, Amara, Medgidia, acum revenim la Zlatna, frumosul oraș din inima Munților Apuseni. Pe lângă Festivalul de române "Te-aștept pe același drum - In memoriam Valer Ponoran" sau Congresul spiritualității românești, Zlatna a găzduit pentru al patrulea an consecutiv Festivalul internațional de film etnografic. În concurs au fost 27 de filme din 5 țări, ierarhizate de un juriu condus de actorul Dorel Vișan și din care a făcut parte regizorul, actorul și scriitorul (și a lansat prima sa carte cu acest prilej) Grigore Gonța. Dar acest FIFE 2016 a însemnat mult mai mult de atât, timp de 3 zile manifestările fiind diverse, începând cu superba paradă a portului popular, la care au luat parte, în frunte cu inimosul primar Silviu Ponoran, sute de localnici de

Ionuț Micu, Adrian Naidin

toate vârstele, unii veniți cu căruțe sau chiar cu care trase de boi. Au mai fost show-uri de teatru, magie și antren pentru cei mici, lansări de carte, conferințe de presă în impozantul Palat administrativ, evident proiecții de filme, discotecă pe marginea elegantei piscine, cu DJ Alex, cros, premiera copiilor eminenți sau talentați (premiul "Dr. ing. Ion Dragnea", din partea sponsorului principal S. C. Alba Aluminiu), dar mai ales spectacole de mare audiență. Acestea au fost găzduite de stadion (rebotezat "Zlatna Sport Center"), într-un cadru feeric, la doi pași de verdele pădurii, care în ultimii ani a înlocuit pantele înroșite, sterpe ale munților. Uimitor cât de mult public a ținut să urmărească spectacolele din cele 3 seri de gală, din fericire de la Sibiu promotorul Ovidiu Popică a trimis o scenă și echipament de calitate. Evident, dată fiind tematica festivalului, tradițiile strămoșești (grup de tulnicărese, "Călușul") și folclorul au fost în prim-plan, cu mulți artiști din zonă, dar și cu nume cunoscute, cum ar fi Robert Tîrnăveanu (în primul rând), Sebastian Stan, Mircea Târziu, Ionel Brătianu sau Ciprian Silași. Au fost și reprezentanți ai comunităților maghiare sau săsești, iar casa de cultură "Horea

Popescu" ne-a propus un valoros ansamblu coregrafic, precum și orchestra condusă de taragotistul Nică Porcar, plus o serie de copii talentați. Organizat impecabil de Primăria și Consiliul local Zlatna, cu sprijinul Consiliului județean Alba și al Centrului cultural "Augustin Bena" din Alba-Iulia, festivalul a fost mediatizat cum se cuvine atât de partenerii media ("Actualitatea muzicală", "Ultima oră", Digi 24), cât și prin afișe, bannere, program tipărit (inspirată fotografia copilașului în strai maramureșean aleasă ca imagine oficială!). Organizatorii nu i-au uitat nici pe iubitorii muzicii ușoare. Formația Millenium C din Cugir ne-a reamintit câteva hit-uri rock internaționale, dar și românești, în special acelea lansate de formația Phoenix, cu o talentată solistă vocală. Și-ar fi

putut prelungi recitalul dacă ar fi știut că Alexandra Ungureanu, venind de la Cluj-Napoca, va întârzia două ore. Așa, greul a căzut pe umerii (a se citi vocea și arcușul!) violoncelistului Adrian Naidin, care a dat dovadă de colegialitate și a cântat o oră peste programul stabilit! Este meritul lui și al colegului, excepționalul percusionist Ionuț Micu, că repertoriul le este vast și divers, publicul nedând nici un semn de nerăbdare. Să sperăm că Naidin se va reface repede după recentul accident, fiindcă de Sărbători primarul Silviu Ponoran îl așteaptă din nou la Zlatna, alături de Ioan Bocșa și Dumitru Fărcaș...

Când în sfârșit și-au făcut apariția Alexandra Ungureanu și formația Crush era târziu și răcoare, ca la munte, dar spectatorii au așteptat cumiți și au fost răsplătiți (inspirată inițiativă) prin invitarea lor pe iarba din fața scenei, unde au dansat și au cântat cu foc alături de protagoniști. Originară din Onești, oraș care a dat atâtea voci feminine valoroase (Loredana Groza, regretata Luiza Cioca, Cristina Spătar, Anda Vaciu, Mioara Feraru) artista a studiat, înafară de canto, pianul și chitara, începând de la 6 ani colecționând premii la

Alexandra Ungureanu și Crush

festivalurile pentru copii. După ce s-a pregătit, alături de Paul Surugiu-Fuego, cu compozitorul George Grigoriu, alte nume cunoscute, cum ar fi Marius Țeicu, Ionel Tudor, Dinu Giurgiu, Adrian Despot sau Cornel Ilie au

middle of the night"... cam când spectatorii se mutau încântați de pe stadion la discoteca în aer liber aflată la doi pași! (Foto: Evelina Cîmpean, Constantin Vasile)

Octavian URSULESCU

Trei legende

În mass-media autohtone descoperim adesea catalogate drept "dive" sau "vedete" tot felul de personaje mai degrabă mondene decât cu realizări artistice care să justifice asemenea aprecieri. Le dorim din toată inima acestora să-și mai amintească de ele cineva și peste 4-5 decenii, cum este cazul acestor adevărate legende ale muzicii ușoare românești, care ne încântă și azi prin vocea nealterată de trecerea timpului, prin aparițiile lor pe scenă și în emisiuni TV, înregistrări, discuri, săli pline. Marina Voica a împlinit recent 80 de ani (puteți crede? Am văzut-o la Antena 1 în emisiunea "Te cunosc de undeva", a fost formidabilă!), nu face un secret din asta și lansează în aceasta toamnă, între două concerte, un album de autoare la casa Eurostar, intitulat (cum altfel?) "Și afară plouă, plouă". Pompilia Stoian a fost în juriu la Festivalul internațional "Dan Spătaru" de la Medgidia, susținând acolo și un microrecital alături de formația Ionel Tudor, în care, alături de inevitabilul "Prieten drag" de Radu Șerban, a lansat o primă audiție de Jolt Kerestely. În sfârșit,

cea mai "tinerică" dintre cele trei, Corina Chiriac, are o emisiune duminicală foarte urmărită la

justifică: una la mână că "bătrâni" trebuie pus între ghilimele, dar dacă e să cumpărăm ceva ar trebui să

Național TV, scrie cărți și a lansat de curând la rându-i un nou album tot la casa Eurostar, nr. 1 în muzica ușoară românească, nemaivorbind de activitatea concertistică. Proverbul cu "Cine n-are bătrâni, să-și cumpere", în cazul lor nu se

descoperim tineri care să le calce pe urme în ce privește nu numai talentul, dar și profesionalismul, seriozitatea și, de ce nu, "viața sportivă", care au dus în cazul lor la această longevitate senzațională!

Lelia PRUNDU

„Nebunul cu ochii închiși - Povești de viață”

De fapt, doar supra-titlul ne arată ce vom citi: **Mony Bordeianu - în dialog cu Doru Ionescu.**

Cele 16 capitole cuprind, pe lângă discuțiile colaboratorului nostru cu primul solist vocal al formației Phoenix, nu mai puțin de 19 intermezzo-uri (amintiri) ale unor colegi și apropiați (în special timișoreni) - Nicolae Covaci, Petru Umanschi, Victor Cârțu, Mircea Baniciu, Kamocsa Bela, Victor “Paul” Șuvăgău, Mugur Winkler, Tamara (mama lui Nicu Covaci), Cornel Chiriac - precum și un interviu luat lui Mony de Mara Marcu. Nu lipsesc versurile protagonistului, mulțumiri aduse prietenilor, un set de fotografii de arhivă (prea puține, credem) și prefața intervievatorului. Putem afla amănunte despre o viață agitată, cu axa principală Muzica: plecat oficial în SUA, re-locat în Germania, încercări repetate de a se impune artistic - cu sau fără Phoenix. Spune Mony: “Această carte nu e o lucrare beletristică, nici măcar o autobiografie, sunt doar niște povești de viață”.

Un volum de format “clasic”, apărut la editura Integral în seria Phoenix, îngrijit de experimentatul editor Costel Postolache, cel care se ocupase și de cele două volume de memorii ale lui Nicu Covaci.

Doar 152 de pagini, care reușesc totuși să ofere date și amănunte esențiale pentru o posibilă istorie a muzicii noastre “beat”, din anii 60 și 70.

„De ce Club ? Uite d-aia! (sau viața unui om aproape obișnuit)”

Un titlu ciudat, înșelător, edificator fiind doar sub-titlul: **Relu Gherghel în dialog cu Nelu Stratone.** Volumul apare în Colecția Muzicală inaugurată de mica, dar curajoasă editură Cdpl (Casa de pariuri literare), la inițiativa lui Cristian Cosma.

Cronicar muzical devenit cunoscut prin articolele publicate în revista Săptămîna în anii ‘70, alături de Florin-Silviu Ursulescu (care semnează prefața), Gherghel își diversifică preocupările artistice, înființând “Clubul de la ora 7” (unde au debutat mulți folkiști), a

întemeiat postul Radio Z, a înființat Asociația ecologică Ecopolife (cu ramificații concertistice) și mai ales a devenit un activ organizator și promotor al concertelor și

turneelor formațiilor noastre pop-rock. Multe nume astăzi celebre își datorează o parte din notorietate eforturilor lui Relu.

Volumul, cu format ceva mai mic decât cel “standard”, are 170 de pagini, garnisite cu numeroase fotografii alb-negru din vasta arhivă personală a protagonistului. Reticent în a-și publica amintirile, a consimțit

cu greu să răspundă întrebărilor; în plus, natura sa reținută ardeleanescă nu i-a permis să intre în amănunte prea delicate (pe care le știe) din viața muzicală a acelor ani, evitând astfel latura mondenă a povestirilor.

Încă o carte care va servi simțitor la conturarea tabloului complet al muzicii noastre pop, rock, jazz, folk.

Gabi MATEI

Rodica Elena Lupu: „Un cântec, un destin”

Lui Paul Surugiu i s-au mai consacrat cărți și sigur se vor mai scrie, fiindcă popularul artist are doar 40 de ani, dintre care jumătate i-a petrecut pe scenă, la cel mai înalt nivel. Cartea de față este specială prin faptul că este semnată de o colaboratoare apropiată, poeta Rodica Elena Lupu (la propria sa editură, Anamarol, într-o grafică și cu o calitate tipografică excepțională), care i-a încredințat de-a lungul timpului numeroase versuri transformate în cântece de succes, așa că poate într-o bună zi ele vor fi grupate într-un album, intitulat eventual „Amanta mea e muzica”. Și mai este specială prin faptul că a fost lansată chiar în ziua în care cantautorul și actorul a împlinit patru decenii de viață, aniversați într-un cerc intim, de prieteni și colaboratori apropiați, între care Jolt Kerestely (cu care va lansa în curând al doilea album de autor, unul conceptual), Elena Stoica, Oana Georgescu, Narcis Avădănei, Livia și Ioan Gauzin, Valentina și Cristi Herța. Practic, volumul este o colecție a articolelor publicate de autoare în presa din întreaga lume (inclusiv în SUA), ilustrată cu zeci de fotografii alături de eroul cărții, de la diverse

evenimente, cum ar fi spectacole, investirea cu titlul de „Artist al poporului Republicii Moldova”, emisiuni TV (mai ales de la „Familia Favorit”, pe care Fuego o prezintă de 8 ani la TV Favorit), lansări de carte sau de disc. Galeria foto, foarte bogată (este meritul autoarei că a păstrat cu sfințenie toate imaginile), ni-l înfățișează pe artist de la copilărie, alături de părinți, până la proiectele sale cele mai recente, „Art by Fuego-Artă pentru suflet” (a vândut picturile sale, ajutând peste 80 de persoane, de la artiști vârstnici aflați în dificultate la copii cu talent muzical, mulți dintre ei surprinși în fotografii alături de binefăcătorul lor), cele 5 vernisaje ale expozițiilor sale de pictură sau spectacolul de teatru „Testament”, închinat

poetului Grigore Vieru, care l-a apreciat în mod deosebit și i-a fost nu numai prieten, dar și un adevărat mentor. În cele 127 de pagini regăsim multe din considerațiile inspirate ale artistului despre muzică, relația cu publicul, cu poezia, cu istoria poporului nostru, cu limba română, pe care o cântă atât de emoționant. Este o carte despre un artist modest, care se pune în slujba colegilor de breaslă, compozitori și interpreți, pe care-i respectă, un artist care recunoaște că suprema datorie față de spectatori este umilința: Paul Surugiu, în tot ce întreprinde face o plecăciune în fața marelui public, cel care a făcut din el vedeta de mare popularitate de azi...

Carmen PRUNĂ

“Povești de București”

Cu ocazia “Zilelor Bucureștilor”, CREART (centrul de creație al Capitalei) a propus publicului, în

Parcul Herăstrău, o serie de manifestări artistice urmărite de un public curios și numeros, intenția declarată a organizatorilor fiind reînvierea spiritului de altădată al “Cetății lui Bucur”. Au avut loc spectacole ale minorităților, au fost aplaudate repute ansambluri folclorice, orchestra “Valahia”, dar și artiști cunoscuți, cum ar fi Ozana Barabancea (cu propria-i formație), Maria Buză (cu tarafal George Pătrașcu), Ionuț Ungureanu, Marius Mihalache, Silviu Biriș, Ștefania Rareș. De un deosebit succes s-a bucurat medalionul propus de formația Alesis, la loc de cinste fiind hit-ul “Mi-e dor de Bucureștiul de-altădată”, Alina și Romeo Negoiasă fiind însoțiți nu numai de instrumentiștii grupului, dar și

de cei 8 balerini din trupa de dans “Alesis”. Cum în urmă cu câțiva ani, la un eveniment similar, în Parcul Cișmigiu au fost invitate câteva vedete ale muzicii ușoare, ne întrebăm de ce oare de această dată numele de primă mărime ale genului au lipsit în Herăstrău, folclorul fiind în prim-plan, de parcă Bucureștii ar fi o localitate, vorba vine, rurală! Să nu fi cunoscut organizatorii, probabil mai tineri, titlurile celebre de muzică ușoară, adevărate bijuterii, fredonate și azi, aparținând compozitorilor noștri, cum ar fi “Fetițe dulci, ca-n București”, “Podul Grant”, “Mână birjar”, “Hai să-ți arăt Bucureștiul noaptea”, “Vrei să ne-ntălnim sâmbătă seara?” Dacă nu pe acestea, se cuvenea să le știe măcar pe cele mai recente, cum ar fi “La 5 și jumătate, la Universitate” sau “Bucureștiul e micul Paris”! Încă o ocazie ratată de culturnicii Capitalei, din rândul cărora, după cum se vede, lipsește un consilier pe probleme muzicale, care să-i sfătuiască să conceapă și medalioane tematice, nu doar înșiruii de artiști mai mult sau mai puțin cunoscuți, cum au fost cei reuniți în centrul Capitalei, în alt spectacol...

Suzana PENCIU

"FROZEN - Regatul înghețat" - premieră europeană la București

Sala Palatului a devenit arhiplină cu ocazia premierei europene a mult-așteptatului spectacol muzical "FROZEN - Regatul înghețat", o producție 100% românească a companiei Theater du Soleil. Este un show grandios, un spectacol muzical în limba română, cu dansuri și momente de balet unice, costume și decoruri de... basm care îi poartă pe cei mici și mari într-o lume de vis alături de cele mai îndrăgite personaje ale momentului - Regina Elsa (Ioana Maria Repciuc, finalistă a celei de-a XIX-a ediții a Galei Tânărului Actor 2016 de la Costinești), Prințesa Anna (Veronica Prodan), Hans (Răzvan Bănică) și Kristoff (Ovidiu Usvat). Din distribuție mai fac parte Adrian Viorel Ionescu (Olaf), Traian Gabriel

5 București (clasa vioară, 1978) și al Institutului de Teatru din Târgu Mureș (secția română, clasa prof. Constantin

Codrescu, Adriana Piteșteanu, 1987) este Doctorand UNATC, secția Teatru, tema lucrării sale, coordonate de Alexa Visarion, fiind "Actorul între partitura dramatică și cea muzicală". A jucat la teatrele din Sf. Gheorghe și Tg. Mureș până în 1991 sub bagheta regizorilor Mircea Cornișteanu, Gelu Colceag, Mihai Dobre, Constantin Codrescu, Dan Alecsandrescu, în spectacole de teatru radiofonic, emisiuni de divertisment, spectacole de muzică și poezie, dar și în două spectacole ale regizorului Gavriil Pinte, distinse cu Premiul UNITER: "Levantul" de Mircea Cărtărescu și "Zosim Oancea" de Costin Manoliu. Bogdan Caragea este nu doar actor, muzician și regizor, ci și compozitor. El a semnat muzica spectacolelor "Amalgam" (Teatrul

Ciocan (Zven), Valentino Tiron (Regele Trol) - este și regizorul tehnic al acestui spectacol, Ștefan Viorel Păunescu (Regele Tată), Luiza Sorivan (Regina Mamă), Mihai Vlad Filip Popa (Nepotul Trol), Victoria Radu (Răspândac), Silva Helena Schmidt (Femeia cu vreascurile), Claudia Susanu (Oama de zăpadă) ș.a.

Andreea Bănică, Analia Selis, Dan Negru, Deea și Dinu Maxer, Valentina Fătu, Cream (Claudia Pavel), campioanele olimpice Viorica Susanu și Doina Ignat au participat la acest spectacol alături de copiii lor!

Regia artistică este semnată de Bogdan Caragea, iar muzica a fost compusă de reputatul Nicolae Caragia. Scenariul aparține scriitoarei Zully Mustafa, iar coregrafia Oanei Cocârța (ansamblul de balet este alcătuit din peste 30 de dansatori și balerini profesioniști), scenografia fiind semnată de Ovidiu Pascal.

Perrault (Teatrul Excelsior). Din 1991, Bogdan Caragea a jucat la Teatrul Național de Operetă "Ion Dacian", la Teatrul Excelsior, dar și la Teatrul de Revistă "Constantin

Tănase" în spectacolele regizate de Ion Lucian: "Are tata față mare" de Mihai Maximilian și Vasile Veselovschi (Dorel) - 1997, "Balul de Cristal" de Mihai Dobre (Băiatul) - 1999 și "Nota 0 la purtare" de Octavian Sava (Prof. Butnaru) - 2001. La *Theatrum Mundi*, regizoarea Cristina Ioviță l-a distribuit în rolurile Jaques în "Jaques fatalistul" de Dennis Diderot (1994) și Tintin în "Goi în fața destinului" după Paul Everac.

Despre reputatul compozitor Nicolae Caragia și cariera sa spectaculoasă, despre colaborările cu toate marile nume ale muzicii ușoare de aici și de peste Prut, cu mari textieri, ar fi prea multe de povestit, dar trebuie măcar să amintim faptul că el a compus și muzica pentru piese de teatru precum: "Parfum de Mitică" (Teatrul de Revistă "Constantin Tănase", 2005),

"Corigent" (Volta) și "Rompedon" (Andreea D) și a semnat coregrafia spectacolului "Gong si de la capăt" (Teatrul de Revistă "Constantin Tănase"). Cariera ei de dansatoare a continuat prin colaborări și cu alți artiști precum Alex Velea, Mandinga, Loredana, Deepcentral, Anna Lesko, Elena Gheorghe, Dony & David Deejay etc. În 2011 a devenit membră a baletului emisiunii *X Factor*, a făcut parte din baletul emisiunii "România Dansează", începând cu 2013, a fost membru în juriul Festivalului de Dans *Nymphaea* 2015, categoria show dance și face parte din echipa show-ului "Next Star", al cărei coregraf este.

Ovidiu Pascal a semnat scenografia mai multor spectacole de divertisment, de revistă și musicaluri la Baia Mare (reînființarea Secției de Revistă), la Ploiești (*Visul unei nopți de vară*), la Constanța (*Bună seara, domnule Wilde*, *Dihromia* - spectacol de balet, *Escrocii*) și la Deva. A fost distins cu premii Pentru cea mai bună scenografie la Festivalul Național al Teatrelor de Revistă din România, atunci când colabora și la Teatrul de Operă și Balet din Constanța, pentru super-show-urile: "A înnebunit lumea" (1994), "Strada" (1996), "Desculți și-n parc" (1997), "Spital extremă urgentă" (1998), "Îngeri pentru o zi" (1999).

"Un italian" și "Servus Europa" (Teatrul de Stat Baia Mare, 2005), "Romanul unui om de afaceri" (Teatrul Evreiesc de Stat, 2006), "Idolii femeilor" (muzica pentru baletul "O poveste la curtea reginei", Teatrul de Revistă "Constantin Tănase", 2007) ș.a..

Coregrafa Oana Cocârță a studiat baletul la Liceul de Coregrafie "Floria Capsallî" din București și la 15 ani a debutat la emisiunea "Bravo Bravissimo". În 2005 a devenit solista trupei de dans *Morandi*, cu care a colaborat timp de cinci ani. În 2008 a pus bazele școlii de dans "Performers" și ale trupei cu același nume care a însoțit trupa Volta în turneul național "Asta-i România". A ajuns pe podium în marea finală a emisiunii "Bravo, România", a colaborat la videoclipurile

Cadru didactic de profesie, scenarista Zully Mustafa a lucrat în paralel în presă și în televiziune. Producător al remarcabilului spectacol - Adrian Enache.

După succesele lunii octombrie de la București (Sala Palatului) și Cluj (Sala Polivalentă), urmează o altă reprezentație *FROZEN - Regatul înghețat* tot la București și tot la Sala Palatului, pe 6 decembrie. (foto: Cristina Ardelean)

Oana GEORGESCU

De la Black la Heavy

Universul stilistic al formațiilor autohtone se lărgeste de la an la an, mergând de la sonorități dure gen „black” sau „thrash” la cele „light” (cu inflexiuni pop) și trecând acum prin multe alte diviziuni, altădată rarissime: hardcore, synth, alternativ (de altfel chiar termenul Rock a căpătat conotații mult mai largi). Iar formațiile bucureștene au concurente tot mai puternice în alte părți ale țării.

Formația clujeană **FOR THE WICKED**, una dintre cele mai solide apariții recente pe zona metal din România, a lansat primul single de pe noul EP-ul intitulat „II”. Este vorba de piesa „S.I.C.K.” realizată sub forma de lyric video, având ca invitat pe Mihai Tivadar (Dirty Shirt) la claviaturi și masterizat peste hotare de

Joel Wanasek (lucrează pentru titlaturi precum Suicide Silence sau Machine Head). EP-ul va fi lansat online, înșă CD-urile sunt deja disponibile la concertele din turneul de lansare. La fel ca pe primul EP, de grafică și artwok este responsabil tot Fetykó Gábor Áron, graphic designer și ilustrator la Resize-Media. FOR THE WICKED este formată din tineri muzicieni, o parte din ei având deja o experiență muzicală importantă (Dirty Shirt, Guerrillas, 13Rituals, Divided By Perception, Blood Print, Skullp). **GUERRILLAS**, una din cele mai reprezentative grupări hardcore -metal din România, a lansat cel de-al doilea single de pe viitorul album „The Fire Revolution”. Piesa „Time To Rock ‘N’ Roll”, îl are ca invitat pe Marius de la Sincarnate și a fost difuzată sub forma de lyric video. Video-ul a fost produs de Dawning Media Productions (Germania), având la bază grafica creată de Fetykó Gábor Áron. Producția audio a albumului cu 13 piese a fost realizată la Live Set Studio din Cluj Napoca, avându-l redactor pe Sebastian Damian. Albumul va fi promovat prin concertele în 12 principale orașe ale țării. După o pauză discografică de șapte ani, formația maramureșeană de thrash/ hardcore. **LEGION** revine cu un nou EP intitulat „Ghost Killer”. Lansarea oficială a noului disc a avut loc la Baia Mare în Shadows Pub. **E-AN-NA**, altă formație tânără din România, cu deja consacratul stil „mioritic metal”, a lansat piesa „Hora pe furate”, primul

single de pe EP-ul de debut „Jiana”. Acesta urmează să fie lansat în format digital și fizic, prin casa de discuri poloneză „Art of the Night Productions”. EP-ul a fost înregistrat de doi membri ai formației (Ovidiu Cioban și Andrei Oltean), mixajul și mixul fiind realizate de Vlad Bornuz (Blana Studio). EP-ul va fi promovat cu un turneu național.

O titlatură amuzantă - **OMELETTE** - și un nou cântec - Luna - al cincilea single al formației, după *With a Rose with a Fire, Hello, Be Kind For Real* și *Kissing*, ultimul intrând rapid în rotație pe radiourile și televiziunile naționale. Membrii sunt Dez (voce și compoziție), Alin Zăbrăuțeanu (compoziție și producție sunet), Vali Chincișan (artist vizual). Omelette este al doilea proiect muzical al lui Dez și Alin. Cu primul, *Jazzadezz*, au lansat două albume: *Inimani Mal* (2008) și *Panta Rhei* (2010). O altă titlatură aparte - **NEGURĂ BUNGET** - din Timișoara, a lansat albumul *ZI*. Stilul muzical, care a înglobat de-a lungul timpului influențele folclorului vechi, precum și folosirea unor instrumente mai rar întâlnite în muzica rock, a condus la formarea unui univers muzical complex, mistic, unic, incluzând legende, tradiții populare, exprimate în grai arhaic, Negură Bunget însemnând Ceață în pădure. Albumul „OM” (2006) a ocupat locul al II-lea în topul anual al revistei *Terrorizer Magazine* iar albumul intitulat „Tău” (2015) face parte din ciclul „Transilvanian Trilogy”. Cu o carieră de 20 de ani, Negură Bunget este, surprinzător, cea mai cunoscută formație românească de muzică rock la nivel internațional.

Trecând spre stilul rock-blues, amintim că a fost lansat un nou album muzical, cel de al 11-lea, al grupului sibian **RIFF** (una cele mai vechi formații autohtone) - „Pe drum ...”: zece piese mai noi și mai vechi înregistrate în perioada ianuarie 2015 - iulie 2016,

cu multă muncă. Pe drum ... un titlu care sugerează că trupa RIFF este „în mișcare, în acțiune”. Albumul este editat pe CD audio într-un ambalaj digipack atractiv. Trecând spre registrul hard-heavy, aflăm că **TROOPER** din Târgoviște, una dintre cele mai cunoscute formații

românești din această zonă, lansează videoclipul unei piese care prefațează cel de-al optulea album de studio, „În ziua a opta”. Piesa „Corupția ucide!” este un manifest împotriva tuturor celor care prin acțiunile sau inacțiunile lor au contribuit la proliferarea corupției și a sărăciei în România, despre cancerul infiltrat în toate aspectele vieții noastre: sănătate, cultură, educație,

politică. Versurile, aparținând lui Petre Constantinescu, reprezintă un strigăt de revoltă împotriva nedreptăților la care sunt supuși oamenii simpli, nevinovați și un îndemn la luptă și rezistență împotriva încălcării drepturilor care ni se cuvin. Videoclipul a fost realizat împreună cu regizorul Mihai Vasilescu, aflat la a cincea colaborare de acest fel cu Trooper.

Cu maniera sa sonoră plăcută, atractivă, pop-rock, **DIRECȚIA 5** a devenit, se pare, formația cu cel mai mare succes de public de la noi. Cu două luni înainte de concertul aniversar „Rămâne din noi... dragostea”, pe

care îl susține la Sala Palatului pe 29 noiembrie, formația **direcția 5** lansează piesa și videoclipul „Balerina”. Videoclipul accentuează versurile scrise de Dinu Olărașu, pe muzica lui Marian Ionescu. Piesa „Balerina” este al treilea single extras de următorul album al grupului - „Love, Peace & Harmony”, care va fi lansat la concertul „Rămâne din noi...”

Pornită ca o idee în anul 2011, de elevi la Palatul copiilor Galați - Filiala Tecuci și întrucât în acea perioadă membrii formației erau Alex Băraru, Adi Top - clape, Alex Toma - chitară, Vlad Pascu și Minu Hristudor - chitară, a apărut ideea anagramelor inițialelor, ieșind „A-trei, V, M”, rezultând Trupa **ATRIVM**

(**Atrium**). Alex Toma este înlocuit de Alexandru Gheorghe, Adi Top de Edi Chiriac, se renunță la colaborarea cu Ioana Munteanu, invitând ca solist pe George Belea, cooptează ca voce pe Oana Sârbu și apoi încetează colaborarea cu George Belea. Se renunță la colaborarea cu Oana Sârbu și Andreea Berescu, Edi Chiriac se retrage. Astfel, formula actuală este: Alex Băraru - baterie, Vlad Pascu - chitară bas, Minu Hristudor - chitară ritmică și Alexandru Gheorghe - chitară principală și voce. Formația organizează Primavărock, participă la Festivalul verii - Bârlad, Festivalul Vlahia - Moieciu de sus, câștigă marele premiu în cadrul Zilelor culturale ale Bârladului, apoi premiul 1 și premiul de originalitate la Muzritm Vatra Dornei, locul 1 la Festivalul Vlahia și organizează a treia etapă a Rockfest Tecu. În toată perioada, profesori îndrumători au fost prof. Olimpiu Zagrean și Daniel Iordăchioae, dar în prezent, din lipsa fondurilor, nu există un îndrumător.

BERE GRATIS a lansat un nou single cu videoclip - „Daria”, un cântec-poveste despre semnele din iubire, Piesa este compusă de Mihai Georgescu și Robert

Anghelescu, iar videoclipul este regizat de Richard Stan și a fost filmat la Cheile Dobrogei, plaja Corbu, Lacul de cretă, Satul Pescăresc din Tulcea și cetatea Histria. Personajul feminin din videoclip este actrița Anca Dinicu, pe care o putem vedea pe scenele teatrelor Elisabeta și Teatrelli. Bere Gratis a pregătit și un remix inedit, realizat de DJ Bonne.

Cu greu poți rezista actualmente în orice domeniu fără a te conecta la evoluțiile tehnologice. În pas cu aceste noutăți s-a situat întotdeauna Voltaj. Printre premierele realizate de formația **VOLTAJ** de-a lungul timpului se numără: primul CD Multimedia - „Bungee”, primul video filmat cu un telefon mobil sau prima melodie cântată pe o tabletă.

Formația **CARGO** a lansat oficial DVD-ul „Live la Arenele Romane” în cadrul concertului susținut la ...Arenele Romane. Primul extras pe single de pe acest material este „Nu pot trăi fără tine”, în varianta live. Să reamintim că membrii formației sunt cetățeni de onoare ai orașului Timișoara și Cargo a fost prima formație românească care a fost nominalizată și la MTV EMA (European Music Awards).

Florin-Silviu URSULESCU

Tango4All

... sau "Săptămâna Europeană de Tango" a fost unul dintre cele mai frumoase proiecte culturale ale toamnei, ce a avut loc la București și Bușteni, ca parte a "Săptămânii Europene a Sportului". "A fost o premieră

Confunded by the Erasmus Programme of the European Union

TANGO FOR ALL

#BEACTIVE European Week of Sport

SĂPTĂMÂNA EUROPEANĂ DE TANGO

10-17 Septembrie 2016
București, Bușteni

facebook.com/ForAllTango
4all.tangoact.ro

CATAVENII sensotv.ro DIVAHAIR.IO PRwave TONICA TV Ziare.com

NINE O'CLOCK AGERPRES OBSERVATOR CULTURAL BURSA Garbe

ACTUALITATEA MUZICALĂ Mattei EVENTS C.A.T.C.H.Y SPORT TOTAL nupridebasm

Radio România Actualități Radio România Cultural Radio România București fm Business Woman ibe

pentru România, o sărbătoare fără precedent dedicată celui mai popular dans de societate și celui mai artistic dans sportiv, tango-ul" – spuneau organizatorii acestui proiect inițiat de șase ONG-uri din cinci țări (România, Italia, Franța, Austria, Ungaria). Peste 2000 de români au luat parte la acest eveniment organizat de Asociația pentru Cultură și Tango (ACT) și Asociația Academia de Tango Argentinian și care a avut ca obiectiv creșterea participării europenilor de toate vârstele în activități de cunoaștere a dansului/tango-ului și a comunităților de tango argentinian.

Au fost cursuri gratuite de tango, demonstrații de măiestrie oferite de dansatori, maeștri și instructori de tango de nivel internațional, proiecții de film și evenimente culturale, concerte, work-shop-uri și expoziții. Săptămâna Europeană de Tango a fost celebrată și de o serie de școli de tango, românești sau străine, care au pregătit programe speciale pentru public, mai ales că la ora actuală în România sunt peste 3.000 de dansatori de tango și peste 40 de școli de tango. "Suntem bucuroși că am reușit să aducem împreună profesori internaționali, profesori locali, asistenți de tango, organizatori de evenimente de tango, copii, tineri, seniori, care cu toții au o pasiune comună - tango-ul argentinian. Energia creată în

urma acestui eveniment dovedește încă o dată cât de puternic este Tango-ul și câte beneficii poate aduce: menținerea condiției fizice și psihice, creșterea încrederii în sine, corectarea posturii, dorința de socializare, de contribuție la bunăstarea unei comunități, dorința de a face fiecare activitate cu pasiune, dăruire și motivație interioară. Scopul de a aduce tango-ul mai aproape de toate categoriile de vârstă a fost atins, însă acesta este doar începutul unei lungi experiențe de care ne vom bucura cu fiecare pas în parte" – a spus Anca Ionescu, președinta ACT, organizatorul evenimentului.

Cântăreața argentiniană Analia Selis, Ambasadoarea "Tango4All - Săptămâna Europeană de Tango", care a invitat publicul să simtă pasiunea și perfecțiunea tehnică a tango-ului argentinian cu ocazia spectacolului "Luna Tango", balerina Alina Dumitrescu, muzicianul, pianistul și chitaristul Mariano Castro, dublu nominalizat la Premiile Latin Grammy (2009 și 2010) la categoria "Cel mai bun album tango", membru al grupului Narcotango, La Morocha (Alina Dumitrescu), cea care a înființat în 2004 prima școală de Tango Argentinian din România - „El Tangou” și Carmen Podgorean, Ambasador extraordinar și plenipotențiar în Republica Argentina și Republica Paraguay au fost susținătorii acestui proiect, printre partenerii cărora s-a numărat și revista "Actualitatea Muzicală".

Excelente au fost demonstrațiile susținute de perechile Maestro Carlos Enrique Maturano Luissi (Buenos Aires, Președinte National Tango Academy of Austria, Director "European Tango School") - Heide Maria Schmollgruber (Austria), Claudio Forte - Barbara Carpino (Italia) - coregrafi, profesori și dansatori profesioniști de Tango Argentinian, finaliști (categoriile Salon și Escenario) în 2005 ai Campionatului Mondial de Tango de la Buenos Aires, Dimitris Biskas - Mariana Patsarika (Franța), Andrea Purity - Laszlo Budai (Ungaria) și campionii Italiei la Tango, Emanuela Benagio - Michele Losefaro. România a fost reprezentată de perechea Lucian Stan - Raluca Aldea, finaliștii probei de Tango Escenario la Campionatul European de Tango din Cervia, Italia, 2016.

Analia Selis

“Pentru mine tango-ul este ca o a doua natură. În trei cuvinte, tango-ul înseamnă pasiune, libertate, prieteni. Tango-ul este ca o călătorie în interior, dar e mai dificilă când ai un suflet mic... Mesajul meu pentru publicul român este să

Dimitris Biskas & Mariana Patsarika

Lucian Stan & Monica Aldea

încerce să fie... român când dansează tango” – a spus Carlos Maturano, completat de partenera sa de dans, Heide Maria Schmollgruber: “Am văzut atâtea cupluri, atâtea stiluri diferite, am văzut spectacol, am văzut bucurie. Pentru mine tango-ul înseamnă fericire”.

Oana GEORGESCU

Discuri

Breathelast: „Maluri”

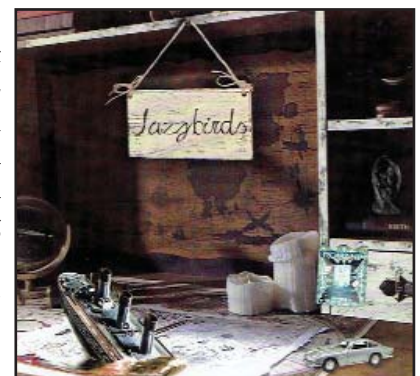

CD apărut sub egida Universal Music Romania, casă care sprijină necondiționat grupările underground. În cei cinci ani de activitate, formația constănțeană a trecut prin multe schimbări de componență, cea actuală fiind: Andrei Mihai (voce), Adrian Toea (Bas), Cojocaru Ionuț (chitară), Valentin Bîrsan (chitară, voce), Herma Heidel (tobe). Pentru “Maluri” au apelat la colaborarea cu Alexandru Seidiu (sintetizatoare), iar producător este Marius Costache, care a produs și precedentele două discuri ale grupului. Discul este de fapt un EP cu titlurile: “Maluri” - în două versiuni - acustică și electrică, “Întuneric”. Două videoclipuri ne introduc într-un univers sonor ambițios, rock alternativ cu influențe new metal.

Jazzybirds: „Birth”

Jazzybirds s-a format în anul 2011, iar muzicienii sunt de la Opera de stat maghiară din Cluj: Yolanda Covacinschi - voce, kazoo; Réman Zoltán - saxofoane, clarinet; Szép András - clape; Csergő Dominic - baterie, percuție; Antal Attila - contrabas. Titluri jucăușe, care ascund colaje delicate, un fel de citate în cheie personală, un melanj ciudat și totuși pe linie de jazz. Avem fragmente din “Misiune: Imposibilă”, Jesus Christ Superstar, Bobby McFerrin, Bee Gees, Rolling Stones, R.E.M., Pink Floyd, The X-Files (Dosarele X), “My Heart Will Go On” (Titanic), Love Story – în total 10 cântece cu 41 de autori (compozitori și textieri), publicate între 1956 și 2011.

Un album de debut neobișnuit și încântător, editat de Soft Records.

Festivalul Dichis'n'Blues (Tulcea)

Nu, n-au fost nici Filip Merca, nici rockerii progresiști de la Accent (poate doar bateristul, implicat în organizare și la jam sessions), nici Eddie Neumann, Luiza Zan ori Călin Grigoriu, ca să înșir doar pe repede înainte câțiva tulceni notorii din „muzica tânără” românească. Totuși, a fost un festival reușit (ajuns la a doua ediție), comparabil cu cel de la Sighișoara, cea mai importantă manifestare a genului de la noi. Ba l-a și depășit, la capitolul jam-session, cu acela din ultima zi – vreo nouă ore pe un vapor pe Dunăre, prin deltă... Asociația culturală „În Exil”, coordonată de Cristi Antonescu, cu sprijin de la autoritățile locale și ceva sponsori (o marcă de bere homemade, care a branduit cu sigla festivalului cel puțin cinci sortimente), au reușit ceva nemaivăzut și auzit în România, în parcul din fața Casei Avramide (un edificiu cultural în sine).

În 2 septembrie, debutul a fost spectaculos, deși au urcat pe scenă bucureștenii de la SOUL SERENADE,

ajutați de Hanno Höfer de la NIGHTLOSERS. Blues acustic, de la mama și tata lui, de peste ocean, interpretat în reducții proaspete, care au făcut deliciul spectatorilor din arenă, ca și al celor care asistau în spatele scenei. Au urmat polonezii lui LESZEK CICHONSKI, un chitarist – probabil cel mai important din țara sa, în acest gen – cu numeroase premii și discuri, mare fan JIMI HENDRIX

(cu o piesă a idolului, deține și recordul la număr de chitariști strânși să cânte în fiecare an; în 2016 au fost 7356 care au cântat simultan „Hey Joe”). Din nou, deloc plictisitor, electric moderat, în favoarea feeling-ului, cu o trupă pe măsura sa, cum s-a văzut și la solourile individuale (claviaturistul, mare nume în jazz-ul polonez, a colorat exact cât trebuia). La sfârșitul serii, muzicuștistul nostru cel mai bun apărut după 1990, MARCIAN PETRESCU a sosit cu TRENUL DE NOAPTE într-o variantă de supergrup, cu un repertoriu dedicat blues-ului de la Chicago; aș fi preferat mai multe piese originale, că are destule și frumoase pe cele două discuri, dar a doua seară am înțeles și alegerea sa.

Gala din 3 septembrie a început, lângă scenă, cu un workshop pentru copii al lui VALI RĂCILĂ! Iar în lumina reflectoarelor cu o trupă mai eclectică – BLUESCORE (am scris în numărul precedent al revistei, nu mai insist) româno-americană – inițiatorul Liviu Pop, Raul Kuşak și noul venit de un an, Hanno Hofer. Melomanii au avut ce urmări, iar spectatorii care nu știau de toate cele s-au bucurat din nou în exces la auzul italienilor VERONICA & THE RED WINE SERENADERS. Din nou blues străvechi, cu instrumentele specifice și... exotice (pe lângă vocea feminină, chitarist și interpretul la tubă), ca și în cazul bucureștenilor din prima seară; greu pentru prezentator să-i scoată dintre atâtea bis-uri! Și a venit și apogeul manifestării...

Mulțumită eforturilor lui Marcian, cu participarea pusă sub semnul întrebării până în ultimele zile (pentru că veneau direct de pe un vas de croazieră, dar riscul a meritat din plin!), americanii lui BILLY BRANCH. Peste două ore de recital, până după miezul nopții, al trupei muzicuștistului și solistului lansat de legendarul WILLIE DIXON în 1969, la rândul său intrat în legenda genului. THE SONS OF BLUES au făcut un show incredibil, cu un claviaturist de origine niponă și o secție ritmică de culoare ca și liderul. O reclamă genului blues în sine, pe care festivalul a făcut-o unui public deschis și civilizat, care a aplaudat după fiecare intervenție solistică, pentru a nu mai vorbi de uralele dintre piese. Organizare ireproșabilă, respect tulcenilor și un videoclip de atmosferă, vizibil pe TVR HD și pe site-ul alterculturo.com de care mă ocup.

„Foaie verde cucuruz / Iată c-am făcut un blues pe limba mea / Mississippi, niciodată delta ta / n-o să aibă-atâta blues cât Dunărea!” (Nuțu Olteanu – „Dunărea Delta Blues”)

Doru IONESCU

Revistă lunară de informare, opinie și dezbateri editată de
UNIUNEA COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA
și finanțată cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII

ACTUALITATEA MUZICALĂ

Redactor șef:

George BALINT

Redactori: Mihai COSMA, Octavian URSULESCU

Editorialist: Liviu DĂNCEANU

Secretar de redacție: Costin ASLAM

Colegiu redacțional:

Petruța MĂNIUȚ-COROIU, Mariana POPESCU,
Mihaela Silvia ROȘCA, Vasilica STOICIU-FRUNZĂ,
Cristina ȘUTEU

Semnează în acest număr:

Dumitru AVAKIAN, Loredana BALTĂZAR, Corina BURA,
Lavinia COMAN, Grigore CONSTANTINESCU, Dan DEDIU,
Oana GEORGESCU, Doru IONESCU, Florian LUNGU, Carmen
MANEA, Alexandru PĂTRAȘCU, Despina PETECELE-TEODORU,
Cristina ȘUTEU, Florin-Silviu URSULESCU

www.ucmr.org.ro

Adresa redacției: București, Calea Victoriei 141, sect. 1, 010071,
România. **Tel./Fax:** +40-21-312.98.67

E-mail: em@edituramuzicala.ro, editura@unmb.ro

TIPOGRAFIA - INTERSIGMA-ERICOM SRL

TEL: 021-242.30.32

ISSN: 1220-742x